MOT I KATERTE

KENDIMÉT É TRÉTA PER ÇUNAT

PRÉ.d

D. H.

BKSH

ATHINE
1912

BKSH

BKSH

BKSH

MOT I KATERTE

KENDIMËT Ë TRËTA PER ÇUNAT

PRËJ

D. H.

BKSH

ATHINE
1912

BKSH

I.

MACÈJA DHÉ MINJT

Minjt gjendéshin nje hére ndë nje vent shum te ugushte. Macéja po matéj t' u sulésh é t' i kllapisté, perandaj u-mblodhen ndë nje skute dhé po mendonéshin.—Ç' te bájem, thoshté mâ i madhi, qe te shpetojem nga macéja, sé do te na perpinje?!..,—«Une do t' u thom sé qysh do te shpetojem nga ajò, u-pergjèq mâ i vogli. 'I' i lidhim macés nje cingaré te vogle ne qafe, é na qe kémë vëshe te mire, do te ndegjojem cingarén (zilén) per se largu, do te futémi ndeper skuta é asht ù do te shpetojem!»

—Ky mendim âsht fort i mire, u-pergjigjen per nje gojé te gjithe minjt; po kush do t' i a lidhe macés cingarén ne qafe? È drejta âsht qe duhét t' a bânje keste pune aí qe é tha, douéthâne, mâ i vogli! —Po ky u-hoth é tha: «Une jam i vogel é s' kam aqe guxim, po te sgjidhét nje tjater mâ i math sé une!»

Minjt u-pergjégjen nje nga nje sé te gjithevé u mungonté guximi; é asht ù macéja sî i ka ndjéknu kurdohére é do t' i ndjéke gjithenje.

Perralla na trégôn qe s' duhét te thémi kurre fjale qe s' mnnt t' i mbarojem.

2.

DALLENDYSHA DHÉ MACÉJA

Nje dallendyshe douté mé bámun folèen é 'ssj dhé vajti prane péllgut, ku kishté shume balte, é é mérrté çika çika mé sqép. Macés, kur é pau atjè, i pelqéu t' a ziutë é t' a hanté, é pra i shkoi afer dal' é nga dale. Po dallendysha é kapetoi mé kohe é tundi krahet é flaturoi m' ate çast, kur macéja ishté gati t' i hidhéj; é ushtù shpetoi. Dallendysha u-gezua téper, po nuke mesoi ment; é, ne vent qe te mos i shkoanté mâ rrézikut per afer sí é douté artesin, u-kethyé prape anes se péllgut é nisi te hanté halte per ne folée. Êrdhi é shkoi shume hére; flaturonté mbi koke te macés dhé é perqéshté dukë i thûne: ja ku jam, zëme, zë-me ne qofsh é zonja! Macéja hânté sikur s' é shihté as s' é ndegjonté, perandaj dallendysha i qaséj mâ téper édhé é perqéshté mâ fort.

Po nde nje nga te shumat hére qe flaturoi mbi koke te macés, kejò, qe po é ruanté mire, i u-versul, é zuni per krahesh dhé é shqéu mé thouj te marren.

Pernalla na trégòu qe kush i afrohét zjarrit dìggjét, é kush kerkòn rrézikun, bié ne 'të.

3.

GJYKATESI I SGJUAR

Nje njéri i pasun humbi udhes, nga po shkonté, kuléten plot mé te holla; kishté mbrendа nj' a dymije grosh. Kur é kapetoi, i dha mé te shpéjte zâ kryétarit te rojtjés se qytétit é botoi édhé ndeper flétoré sé atij, qe t' i gjinté é t' i a kethéntë, do t' i falté pêseqint grosh.

Te hollat é tija i gjéti nje njéri i vobet, po shum i ndéreshem, i cili déshi mé nje hére t' i a jiptë te zotit, po nuke é njihté. Kur kendói ndeper flétoré emnin é 'tij é mesoi udhen sé ku rrinté, nuke priti faré, por i vajti té shtepia é i dha te hollat. I pasuri u-kenaq téper sé gjéti te hollat é 'tija é zuni é po i mmerontë dhé po mendohéj se qysh mund te bânté qe nuse t' i jiptë gjétesit te hollat qe kishté folun. Kur i mbaroi se njéhuni dhé i gjéti sa ishin, i tha te vohtit qe i kishté gjétun: «O miku i im i mire, ketú ne kete kuléte kisha dymije é pêseqint grosh, po anshti nuke gjenj vêç dymije; ti, ndofta, hapé kuléten é i more vête pêseqindat qe kisha per te dhâne, é bâné shum mire, psé ishin per ty. Te falém pra ndérjés per te hollat qe me solle é do te t' a kém kurdohére per détyre.»

Te varferit, i cili ishté njéri i ndéreshem, i len-

duan zëmeren ketô fjale, é pra i u-perqjéq sé ai s' é kishtë hapun farë kuléten por i a sólli ashtù si é gjéti. I zoti i te hollavét nuke dontë t' i bésontë, é atehéré i varferi u-hélmua kaqe sa shpuni punen ne gjyq.

Kur érdhi dita é gjygjit duallen qe te dy perpara gjykatesit. I pasuni thoshtë é bántë bée sé kishtë pasun dymije é pëseqint grosh; i varferi, nga ana tjatre, bántë bée édhé ai sé, jo vétem qe s' mori te hollat, por as kuléten s' é hapi farë.

Gjyqtari mâ pare s' é mirrtë vésh sé cilî thoshtë te vertéten; po, pastaj, si u-mendua sé i varferi, po t' i shtë njéri i lik do t' i mbantë te tâna te hollat, é si é véshtroi mire nder sy é é paa sé atij as zâni as syni s' i trembéshin, é kupetoi sé i varferi ishtë i dréjte é qe i pasuni genjéntë.

Atehéré, bashke mé plëqt é tjére, u-hoq nde nje dhome tjatre per te dhâne gjykimin. Pas nje çikë dolli dhé u tha:—Njeni prëj jush ka humbun dymije é pëseqint grosh; tjatri gjëti vétem dymije, dométhâne qe ketâ s' jane te te parit. Perandaj ti, o njéri i ndéreshem, qe i gjétë, t' i marrish é t' i ruajsh ugjér sa t' u dale i zoti; é ti, qe humbé dymije é pëseqint grosh rri é prit ugjér sa te gjendén!—Ashtù i pasuni mbéti mé duar thate.

Veni ment é mos thoni kurre genjéshtra.

4.

GOMARI È QENI

Nje bujk kishtė nje gomar é nje qen te vogel. Qeni ishtė shum i sgjuar; sa here shihtė te zotin é pergezontė, i tuntė bishtin, rrukullizėj perpara 'tij ne pluhun, i lepintė duart é i trégontė ne shume menyre te tjéra dashunien é 'tij. Perndaj édhė i zotī é dontė téper; i jiptė gjithmone mé grāne atō qe hantė vėte, é perkedhéltė, luantė mé 'tė.

Gomari i shihtė te gjitha ketō dhė i vintė emir é i a kishtė ndéze qenit; keshtū qe u-mendua te xintė é te siéllėj édhė ai ashtū si siéllėj qeni qe te fitontė dashunien é te zotit.

Nje dite, kur po kethéhėj bujku nga ara i lodhun é i keputun, gjėti tė déra é oborrit gomarin édhė qenin, te cilet i kishin dalun perpara. Qeni zuni, pas zakonit te 'tij, te luantė é te brithtė perpara te zotit. Gomari, nga nakari i math qe ndiéu, nisi édhė ai te bāntė si qeni; tuntė bishtin, pellistė, hithtė shqélma, rrukullizėj per dhé. Po, dukė brédhun, i ra mė shqélm te zotit aqe fort sa qė dukė é lāne ne vent. I zotī u-hidhenua fort, pra é mori é é lidhi ne kessolle é é rrahu mire sa i zuni kurrizi.

Nga korbi s' dalin thellānza!

28.

I SHKRÊTI

Ishté nje hére nje njéri téper zêmerak; per pune sa do te vogla hidhenohéj mé gjithe boten. Kur s' i gjenté plaçkat é 'tija ne vent ku i kishté lâne, a kur gjélla s' ishté gati, zêmerohéj édhé mé t' âmen é vété é i flisté rânde. Mâ pastaj pendohéj dhé shtune hére qanté, po ç' é do? prishté gjakun pa pune é s' kishté as nje mik. Gjithe bota i dukéshin te keqinj, te gjithe i kishin âaj; pandéhté sé vétem ai ishté njeri i mire é sé vétem ai s' i fyéntë njériut. Perandaj thoshté véhté mé véhté:—«Sikur te me linin urte, nuke do te zêmeronésha kurre, po te gjithe jane te liq é me hidhenojen! Édhé nue pra do t' ikinj nga njérezia é do te vété é te rrinj ne shkrétine a ne ndonje pyll é te rronj vétem atjé si i shkréte. Atjé as do te ndegjoj as nuke do te shoh njéri dhé ishtù s' kam per t' u-zêmeruar kurre!»

Mé te vertéte iku nga njérezia é vaté ne pyll. Atjé gjéti nje humîm mé nje te mire, dhé vendosi te hânté nje kesolle mé déga é mé shuîura é te rrinté gjithe jéten n' ate vent. Préu ca déga é zuni te hânté kesollen, po pas nje çiké é mori étja é vajti mé nje shtâme ne dore ne krua. É la shtâmen atjé qe te ubnshéj, por ajò, pas nje grimé, u-perubys; é vuni perseri é shtâma prape u-rrezua, sé nuke é vinté mire. Ahéré

plot mé zemerim é mori shtãmen ne dore é, ne vent qe t' a vintë mire ne krua qe te mbashëj, é perplasi mé rrenbin mbi nje gur sa é bãni copa copa. Kur véshtroi copat per dhé, érdhi ne véhtë dhé mbéti si i mahnitun. Pastaj tha: «Sa i marre qe jam! Gjér me sot pandéhnja sé me fyénin bota, po nashtí é shoh qe s' me ka njéri faj. Psé te rrinj kot ketù se pyll si i shkréte? Lé te kethénëm nde mést te njérezies é lé te véshtrouj é te perpiqém mé é mundun véhtën é mé ndréqun!»

Uthulla é kéqé peishe énen é 'saj.

15.

PÉRONAT É PATKONJT

Nje katundas bãntë gati kalin per mé vajtun ne qytét. Véshtroi kãmbet é kalit é pan qe nga njéri patkua kishté rãne nje pérou; po tha mé véhtë:—S' ãsht pune é usdhé te kéte rãne nje péron!—dhé duké thãne keshtú, i a hypi kalit é u-nis. Po nuke arrijti te mirrté as gjymsen é ndhes, kur patkoni i ra faré kalit nga kãmba.—Ah! tha atehéré ãshtarí, sikur te kishté ketú afer nje mbathes, do t' i a vinja patkouin kalit; po s' prishe pune, ka te trie kãmbet é tjéra te mbathuna!—dhé u vù prape per ndhe.

Kruga ishté shum é kéqé, mé shkrépa é né gure, keshtú qe kalit i n-hãnger thundra é zani te çalonté. Ashtari u-pendua atehéré qe s' i a ndréqi kalit patko-

niu pa n-nisun; por ishté vone. Ê nuke shpetoi mé kaqe! Nde mést te pyllit te deudun i dunllen nga drizat dy kusare perpara; ai ra kalit qe te leshonéj me vrap, po kali i njére çalouté é s' ikeuté dot. Kusaret pra é zôun te gjall, é çvéshen, i nuaren gjith ç' kish é me se fundi i nbajten édhé kalin.

Duké écun me kãmbe, ndeper driza é ndeper gure, katundasi i 'ngrate qahéj véhté mé véhté é thoshté: «Kurre s' é kisha bésuar sé per nje péron do te hunabésnja gjith ç' kisha! Po, kish shum te drèjte j ndiéri im 'ate qe me thoshté kur isha i vogel: ai qe kursèn mã te vogîat shtër mã te medhat!

7.

UDHETARET DHÊ ARIU

Dy mlq shkouin udhes duké folun kur, pa peitun, n dolli perpara nje sri i math. Njeni préj 'tyné kercéu é hypi majé nje lisi, po tjétri, si mbéti vétem é é pau s' i a dihté dot mé ate égersine, ra permbys, nbajti frymen é rriuté pa n-undun si t' ishté i vdékun. Kishté ndegjnar sé ariu nuke i ngèt te vdéknit, po vétem te gjallvét n sulét, persndaj punoi ashtù.

Ê mé te vertéte, ariu i vajti prane, i nori ére mé hunde ne krahruar é ne turi è, si é pandéhu per te vdékun, é la iku é shkoi.

Si n-shduk ariu mbrenda pyllit, shriti édhé miku i 'tij nga lisi é é pergezoi qe shpetoi nga vdékja; pastaj

déshi édhé t' a perqésluté nje çike é pra é pyéti:—Ç' te tha aria fshéhazi ne vésh?—«Me porositi, u-pergjéq tjatri, qe kurre mâ te mos marr ndhe mé shoke te keqinj te cilet i 'lkau mîqt ne rrézik dhé shpetojeu vélutén.?»

Ne kohe te lige dukét mîku i mire!
Sa te ka trasta fiq, te gjithe t' jane miq!

8.

DHÊLPENA É BARIU

Luâni po ndiqté nje hére nje drê, i cili ngisté é rapouté sa mundéj qe te shpetouté: me se fundi hyni nde nje pyll te dendun dhé n-fshéh. Atjé ndodhi nje

bari, i cili é pau, po nuke bâni zâ. Pas nje grimé arrini édhé luâni ne pyll é i tha bariut:—Mos pé nje drê duké shkuar ketéj?—Bariu i u-pergjéq sé jo; po mé

goje thoshtë jo é me dore i trégontë luánit vendin së ku ishtë fshéhun dreni. Luáni é mori vésh, vajti é gjét drenin dhé é shqéu te mjérin.

Nje dhélpese i pau per se largu te gjitha punet é, si iku luáni, i u-qas barlut é i tha:—O njériu i kéq, ç' te lige te báni dreni qe é kallzové të luáni? S' i trembé pak Pérendies? Psé u-rrefévé aqe i poshtem, sa te tjéra thé mé goje é te tjéra trégové më dore? Kurre nje njéri i ndéreshem s' punón ashtú si punové ti! Vétem njérezit é liq, vétem te poshtmit te tjéra thone é te tjéra punojen. Duhét te jéte téper i éger é i pashpirte nje njéri, te cilit i bán zémera te japé nje kafshe te bute é qe s' din te báje kéq, nder thonj te luánit qe t' a shqyéneje!—

Rnaj-u nga njérezit qe jane si mesalla mé dye faqé!

11.

NÉPERKA É DHÉLPENA

Nje néperke donté te kalonté lumin; perandaj kishté ndenjun ne brék é po mendonéj sé qysh mund te diltë n' ane tjatre. Si po lothté mendjén me kot, pau mbi nje nje démét mé gjemba qe po viuté anes se lumit é kur duaji i shkoi prane, néperka u-hoth mbi te é ashtú é mori lumi me terposhte. Dhélpesa, qe ndodhi atjé afer, é pau néperken duké shkuar lumin mbi gjemba é i tha:—Shum mire é gjété sé per nje te tille, si ti, nje é tille lundre lypséj!—

I ligu lé te shkonje mé te liqi é i miri mé te miret.

10.

DJÉMET É BUJKUT

Nje pendar kishté shumë djéme, te cilet dite per dite zihéshin njeni mé tjétrin. I ati keshtillouté é i qortouté te shkoniu urtisht é te dashéshin si vllézer, por atá nuke é ndegjoniu.

Nje dite i ati i porositi t' i siéllnin disa shufura te lidhuna mé kulpen si démet é djémet i a shpaun. Ahéré i ati u a dha te gjitha bashke ashtú si ishin te lidhuna é u tha qe t' i thyénin. I munren te gjithe mé radhe é u-munduan po s' u a dnafen dot ; partékat te lidhuna bashke si ishin, nuke thyhéshin. I ati mori postaj é i sgjidhi é u a dha nje nga nje djémevét qe t' i thyénin; é atá, pa héqun faré mundim, i bdau te gjitha copa copa.

Ahéré pleku u tha djémevét : «É paat sé ç' ju ngjan mé shufura kur ishin te bashkuara? s' i thyénit dot; po, si i sgjidhem é i ndaam, atchéré as nje nga to s' nbéti, por u-crpeznun te gjitha ! Keshtú ngjan ne kete bote édhé mé vllézer te dashure é te bashkuare te cilet nuke pesojen kurre ndonje te lige. Njérezit é' keqinj u trembén é s' guxojen mé u bámun dám; te miret i duan é i ndérojen kur i shohin te lidhune mé dashunie. As varferia s' afrohét dot té shtepia é 'tyné, psé vllézerit é dashune punojen per nje qellim é i ndihin

njeni tjatrit. Po kur s' kane lidhjé é dashunïe nde mést te 'tyné, po ndahén, zihén é hahén mé shoqi shoqin, atehéré njérezit é liq u bijén ne qafe, é s' u trembén t' u bájen dám; te mìret u largöhén é s' i dnan as i ndérojen, é vobesia hyn shpéjt nde shtepie te 'tyné é s' kane kush t' u ndihnje é te kéte dhembjé per 'ta.

Mé bashkim ngréhét shtepia;
Ndarja é shkul nga thémélia.

II.

MIRESIA

Nje djalé i vogel ne kohe te vjétra mirrté mesimé uga Zinoni, nje nga filosofet é Héladhes se vjétre.

Si mbaroi mesimét u-kethyé ne shtepie ték i ati, i cili é pyéti:—Pa thuaj-me, ç' mesové ne kaqe vjéte prane mesoajesit te meutshem? —«Kam per t' a tréguar, i u-perqjéq djali».

I ati é priti ca kohe, po djali s' i thoshté gjá péj gjájé: peraudaj plaku u-zëmerua dhé é shau é é rrahu kéq djalin, i cili as hapi goje as nuke u-mut faré nga vendi per ató te shamé é te rrahuna. Po, si é pau qe t' i stit i shkoi zëmerimi zuni é i tha mé batesie: «E pé véte mé sy, o ati i im i dashuni, sé sa mire me mesoi mesonjesi i urte! Me mesoi qe te vuanj pa ngasherim é pa hüdhenim te shamét é te rrahunat, qe m' apin perindet».

12.

VASHAT QE SHPETUAN

Dye vasha te vogla motra kishin t' emtën é 'tynë ndë nje katunt afer é cila i dontë fort é shumë hére i grishtë ne shtepie ku rrinin gjithë diten; mbrâmjë kur-érrëj i dergontë prapë tëk é âma é tëk i ati.

Nje dite qe ne mengjës vashat donin te vënin tëk é emtja. Dimeni ishtë i forte é bântë te fiohte i këq; u-vëshen pra mé pétka te trasha, muaren furken é boshtin mé lësh per mé tjërre atjë dhé u-nisen ndhes. Kaluan pyllin é math, qe ishtë ndë mést te dy fshatravét, é pas atje grimë arrijtin ne shtepie te s' emtës se 'tynë; é cila u-gezua shum kur i pau, i puthi é i perqafoi é u tha te hanin. Ndenjen atjë tâne diten é unbrâmjë, kur zâ te ugrysëj, u-bâan gati mé n-kethyém ne shtepie, i puthen doren s' emtës é muaren udhen. Po, si u-futen ne pyll, nisi mé rânë nje bore é dendune më ére te madhé sa qe vashezat s' dallouin dot udhen é s' mund te shkonin mâ per 'tëj. Atjë gjéten nje shpélle é u-menduan te njérat te hyuin mbrenda é te shkonin naten atjë; po mâ perpara ngulen mbi shpélle furken é i lidhen nje shamie te kuqé per sipri. Mendonin sé do te shkontë ndonje njéri andéj, do te shihtë shamien dhé do t' i gjentë é do t' u jiptë ndihmë.

U-érr é n-bâ farë nate é bora bântë gjithe nje é dendune é mé ére te madhé sa qe é mbylli krejt gryken é

shpélles. Vashezat ndegjonin fershellimen é éres qe gjemonté ne pull, é dridhéshin te njérat nga frika é nga te ftohtit. Naten nuké i zuni gjumi kurre, po ílleñjen duké i u-lutun Pérendies, qe i ruajti é me se fundi édhé i shpetoi.

Si nuke u-kethyén vashezat ate nate nde shtepie, te néserunén, qe ne mengjés pa u-gdhime mire, perindet é 'tyné derguan nje njéri ne ishat tjater qe te mirrté vésh per çupat. Po, kur u-kethyé njériu é u tha sé vashezat kishin ikun ausdéj qe ne mbrámjé si per hére, perindevét u shkoi mendja sé çupat do t' i keshté mbulluare bora gjakandi. Perandaj u-bâan zâ miqvét é fares é fisit te 'tyné, musaren lopatat é terplotét é duallen pyllit qe t' i kerkonin. Atjé kur po largonin boren é po hapuin udhen, paun per se largu nje shamie te knqê é é kuqetuan sé atjé do te kishin mbétun. Renden pra mé vrap atjé. Çupat, kur ndegjuan se mbrendazi zâmin é t' i atit, zûnn é thirren sa kishin fuqie. Burrat mé lopata larguan boren é hapen gryken é shpélles, é gjéten mbrenda dye vashezat, qe po dridhéshin se ftohti é nga frika. Vétem Pérendia, i luni, déshi é i shpetoi, thaan te gjithe mé nje zâ! Pra i muaren, i mbeshtuallen mire é i snallen ne ishat ne shtepie. É âuna, kur i pau, s' i mbanté lotet nga gazi sé i pandéhté te vdékuna. Si érth ne véhté i u-fal mé nxéhtésie Pérendies qe i shpetoi te bijat; pastaj i mori ne gji é i shterngoné é i puthté mé mall te math, é lotet i rrithuin si çurk nga syt.

III.

PATKONI

Nje katundar, dukë ëcun ndhes në Dëmon djalin vë' tij, pas nje patkua per dhé, é i tha te birit: «Dëmo, bir-o, ja nje patkua ne truall; unj-u é mëre-é dhé fut-é ne traste».

Po Dëmua u-pergjéq:—S' ksht mundim vyér t' unjét njériu per nje patkua!—

I ati, pa thâne tjatre, u-unj vête dhé é mori é u-vâ prape per ndhe. Kur arini afer nje fshati, shiti patkonin të nje mbathes per nje pêsaré dhé më atë blêu ca qershia é i futi ne gji.

Ishté koha é te korravét, ndë mést te dites, é bâmé vape é madhé; as shtepie, as hié, as burim dukëj gjakundi. Dëmua djérsinté kéq; i ishté thaam goja é po vdiste per nje pike uje. Ahéré i ati nxori nga gjiri nje koqé qershie dhé é la te binté per dhé, é hâni sikur s' é pan; po Dëmua mé vrap u-unj, é mori é é perpini. Pas nje çikë i ati leshoi per dhé nje tjatre koqé qershie, é Dëmua prape u-hoth mbi të mé nxitim. Ashtú i ati nje nga nje i leshoi te gjitha qershiat per dhé, é Dëmua, édhé ai, u unj aqe hére sa koqé qéne. Si i hângri te tâna i ati u-kthyé dukë qéshun é i tha:—A é pé sé ç' pesové? Po t' ishé unjun nje hére é te kishé marre patkonin nuke do te kishé pastaj

névoje t' unjéshé shume hére per mé mirre qersiniat! Po ju te rinjt, ju djémet, keshtú jéni: s' doni te mundohéni per nje çike é pastaj lodhéni per shume hére. Kejò qe hoqé sot lé te vlénje per mesim. T' a dijsh mire sé njériu s' duhét te pertonje per pune te vogla, sé ne mos, do te mundohét é do te lodhét né te medhajat!

Fjala é vjétre thote édhé:

Kush s' ka ment, ka kâmbe!

16.

MIREBÂNESI

Nje unjéshter punonté dite per dite; fitonté njajt é rrouté mire bashke mé femijen é tij. Si ni véte si femija ushqénéshin é vishéshin lir é mire, é véshtronin te 'nzos prishnin me kot, po vétem per ç ka u duhéj.

Nje dite nje nga gjitonet é 'tij é pyéti ç' i bânté te hollat qe i téperonin, é unjéshiri i u-pergjéq: —Ca nga 'to i jap qe te lanj détyrat qe kisha, te tjérat i jap mé kanate. —Po gjitoni nuke i zuni bése é i tha: «Ah! mos me thuaj genjéshtra: ti s' ké détyra as nuke i jép mé kanate te hollat qe te téperojen!»

Atehéré unjéshtri i u-pergjéq: —Pa 'degjo-me o miku i dashun; ató te holla, qe kane prishune perindet é mij ç', kur sé u-linda é gjér sa u-errita é u-bâna i zoti qe te fitonj, une i njoh pér détyre é me duhét tani t' i shperblénj. Te tjérat i prishinj per t' u dhûne djémevét mesim é dîtunie é per keto thana sé i jap mé

kamate, pse kam shprese se do t' i marr nga djemet kur te plakem. Si u-mundnan perindet e me mesuan e mashti une e numeroj per dëtyre t' u ndih e t' i nhanj, ashtù shprésoj sé édhé djémet e mij do te m' i pagnajen nje hére atò qe une sot jap per 'ta!

125.

DHÉLPENA É LUÀNI

Dhélpena, kur ishté é vogle, kishté ndegjuar sé mà i forti é mà i zoti nga te gjitha kaishet ishtè luàni. é peraudaj po vdistè nga deshiri qe t' a shihté nje hére.

Nje dite dukè ékun dal' é nga dale ndeper pyll, pan se laegu nje lnà é, kaq u-frikesua, sa zuni te dridhéj si purtèka nde mès te drizavét ku ishté futune te fshihéj. Koka é luànit é madhé é mé lésh, trupi i lidhun, kaubet te trasha é sè thonj, bàun nje pershtypè të tmére shume; luàni i u-duk ma i math é mà i éger sé ç' ishté, é dhélpena per puke gjà sa s' ngordhi préj figes. Shume kohe u-désh sa te vinté ne vèhté é te guxonté mé dale nga drizat per te vajtun ne strofkullè te 'saj.

Si shkuan disa dite nuri zèmere e doli nje hére tjatre ne pyll dhé é poqi per se dyti luànin, por atehéré nuke u-treup aqe fort sa héren é pare. Te trèten hére, kur é poqi, nuke i treup faré, po pati guximin t' i vènté afer é édhè te zintè fjale mé 'të.

Pak nga pak njérin mesohét mé te gjitha.

165.

K A U

Kau âsht shtâze shtepiake é madhé. Ka krvét é math, te rânde é mé dye brina te kethyémé, te eilat véne dnké n-hollyar gjér ne majé. Ballin é ka te gjâne, turinin é math, nofullat é gjata, syt é medhânj, te zés é te rrumbullakte, véshet é gjâne, hunden te trashe é gjithenje te njome, buzet é varuna, gushen te trashe mé nje lekure qe i varét poshtazi si livar. Ibrinjet é trupit te math jane te kethyémé si dhogat é butit, barku âsht i gjâne é rrumbullak, bishti i gjate é mé disa qimé ne funt si xhufke, kâmbet é trasha, te shkurtuna mé thundren é çamé dyesh. Lekuren é ka te trashe te ndulnumé mé qimé te shkurtuna, po te buta. Mâ te shumet kane ugjyra te vérdhe ja kuqalé, por jane édhe qé te bardhe, te zés é larosha.

Kau s' ka dhâmbe nde nofullen é siperme po vétem dhemballe; ne te poshtmén ka dhâmbe qe présin mire é gjashte dhemballe. Nde mést te dhambevét é te dhemballevét nrke é ka ate dhâmbin é gjate, qe tholét dhâmp qemi. Kau é nxiér é é pertype nje hére tjatre te ugrânet ashtú si délénja, dhia é kafshet é tjéra qe kane thundren é çamé dyesh.

Kau s' âsht i bukur; trupin é ka madhosh, kâmbet é shkurtuna, t' écunit te doôte é te ngadaleshem.

Kau gjendét ne ç' do vent é rron gjer ne pésedhéte

vjéte. Ushqéhét mé bime: ne vére ha bar te njome ne fushe, dimenit sãne é kashte drithũ; po han édhè, hathe, élp, drithe, krundé, harishté, gjéthe. Ujin é don te paster. Kan s' pansõn véç gjymse dite; pastaj ja kullote, ja rrin é pertypét si ne mendim; shumne hére i jargét goja é i qajen syt.

Fémenes kant i thone lope, é cila nise te gjélle qe nga vjéti i tréte é gjér me dymedhéte vjéte; mbébut barse nãnde nmaj, é i jép qumésht viçit a vãçés katre a gjashte nmaj. Viçit, pas qe kalõn motmotin é gjymse é gjér sa t'i vihét parmenda, i thone dém, mmat a tér; vãçés gjér sa te pjélle i thone mnsqérre.

Viçi s' âsht faré i agjuar; qendrõn atjè ku gjendét, é kur kerõn shekõn vétem perpara. Njéh véç t' âmen é 'tij, te cilen é don fort, dhé é therrét kur njõ i largonét. Ndonje hére bréth ndeper fusha mé bisht perpjéte é dnkè bédhun shqélma por édhé atehére hntohét, qendrõn me kot, kethèn koken é therrét. Lopa âsht shnme mã é mentshmé; shéh, ndegjõn, mérr ére mé hmde, lepõn mé gjuhe, njéh mire te ngranet é te piret. I pelqèn te haje mâ mire gjá te njoma sé te thata é te pije nje te paster é te fohte sé turbull é te ngrohte. I kapetõn per se largu miqt é zemiqt, é ndegjõn kem-

bonet é varuna ne qafe te lopevét te tjéra édhé kur jane shumi lark.

Kur lopeçaret i nxjérrin nga grashdi t' i shpién mé kullotun, gezohén téper qe gjendén jashte, perandaj zâan é kereçéjen per nje çike dukë ngritun bishtin, po si zerijen ne livath, unjin koken é kullosin.

Lopet, qe jane nde nje tufe, é njohin njena tjatren é, kur u hyn nde mést ndonje lope é huaje, é shtyjen é é perzâun mé brina, é nsaj i duhét te mbétét mbrapa é lark nga 'to. Po shoqét é 'tyné i duan shumi é, kur dîsa nga ató largonén dukë kullotun, te tjérat u vène, pas pe te bashkohén é, si i shohîn per se largu, zâan é pellasin nga gezimi. Ë njohin mire zânin é kembones, qe ka nje lope préj tufes se 'tyné, dhé é dallojén per se largu nga kembonet é tufavét te huaja. Ajó lope, qe ka kembonen, é numerón véhtén mâ te zonjen sé te tjérat; perandaj shkon ne krué te te gjithavét é s' len lope tjatre t' i dale perpara. Ajó u prin é u héq udhen, ajó âsht perpara ne kullote, ne mjélje, ne ç' do pune. Pas asaj vijen te tjérat mé artesie te madhé per mbrapa. Kur ndodhe qe édhé nje tjatre lope ka kembone é don édhé ajó mé dalun perpara, atehéré zihén mé brina é nuke pushojen gjér sa njena te thyhét é te mbétét mbrapa. Keshtú siéllén te gjitha lopet: ató mâ te dobtat mbétén pas é u leshojen udhen mâ te fortavét. Kur nje lope hyn ne tufe rishtazi, per nje hére mbétét per mbrapa, po, si t' a provonje fuqien é 'saj, ne qofte mâ é forte u dél perpara te tjéravét.

Lopet é njohîn mire qenîn qe i ruan dhé é done; po qenjt é huaj, te cilet s' i njohin, i ndjékin mé brina.

Qenin é 'tynë é njohin per se largu nga te lëhunit é, kur u afrohét, i qasën pa frikë; édhè qeni rrin më gas nde mést te lopevét dhé i ruan nga bishet.

Lopet é dnan shum pjéllën é 'tynë. Kur u marrin viçat é végjele zâan é therrésin vêne é i kerkojen é siéllën rrotulle më shprêse sé do t' i gjâjen; po t' i shohin gezonën dhé i lepíjen më gjuhe. Po dashunis é lopes per viç nuke mban shum; pas katre muajsh a gjashte muajsh, dométhâne, si t' i danje qumeshtin, é harrôn farë.

Lopet kane nnmiq zrinjt dhë njkun. Kur ketà u versulén, lopet shekojen qysh nunt te shpetojen më t' ikun. po, kur é shohin sé s' mundén, atehéré qendrojen é zâan mbrolién më brinz. Bashkohén te gjitha é nblidhén rrotulle; mbrenda rrêthit lâan lopet plaka, te dobtat é viçat é végjele; pér qark rrijen te réjat më koke per jashta é te gjitha te gatishmë kundre anmikut. Kur njëu u turrét, lopet é vrasin më brina é i bijen më sa kane fuqie, pastaj é ngrêjen perpjéte më brina é é hedhin é é perplasin mbrenda rrêthit ku jane plakat te etlat é shklasin më kâmbe é i nxjérrin zorret.

Demi âsht shum më i trashe, më i shendoshe é më i fort sé lopa é âsht édhè më i éger sé kau. Kur hidhenohét i dukét ne sy zêmerimi; atehéré âsht i rrézikshem, é leshonét vrap é pellët fort sa gjemôn toka. Demi âsht shum i sgjnar. Kur qendrôn nde mést t' ndhes, véshtrôn andéj é kendéj dukë tundnu bishtin. Nde mést te lopevét shkon më koke te ngritun, é nuke durôn dêm tjater; nde mos, i versulét, é vrét më brina é nuke i ndahét gjér sa t' a dobonje ja t' a ngordhe

farë; njeni nga te dy duhët te shuhët. Si thoam, demi ësht shum zëmerak, i éger, guximtar, e ka édhé shume délpenie; s' duhët t' i japë bése njériu, po gjitheuje t' ruhët. Më trimerie te madhé i nprou lopet nga anmiku, nga njiku, nga arin, nga qeni, nga njérezit duké u rãne mé brina é duké pallun. Mjéri ai që i afrohët demit te zëmernar! Atehéré demi versulët si i terbnar; i bié anmikut mé brina, é ngreu perpjéte, é perviše n' ajer, é perplase per dhé mé rrembim dhé é pelsët si kungullin gjér su t' i shtypëa brinjet é t' i dalin mushkeniet é zorret. Demi s' munt te shohe ngjyren é kuqé; kur ndonje gjá é kuqé i bié ne sy, zëmerohët é bãhët si i çmendun, é sulët mé rrembim me 'të.

Demi mesonët madhe é mé shum te vishtir. Duhët qe te nisim t' a shoatim é t' a mesojem ç' kur ësht i vogel ne grasht; aherë urtesonët é mesön te héqe parmenden é qérën. Po prapë ndonje hére zàmeronët, s' ndegjon njéri é do te punonje pas kokes se vëte. Demi flen pak é é ka gjumin é lëhte su qe ka njéres qe bésojen sé nuke flen farë; kur bié per te fjétun, shtrihët é mbeshtétët n' âre te mãjte.

Kur kau punön n' are é lavrön token, punön mé durim é mé fuqi te madhé; as gjá s' munt t' i ndrroje ndhen.

Kafshet shtepiaké jane te gjitha te vlefshmé po kau ësht nje nga mâ te nëvojeshmét! Kau u-sbut nga njériu qe ne kohet mâ te vjétra. Kau héq parmenden é qérrën, mé që punojem arat é i bãjem gati per te mbjélle drithenat, pa te cilat do te rrouin sî njéres t' égre. Lopa na jép qumeshtin mé te cilin bãjem byl-

métin. Mishi i demit ësht uje nshqim fort i naire ; po thua më i miri nga te gjitha mishnat. Pastaj lëkura, brinat, zorret, gjaku i kaut na hyjen ne shume pune

17.

PUNETORI I MIRË

Ngrihét qe mé nate,
Pa dal mire dëlli
Mérr qé édhé shate
Pa u-shardhull qiélli.

Nd' ar' vété mé gas,
Punòn mé deshire
Dhé dréka, si n-qas,
Hau édhé pi mire.

S' trembét kur fryn éra
As shiu kur pikòn,
Sé ketù esht vléra
È atij qe punòn.

Puneu si é ubaròn
Sa qe djérsa i rrjéth,
Dhé dielli kalòn,
Ai véglat i mbléth.

Mbremanét ne shpie
Nga puna vjén, çlodhét,
Mérr femijen ne gji
Édhé ha ç' te ndodhét.

Vréshten kā kujdès,
Raketin' i ushqén;
Pa miéll nuk rri n' shès
T' gjitha nire i kthén.

Vjéshta kur' afrohét
Ai shtepit' é mbush,
Dhé rrin è qétohét
Pran zjarrit mé prush.

Sa gezim ai ndjén
Kur ka sé ç' i duhét;
Dimeri i pelqén
Édhé kurr s' huhét.

Puna esht nje ndér
Per njérzit mé ment;
Pertimi esht vrér
Pa fjal', pa kuvent!

(ASDRÉN)

18.

DIÉLLI

Diélli âsht nje nga mâ te medhânjt trupa qiéllorë a lgj ge jane ne qiéll. Âsht édhé ky rrumbullak si janë te tjéret. Po préj së âsht diélli, mire mire nuke é dijem. Munt te jéte nje rruzull i zjarrte e pervelàk, munt te jéte dhé i ndézur, po munt te jéte édhé nëc é dendune pervelakë.

Diélli âsht shum mâ i math së dhéu, po na dukét i vogel sé asht shum lark préj nésh· diélli âsht fort mâ lârk sé hâna préj dhéut. Nâvé na dukét se diélli i ketlsnét rréth dhéut, por âsht dhéu qe rrotullohét é i siéllét rréth é rrotulle diéllit. Kejò pune na ngjan sikur ateherë kur jémi ne hékurudhe é na dukét sé po ikin shtepiat, malét, drunjet, ne vent qe jémi na qe tundémi é jo ata.

Diélli dukét ne mengjés é humbét mbrámje; na thémi sé diélli lén é péreudóu. Kur nje pjése é fagés se dhéut âsht é kethyémé nga diélli é ndritét nga rrézét é tija, ateherë âsht dite; por ana tiatre é dhéut, qe nhétét ne térr, ka nate.

Nga nje hére diélli nde mést te dites, ndonse qiélli âsht i kthiéllet, ja pakesonét ja humbét e shdukét fare. Ateherë njérezit é padítune zhau te trembén sé mos prishét bota; por ata, qe kane kendnar é mesuar ditunie, é dijen se nuke âsht gjâ., é sé paksimi a shdu-

kja é drítes se diéllit shkaketohét nga hija é hánes, é cila pershkohét nde mést te diéllit é te dhéut. Te marrunit e diéllit, a éklipsa, má te shumcu ásht pésuar, dométháne, vétem uje pjése é hija zihét é atehéré diélli dukét si drapen po kur éklipsa ásht é plote, báhét érresine né mést te dites é ndonje hére dukén édhé hyjt. Njérezit é ditune, a shqencoret, é kane matun kaqe mire sa jane larg diélli é hána préj dhéut é si kohe duau hána é dhéu qe te kethéhen mbi véhté é s' bashkut rréth diéllit, qe munt te na rreféjen perpara sé kur do te kémi éklipsa te diéllit é te hánes.

Kur lén é pérendon diélli, druajet é te gjitha gjánat é tjéra, qe ndodhén perpara 'tij, leshojen hié te gjata; po sa má téper lart qe ngrihét diélli ne qiél, aqe má téper hiét vogluném: ne pike se nézit te dites nuke ka faré hié.

Diélli, mé dríten é véte jétesjéllesé ushqén é rrite bimet é gjét é gjalla, pa té nuke do te rronté gjá nbi dhé, i cili do t' ishté i mbuluar mé akull é mé érresine. Perandaj t' i a dijem per te mire Zotit te Math, qe na hálí drjten é diéllit.

H Â N A

Édhé hána ásht rrumbullaké si diélli é si trupat qiéllore te tjére. Hána si édhé dheu s' kane drite te 'tyné, por é luajen driten nga diélli. Hána

i shembëllën shum dhënt ; Ka édhë ajò malé, fusha, brigjé. Hâna, kur asht é plote, dukét si turí a si fytyre njériu. Mbi faqé te hânes dallojem é çquajem ca njolla si rëe te zezа ; këtò jane hija qe shtijen malét é larta te hânes kur é ndrite diélli a po munt te jêne édhë grykat é malévét, qe s' i zë diëllí é nbéten ne hijé.

Hâna âsht fort mâ é vogle sé dhéu. Sot per sot hâna s' ka as drunje as tjatre bime, as rron gjâ é gjalle mbi faqën é saj ; psé hâna nuke ka, si dhéu, as ujc as ajer pa te cilet s' munt te rrojen as bimet as shtâzet.

Hâna ndrite vëtem naten é kur lén diélli, përendón é shdukét ; rrézét é diëllit jane téper te fuqieshmé nuke é lâan te shihét.

Faqéja é hânes nuke dukét kurdohére é gjitheujeshmé. Ne ditet é para mérr majtem é nje drapeni é atehéré i thónni hâne è rée ; pastaj vété dite per dite dukê u-rritur, gjér sa pas dye javesh mbushét farê, é atehéré i thémi hâne é plote ; pas asò dité zén é voglohét perseri gjér sa pas dye javesh te tjéra shdukét farê, é pastaj nise prape si hâne è rée.

Hâna i siéllét rrotulle dhéut é bashke mé të kethénét rréth diéllit. Édhë hâna pra zíbét nga ndonje hére si diélli, é kémi keshtú éklipsen é hânes ; é cila bâhét kur udodhe qe dhéu te vihét nde mést te diéllit é te hânes é keshtú t' i prêse rrézét qe é ndritin. Driten, qe mérr nga diélli, hâna i a shtié dhéut, si nje pasqyre qe héth per 'téj rrézét qe bijén mbi faqén é saj. Perandaj édhë nga drita é hânes rrîtén bimet, po fort mâ pak sé nga ajò é diéllit.

249.

H Y J T

Te gjithe mujat, qe shohim naten mbi kopen e qiellit e qe na dukën si pika te shkelqyeshme, i thëmi mé nje emen hyj; te cilet jane edhè atá te rrumbullakte si diélli, si hâna e si dhén. Hyjt jane te panjéhune. Ca jane má te medhânj, ca má te végjele; ca jane má afer njeni mé tjatrin e tá te deadune, ca jane má lak e má te ralle: ca shkeiqéjen má téper, ca má park. Má te shumet e hyjvét jane fort te medhânj, po dukén aqe te végjele nga qe jane téper larg préj nésh.

Hyjt muut te ndahén me dye llojé; atá qe rrotullohén per rreth te tjérevét, si dhéu e hâna per néth diéllit, e atí qe nuke ketbéhén rrotulle te tjérevét. Te paret nuke kane drite te vétem si s' kane as hâna as dhéu; po te tjéret kane driten e véte, po nuke shkelqéjen fort pse jane shum larg préj nésh.

Ai brézi i bardhe, qe shohim naten nde mést te qiéllit e qe na dukét si rrec js si nje lum mé qumesht, nuke âsht tjatre gjá vécsé nje shumice hyjsh, afer njeni mé tjatrin, te cilet, préj sé jane téper larg, nuke muut te çquhén mire, po vétem sbardhullójen. Atij brézi i thémi shqip qumeshtuar a sâna é kumares.

Hyjt jane gjithenje ne qiéll, po dukén vétem naten pse diten u a mérr te pamén drita é forte é diéllit.

Po, kur ndodhe që zihét diélli ndonjë hére hyjt shihén édhé dîtenë. Prapé hyjt mund t' i dallojenë pakez dîtenë, kur fatémi mbrendá ze ndonjë pus te thélle é andéj te véshtrojenë ne qiéll.

Má i bukuri nga hyjt âsht ai që dukét mire afer agiunit te drites, é te cilit i thonë aferdítë a hylli i mengésit.

XI.

YLLI LART NE QIÉLL.

Yll' i vogel lart ne qiéll
Dukét posi zîarr ne pyll
Siper dhéut lirk qendrón;
Xixa xixa xixelón.

Dhiskú i diéllit kur pérndon
Nata hijén é leshon;
Ylli vétehén sbulon,
Xixá xixa xixelón.

Drit' é s'llit kur shkelqén
Udhetarit ç' i pelqén!...
Naten érret kndó shkon,
Udhen vétem s' é harron.

Naten çuni kur véshtrón;
Siper botes fort mendón;
Ment é 'tija ç' i habite
Ylli i vogel sé si ndrite!...

(K. KRISTOFORIDHI.)

XII.

DHÉU

Dhéu i yne âsht édhé ky nje nga te shumet trupa qiéllore, po fort mâ i vogel sé te tjéret. Édhé ky âsht rrumbullak si hâna, si diélli, si hujt. Dhéu bân dye rrotullimé me nje hére dométhâne, dukë u-kethyér rréth boshtit te 'tij, siéllét édhé bashke mé hânen rrotulle diéllit. Po na s' é kupetojem rrotullimin é dhéut mbi véhtë, ndonsé âsht i 'vertéte ashtú si nuke kupetojem as sjélljén é 'tij rrotulle diéllit, po na dukét sé âsht diélli qe vjén per qark nésh.

Nje nga te dituniit é Gréqies se vjétre, Thaléti, kishtë thâne mâ perpara sé te gjithe te tjéret sé dhéu âsht rrumbullak, é kishtë gjétam édhé éklipsét é diéllit é te hânes, po s' kishtë thâne sé dhéu siélléj. Bota gjithenje bésontë sé dhéu nuke tundéj é vétem shum mâ pastaj disa te ditune si Iraklidhi é Ékfandi thaan sé dhéu kethénéj mbi boshtin é 'tij si mishi ne héll. Po prape fjala é 'tyné nuke zuni vent, é bota gjithenje nbânté bésimin é tundjés se diéllit é te qendrimit te dhéut. Vétem i dituni Italjan, Galilé Galiléu, pas shume pesimésh é te vishtirash, mundi te rrefénté mé prova é te te perhaptë te vertéten, qe bésojem sot, sé âsht dhéu qe kethénét rrotulle diéllit.

Rrotullimi i dhéut per rréth diéllit s' âsht farë i rrumbullakte si rréthi i shoshes, po nje çike i gjate ne

forme te vézes. Nga te kethyérit é dhéut mbi bashtin é 'tij bâhén dita é nata; é nga rrotullimi i dhéut per rréth diéllit bâhén te katre stinet é motit.

Faqéja é dhéut âsht é lagune préj détésh é oqénésh te medhânj, ka fushn te gjâna, malé te larta, pyjé te denduna- Ka stérée te shtriémé, mé bunimé e mé kronjé, é mbi te cilat rrjédhin perronjé, llojé llojé kafshésh te gjalla, si édhé njérezit, te çilet kane ndertuar katundé é qytété. Po thua sé trie te katerta te faqés se dhéut jane te nbuluamé mé uje é vétem uje é katerte âsht stérée.

Te motshmit nuke é njihnin mire tâne faqén é dhéut; dinin vétem trie pjése: Europen, Asien, Afriken. Dye te tjérat, Amérikn é Oqéanis a Australis, u-sbulnan tani vone.

Faqéja é dhéut âsht é forte é nbulonét mé ajer; po per nbrenda, ne kerthize te thélle te dhéut, ka zjarr te math é métallé te trétuna. Nga ajri é nga avulli qe âsht rrotulle dhéut, bâhén éra qe fryn, shiu, bréshen, bora, vésa. Nga zjarri i nbrendeshem bâhén tërmétét, préj te cilavét tundét dhéu é ndonje hére çahét é nxiér jashte tym, é flake, é bi te pervelnaru, qe percellôn é prishe te gjitha atjé ku bié. Tërmétét é forta jane te mérezhmé: çajen malét, shkallin shkambinjt, prishin qytétét. Shume hére malét humbin ja dalin atjé ku s'ishin; fusha nbulonét mé uje ja thahét déti é bâhét stérée; bunimét shtérrin é lindén te tjéra te réja; lumenj é perronjét ndrrojen udhen é 'tyué. Keshtu faqéja é dhéut ndryshonét, po rruzulli nuke prishét as nuke dél jastha udhes qe i ka shenuar Pérendia kur é beri.

Ê kejo pune ndodhe édhé per te gjitha krijésat é tjéra. Ç' kur arrin kujtimi i njériut é gjer me sot, po atô kane ndodhune, é akona ngjajen dite per dite mbi dhé. Dite, nate drite, érresine; diell, hâne é hyj. Dimeni na vjén édhé sot pas vjéshtes; vjéshta pas te korravét é kejô pas prentvéres, ashtù si kane ardhune ç' ne kohet é para. Bimet é shtâzet léjen, rritén, pjéllin, plakén, vdesin, po nuke shuhén, sé lâan bij é fare qe i perseritin. Diélli, qe kur u-bâ é gjér me sot, lindét é pérendôn, ndrite é ngrohe; hyjt é hâna dalin naten, dhéu siéllét rrotulle, lumenjt rrjédhin, péshqit bâjen me not ne dét, shqiponjat flutarojen n' ajer, bylbylat kendojen, lulét dérdhin ére te mire. Sécila krijése mban udhen, qe i shenoi Zoti, é kurre asuje s' ka dalun as nuke do te dale jashte asaj udhé!

II.

QENI

Qeni âsht shtâze shtepiakê. I ngjan shum njkut é dhélpenes, por n-shut nga njérin ketù é mija vjétesh mâ perpara. Qeni gjendét ne ç' do vent ku gjendén édhé njéres. Qenjt jane shume llojésh.

Mâ te shumet kane trupin é holle é te bukur, as te gjate as te shkurtun, as shum te larte as te unjet; koken é kane te gjate, véshet te shkurtume, turinin é gjate, gojen é madhé é plot mé jarge. Ne goje kane dy dhâmbe mâ te gjate sé te tjéret qe u lypsén per te

shqyér, é qe édhé ne shtãzet é tjéra tholsén dhãmbe qeni. Qafen é kane te shkurtune, bishtin te holle é te gjate, kãmbet te forta, te parat mé pése gishta é te prapesmét mé katre. Thonjt jane te trashe é te kethyére, po s' mblidhén ashtù si te maçés. Syt é qenit kane nje rrefim te véçante; nga syt dukét kur kerkón gjã, kur asht i gezuar a kur ka marre zèmerim. Véshet é bishtin i tunde shum léhte é shum shpéjt, é édhé mé 'ta mégòn deshirét é 'tija. Zãni i qenit thohét te léhun, qe prape ka rrefimin é vét. Kur léhe ndonje qen i math ndegjohét per se larga é gjemòn vendi ku âsht; po kur nderin é kur ngurón na shurdhón véshet.

Kemi qenj gjahu é qenj shtepiake a per te rnajtun.

Qeni rron gjér me pésmedhéte vjéte, po qe kur bahét dymedhéte vjétesh zen te plakét. Kritét fort shpéjt é fémena mbarsét pa mbushun akoma motin. Piéll dye hére ne mot nga katre a gjashte klyshe te végjele, te cilet nuke i hapin syt gjér sa báhén dymedhéte ditesh. Klyshet lindén mé dhãmbe é pijen qumeshtin é s' âuses gjér sa báhén gjashte javesh. Fémenat é qenit a bashtirra mbarsét édhé mé njkun, por atehéré piéll klyshe te keqinj é t' égre.

Qeni ha ç' do gjã, po mã mire ha mish, éshtra, buke; é nga pemet rrush. Pia uje shpesh, é héq shum kéq nga pléshtat, nga rriqenat é nga kepushat qe i pijen gjakun.

Qeni, kur ndegjón zã a krisme, zen é léhe: Kur shéh miqt é shtepies, u afronét dhé u tunde bishtin; po kur shéh njéres te panjohune, atehéré u tarrét dukê léhun mé rrembim é édhé i kafshón. Qeni mahnitét

shpéjt dhé trembét, é i nérrét meudja kur ngjitét mbi ndonje vent te larte.

Qeni munt te rrouje édhé mé buke vétem é duké ngrâne vêç nje hére diten. Kur nxéhét téper é é munde vapa atehéré var gjnhen jashte gojes. Kur qeni ka hundeu te ftohte é te ujome, dijéni sé âsht shendosh ; po kur é ka te ngrohte é te thate, donéthâne sé âsht i semune.

Qeni âsht shum trim é i sulét édhé ujkut. Macén nuke munt t' a shohe é zihét kardohére mé 'të; po gjendén édhé qenj qe bâjen miqesie mé macat.

Qeni ka shume te mira ne vétë. Écen mé vrap é kercén mé hapa te medhânj, nuke lodhét shpéjt, s' ndjérsét kurre, durón shume kohe pa fléttn. Hollesia é qenit ne te marrun ére mé hunde âsht é çuditeshmé. Krobat é te zotit i njéh vétem dukë n marre ére. Kur ndonje hére humbét ndonje djale i vogel nga shtepia, atehéré i japin qenit téshat é 'tija qe t' a marre ére, pasanj é leshojen é qeni dukë marre ére andéj é ketéj vétë é gjen. Te zotin é njéh é é gjen nde mést ç' faredo shumicé njérezish. Qeni i gjahut, dukë marre ére pas gjurmavét, gjen shpézet é égersinat, sa do lark te jéte é é gon lépurin qe flen ne llosh.

Qenit, si édhé maces, i pelqén shum vendi i ngrohte ; perandaj kerkón sâne a kashte drithi é atjé strukét é mblidhét kulaç é flen per shume kohe; por é ka gjumin é lehte fort é çasté çast sgjonet. I ka véshet shum te holle é ndegjón qe per se largu kafshet a njérezit qe i afrohén shtepies a stanit. Kur ndegjón kânge burri, i pelqén dhé é véshtrón ne sy kângetarin é é

pergezòn. Po muziken nuke é duròn é, kur ndiéu trumbéten a kembonen, nlerin é fute bishtin nder shale. Ngjyrat nuke i dallòn fort per se largu. Kur âsht hâne é plote léhe é zêmeronét.

Qeni nban ment fort mire veudin é kohen; nga ç' do ane qe te ndodhét é gjen udhen é shtepies. Vété ne qytét, largonét ndeper ara, po shtepien s'é korròn as s' é humbét. Ê dìn sé kur i zoti é nbarôn punen, pra, nde qofte sé shkon koha é i zoti akoma nuke pushôn, qeni i vété afer é i kujtòn sé shkoi ora é zakonshmé,

É nban mire ment édhé kohen kur i zoti kethéhét rendomisht ne shtepie per dréke a per darke; nde qofte sé menòn i del perpara t' a shohe a dukét.

Ndofta qeni âsht mâ i sgjnari é mâ i mendshmi i shtâzevét te tjéra. Kur é shéh te zotin sé bâhét gati per te dalun, qeni é véshtròn ne sy, sikur te doje t' i thote sé a munt te véje édhé ai pas 'tij; é kapetòn mé nje hére kur i zoti é deshiròn pas, é atehéré qeni dél mé vrap nga déra, éoen dukè n-bédhun é dukè n-kethyér é léhe mé gas. Udhes shkon gjithenje perpara,

kethèn koken é véshtrón andéj é kendéj é mêrr ére mé hunde; kur largonét téper, qenérón è kethèn koken per mbrapa qe te shohe a po vjén i zoti é, ne qoite se i zoti nuke dukét, mehéré kethénét é é kerkón me koke unjun duké marre ére mé hunde gjér sa t' a gjenje, é, kur é shéh, i tunde bishtin é lêhe nga gezimi. Kur do te loze mé te zotin, qeni é shekón mirë perpara ne sy qe t' i kupetonje vullnésen, pastaj véshtrón shkopin a gurin qe do t' i hédhe i zoti; kur i a heth é persiéll mé sy gjér te tjére per dhé, pastaj vété mé nxitim, é kape mé goje é i shpié prape te zotit plaçken qe i kishté hédhun.

Qeni s' harron, po thua, kurre. Ç' do gjà qe mesón é mban ment shume vjéte. Thote Homéri sé qeni i Odhiséut mbrétit t' Ithakes, kish njerét vjéte qe t' a shihté te zone, po kur me se fundi é pau, é njohu mé nje hére, i tundi bishtin é dha frymen. Kujtohét per shume kohe édhé per shtepien, ku i dhanu buke a i hodhe éshra dhé vété shpésh atjè. Prape mban ment édhé vendin ku t' i kêne râne mé gur é nuke shkon mâ andéj ja, nde qotte sé é shpié udha, kalon shpéjt é mé bésht nder shale nga frika. Ndonje hére mesohét édhé te bânje punen é sherbetorévét ne shtepie.

Qeni, édhé kur i mbylle syt é flen, shéh kaqe fort mé mendjé, sa po thua sé ésht kurdohére n' ânderre é sé i ka perpara sysh gjithenje téshat per te cilat kuitohét; perandaj qeni nuke bân kurre gjume te qéte. Sa ésht duké flétun pandéhe sé po zihét mé te tjére, sé po i bién djémet mé gur, é zen é lêhe é ulerin ne gjume.

Qeni nuke âsht vétem fort i sgjuar por édhè i ndegjuarshem: don gjithmone édhè ai atè qe deshiron i zoti é vallnésen é deshīrin é ketij i kupetòn nga fjalet, nga syt, nga te tundumit é duarvét, nga fershellima é te zotit. Ë mérr vésh kur i zoti âsht i gezuar é kur ka ndonje hidhenim; é kur ky mérr shkopin ne dore, é diu sé do t' a rrahuje, é pra fute bishtin nder shale, shtrihét per dhé é zen te dridhét.

Qeni shokòn édhè shendétin é tij, é kur âsht i semune, del n' oborr é kerkòn har é é ha. Kur han éshtra pa i pertypun mire é i mbétén ne lukth, gjen t' âmbelthin é bérrit é perpin dhé ashtù i shkon dhembja é barkut. Kur pastaj ka semundjé te rânde é ka névoje per ndonje véprim, é len mjékun t' a çauje é t' a qépe é, ndonsè ndegjòn dhembjé te medha, duròn é rrin urte psé é kupetòn sé zshtù do te shendoshét. Kur ndodhe qe te semuhét pérseri, é mban ment shtepicu é sheronjesit é shkon véte tèk ai é ndonje hére i dergòn édhè qenj te tjére te semune.

Qeni bân édhè ai te gjitha atò qe shéh sé bâu i zoti. Kur rrin i zoti afer dritarés, hypen édhè qeni atjè é véshtròn jashte; kur i zoti remòn mé shat kopeshtin, zen édhè ai te remonje token mé kâmbe; kur sherbetori mérr shporten qe te dale jashte shtepies, édhè qeni mérr nje shporte ne goje é, dukè tundun bishtin nga gazi, i vété pas.

Qeni, si i sgjuar qe âsht, mesôn ç, kâfshe a shtâve tjatres' munt te mesonje. Qendròn arithi mbi dye kâmbet é mbrapsé é écen vetem mé to; mban shkopin é te zotit mé goje kercèu, hidhét vallé, é bân édhè shume

lodra te tjéra: Prape mesòn te mbanje shporten mé tësha ne dore, te sjélle létra préj nje vendi nde nje tjater, gjuan lépurin é shpézet ndeper férra é ndeper driza, shpetòn njérezit kur gjendén ne rrézik. Te gjitha këtò i mesòn mé urtesie é mé te bute, é jo mé t' éger é mé shkop.

Po vç këtyné te miravé, qeni ka édhé nje vétie mâ te mire é mâ te çmuarshmé nga te gjitha: âsht bésnik sa asnje tjatre shtâze! Édhé ne mést te njérezvét gjendén radhe miq aqe bésnike si âsht qeni i zoti. É don te zote mé gjithe zémere, é ndegjòn, é durón dhé i vété pas é jo nga frika, po nga dashuria. Kur humbét te zotin, nuje koken é vété andéj é kendéj duké marre ére; pra kur é gjen nuke mbahét nga gazi i hidhét perpara, i lepin duart, i tunde bishtin.

Ca qenj jane shum te forte é guximtare; i hidhén é i sulén njikut, arîut, dérrit t' égre, kusarevét; mprojen te zotin é japin koken per të. Dashunia é qenit per te zote arrin gjér me ka pe sa qe ka ndodhun shume hére qe qeni i dashun ka ngordhe nga étjé é unie prane varrit te te zotit!

Qeni gezonét kur é dnau é é lavdojen, hélmohét kur i bertasin. Perkedhéljét é lavdimét i mban mend é i knjtòn per shume kohe; po qortimét é te rrahunat i harrón shpéjt nga zémera é mire qe ka. Kur bâu ndonje faj é i bertét i zoti, hiqét me ndonje ane é rriu urte s' bâu së; po kur i zoti i flét é é therrét, gezohét é i vête afer barkazi é mé koke unjun. I zoti i hié é é rréh é qeni s' ndihét, vétem qau é pshéretin mé zémere, largohét si i turpenuar é fshihét é rrin nrtisht; po kur i zoti i flét prape mé te mire, qeni é harrón mé nje

hére hidhenimin, i vété prane dnké tundun bishtin é lepin duart qe é rruhen.

Qenit i pelqén shume liria; kur é lidhin s' i vjén faré mire é kerkón te sgjidhét. Deshirón gjithenje te jéte prane njéresvét dhé mé qenj te tjére. Kur jane bashke shume qenj é shkojen mire nde nést te 'tyné, keroéjen, brédhin, rrukullizén; po bábén má fort miq é i udhin má téper njeni tjatrit kur ndodhén ne rrézik.

Te mirat é qenit jane shume é te medha, po qeni ka édhé dye te liga. Qenjt, qe nuke é njohin shoqi shoqin zihén téper njeni mé tjatrin sa qe kur fjalosén dy njéres bashke thémi per 'ta sé hahén si dy qenj. Shume hére qenjt zihén per nje asht, é kaqe zénserohén é ashprohén é mé kaqe rrembim é kafshojen njeni tjatrin sa vritén faré, po nuke ndahén é nuke pushojen.

Qenin é zen édhé nje semmdjé é lige, terbimi: ahéré qeni duhét te vritét mé te shpéjte, sé terbón dhé qenjt é tjére é shtázet é njérezit qe te kafshouje.

Qeni ásht fort i vléfshem é na hyn ne shume pune: ruan shtepien, arat, bágetien, kunjt é lopet, grat é femijet. Vété pas qérrés é pas kunjvét, shpetón njérezit kur gjendén ne rrézik é kur i mbulón bora. Qeni vété édhé per gjah mé te zote: atyné, qe gjuajen shpéze, u thémi zagare, atyné, qe véne pas gjahut te lépurit é t' égersinavét, u thémi langonj. Langonjt rendin mé vrap te nath é hidhén mé hapa te gjáne. Ka édhé qenj te medhánj qe héqin qérrén mbi bore é mbi zkull. Lekura é qenit ásht é fort é hyn ne shume pune.

28.

QENI DHÊ HIJA É TIJ

Ne goje ca mish
Nje qen é rrembéu
Mé sa vrap qe kish
Tatepjéte théu ;

Édhè mé gas shum
Per plaçken qe shpij,
U-hoth nde nje lum
É ne not po vij.

Kur ne njet shéh
Po hijén é 'tija ;
Tjater é pandéh
Nga padituria.

Ne misht syri i mbét
Posa é qelloi ;
Édhè mishn' é vét
Ne lum é leshoi,

Persè qenit tjéter
Déshi t' i a rrembén !
Iu-duk mè i téper ;
Po tuni ç' po gjen ?

BIBLIOTEKA

Kur i hapi syte
Mishi shkoi ne funt,
Dhé mishin é dyte
Mé s' é shihj gjakunt.

Zu é po therristé
Ê s' é gjentë dot;
Vëç sé nguristé
Ê vuantë kot.

Syri i pangosur
Lakenimi i shkrétë
Na kanë hrengosur
Shumë ne kete jéte!

(N. F.)

225.

FALE TE MOTSHMË MË VLÉRE

Bâu-i të mire si nikut si asnikut.—Pertûni âsht shum gjâ é lige.—Mos rrîn pa punë édhé i pasun ne jé.—Mos i besô gjithe botes.—Mos shukurô vétem fytyren, po mâ téper shpirtin mé punë te mira.—Ndérô atîin dhé nâmen.—Mbaj gjuhen: mos foi mé nxitim, po mendój-u perpara.—Mos shaj tjatrin.—Mos perqésh te varferin.—Kur jé i pasun mos u- nâuzz sé s' dihét fundi.—Duaj Atdhéun, te drejten, urtesien, dituninu. —Mos kij miqesie mé njéres te liq sé te prishin men-

djén.—Mos ban mik tjatriu pa ditun se mé kê kishté pasun perpara miqesie.—Vdis per Atdhéun!

46.

TE RRIJEM TE PASTRE

Te pastruarit é trupit duhét per dye pune te nëvojeshmé, per te ruajtur shendétin é per t' u mos ardhur te ndohte njéresvét mé te cilet perzihémi.

Prapo qe te pastrohémi duhët tere trupin t' a lajem te paken nje hére nde muaj.

Kryét te paken aje hére nde javet, édhè naé dendur ne mos qofte njaft.

Syte, fuqét é qafen per mengjés; kembet per mbremna.

Duart vëç sè zuri lahémi per mengjés, édhè sa hére hame buke, dhé kurdo qe zeme mé 'to gjekafshe qe lyros.

Po kurdo qe te lahémi, te kémi ment é te mos lahémi te dirsure mé uje te ftohte sé na prish, po te présim sa te na shkoje djérsa.

Édhè dhembet t' i lajem é t' i ferkojem per mengjés qe te na mbahén te shëndoshe é te bukure, édhè qe te mos na bjére ére fryma é t' u vije te ndohte njéresvét qe na ndodhén prane.

Thonjt t' i présim per jave qe te mos ngjatén jashte mishit é te mbldhét pléhsire nde 'te é cila, vëç qe bié te ndohte, na ban édhè kéq ne paçim nëvoje te kruhémi, é nde n-ngjitet ne gjera qe hame mé dore.

Lésherat é kokes é te njékrres t' i présim pas zakonit édhé t' i kréhim dite pér dite qe te mos na zene theria é kafshe te ndyra, te cilat thajen njérine édhé jane turp té njérezia.

Édhé te varferit é punetoret duhét te jéne te pastre. S' mund te na benét ngaje per te mos pastruar trupin lodhja é punes, édhé sadó te lodhure qe te jémi. Sé ne préfshim nga gjumi i nates, q' é ka dhene Zoti i jétes per t' ngjodhur é çpertuar, sa qe té pastronémi, ne tjateren kohe, qe na téperón, do te çlodhémi é do te preshémi mé mire. Do te jémi édhé mé te shendoshe qe te zeme punen nésermét né zémere. Persé te pastruaret, nuke vétem njérine, po dhé baketine eshte vene 'rée qe i shendoshe; édhé te pa pastruaret é bubunjos dhé é semur, édhé fatin i a kéqesón mé kéq dhé faré i a prét. Sé te pa pastruarin é te bubunjosurin é kane, si édhé eshte vertét, per pertéses, édhé kane frike t' a ngasnjen até qe kane pune.

(A VRÉTO)

27.

JÉTA É HÉLINEVÉT TE VJÉTRE

Kush kendón Iliadhen é Odhiséen, dye poémat é pavdékuna te vjershetorit te math, Homérit, nesón sé si rrouin Hélinet é vjétre é fqinjt é 'tyné. Até kishin te tilla zakoné te cilat i shohim sot vétem ne ca visé te Grékjes dhé né Shqiperie.

Kishin mbréter a te pare, te cilet rronin édhé atâ si gjithe hota. I pari é ngrenté shtepien é 'tij te madhé majé ndonje brégu, rréthe te cilit ndertonin pastaj shtepiat é 'tyné te tjéret. Mbréti per te goditun shtepien punonté édhé véte, si véte bânté prape te gjitha punet é tjéra. Zinté qét é leronté arat é kullosté bagetien. Ne tjatre ane Mbréterésha tiérté lésh, enté, punonté n'avlimént; é vashat é saja bashke mé sherbetorét lanin téshat ne lum.

Mbréti mendohéj per te miren é llausit bashke mé plégt, qe bânin kuvent, plésqesonin é gjykonin rréth mbrétit. Po, kur kishin per t' u-mendnar é per te dhâne gjykim nbi ndonje çështjé te rânde per lufte a tjater, atehéré nblithnin édhé végjelten é gjith gjendjén dhé bânin kuvent é mendohéshin te tâne bashke. Ne fund te nblédhjés sgjithuin mendimin é shumices dhé é pelqénin dukê thirre mé zâ mâ te math.

Si mbréti ashtú gjithe gjfudja véshtronin punet é 'tynë; ca lavronin arat, ca kullotnin bagetien, ca ishin kthises é farkétare. Kishin édhé mjéke é lajmetare per t' i dhâne zî botes é per te perhapun lajmét é ligjet é réja. Kur zinin ne lufte ndonje rop, é mbanin si sherbetnar per punet é shtepies.

Ne shtepie rronin ashtú si trojen sot ne fshaté é ne malé t' ona. I ati ja gjyshi ishté mâ i madhi i shtepies; te gjithe, vllézer te végjele, djéme é niper i ndegjonin é shkonin per urdheu te 'tij.

I hunji, kur u vénté ne shtepie, sadô i panjohun é i larget t' ishté, é gjenté déren çéle. Atjé flinté atjé hanté é pinté. I lanin kâmbet kur ishté i lodhun, é é

mpronin nga aumiqt kur ishté ne gjak. Miqesia é bésa ishin ne ndérjé te naelhé.

Édhè gjakun é fares é te fisit te 'tyné s' é linin pa nsarre. Sikur te vritéj ndonje préj fisit, njéresit é 'tij do t' i mirrnin gjakun duké vramun ja vrasesin a, si thone, Malesoret, dorerasin, ja ndonje nga fisi i 'tij.

Te gjitha ketò rakoné, é te tjéra si ketò, nëndhën é gjendén é ndéronén édhè sot ne Shqiqerie.

28.

KALI

Kali âsht kafshe shtepiaké nga atò mé nje thun ne kâmbe si gomari dhé mushku. Koka é 'tij âsht é gjate, syt é medhânj é si te dalune jashte, balli i gjâne é permbi 'tà i varét qépéja nde mést te dy véshevét, te cilet kali i tunde shpéjt é i nihan gjithenje perpjéte, é s' jane as aqe te medhânj si te gomurit as aqe te végjele si te kaut, po sa duhét te jéne pas trupit é pas kokes. Nofullat jane te gjata, buzet te vogla, te bata, te levizeshme; brinat é hundes te hapena mire mé te cilat çfryn shpésh kur i hyn pluhun. Qafa âsht é gjate, é forte dhé gjithenje é ngrituse si é gjélit; âsht é mbuluamé ne çepé, é cila i ép hié é bukurie kalit. Trupin é ka te forte, barkun te holle é rrumbullak. Kurrizin é ndréjte; ne fust gjendét bishti mé qimé te gjata, mé te cilat ngét é perzén mizat kur é trazojen ne vére. Kâmbet i ka te holla, po te forta é te shpéjta, mé nje thua

te vétem, qe quhét thundre, te cilen i a mbathin mé patkonj qe te nosi hahét nga gunet é te çalonje. Gjithe trupin é ka te mbulusun mé çimé te holla, te shkurtuna, te denduna, te cilat mâ shpésh jane kuqalé a te bardha, po ka édhé knaj te zés, pika pika, larosha.

Kali âsht, po thua, shtâza mâ é bukura é dhént. Âsht i nath, i nalte, i hiéshem, kryélarte. Ka trajte te bukure, ka trup te gdhendun: Koka, qafa, krahnori, kurrizi, barku, bishti, kâmbet dukén si dérdhuna é jane kaqe mire te puthisuna ne vent te tyné sa s' dallohét sé ku jane ngjitune.

Kali dukét sé é diu véhtén qe âsht i bukur é, duke écun, ngréhét é madheshtonét. Kur bréth mérr hié mâ te madhé; atehéré çon kâmbet é para, thyén gjunjet, ngren bishtin é bréth léhte é shpéjt; é çépéjâ é ballit é é qafes i tundét nga éra. Gjith kush shéh kalin çuditét mé bukurien é tij, é perandaj thohét sé kur é bâni Pérendia kalin sgjoth é nuori nga gjithe te mirat é shtâzevét te tjéra. Done mé thâne sé nga gruaja muar léshemat, nga dreni koken dhé kâmbet, nga dhélpena véshet dhé bishtin nga huâni gusimin é trimerien, nga gjarpeni syt dhé te tundunat é bukura, nga lépuri te bredhunit, nga ujku qafen dhé te ndiémit é shpéjte.

Kali u-abut ketù é mija vjétesh perpara é qe atehéré é ka njérit ne sherbim, é gjendét edhé ne te gjitha atò visé ku rron édhé njériu. Rron gjér me njezét é pése vjéte, é radhe hére arrin ne tridhéte é tridhéte é pése. Fénvena é kalit quhét péle, é cila piéll nje mâs, radhe dy; mâzit i jép qumesht gjér ne pésa muaj. Kali ilen

pak é ka gjume te léhte, éoen é héth shum pa n-lodhun é shpésh hingellin.

Kali ha bar te njome, sâne, élp, tershâne, bathe, krundé; njin é don te paster. U pelqèn fort knajvét kur i lkan te lire te kullosin bar te njome livadhévét, u pelqèn édhè te lahèn é bâjen me not mire. I deshirojen shum lodrat mâ téper kur jane mâza te véggjele; atehére brédhin é hingellijen gjithe dîneu ndeper fusha è ndeper moçalé. Kali me vrap munt te marre ndhe per leteqint é pèsedhéte métra nde nje t' imtesm te pare;

é munt t' éeen pa n-lodhun per njeqint, e njenedhéte-nije metra. Kali kur zémerohét kape brimat é hundes é çfryn; ç' do gjâ qe te ndegjonje a te shohe é trégôn mé tundjé te véshevét.

Kali mprohét mire; é zen ammiktin mé aje dhé i shtié shqélma. Kur kullosin ne livath é u afrohét njkn, kuajt é kapetojen per se largu é zâan é hingellijen é mblidhén te gjithe nde nje vent. Atij bâhén qark duké mbajtun koket per mbreda é kûmbet é prapesmé jashtazi, é i bién mé shqélma njknt é ashtù é perzhan ja é

vrasin. Hingellima é kuajvét ndryshon kur jane te zë-merusare, kur gezohën, kur tmëronën a kur kerkojen gjâ. Kur kane te dhëmbuna nuke ndihën, po vëtem reukoïeu; ashtù édhè kur ngordhin, japën fryme urtisht é s' perpiqén farë. Kali é kupetòn perpara kur âsht per t' u-trondituu dhéu é te bjére tormét; ashtù édhè kur do te prishét koha é do te bjére shi a te frynje ére. Ca duan te thone sé kali, pa vajtun ne lufte, é kupetòn é é ndién perpara sé do t' i vritét i zoti, perandaj ateherë nuke don te bânje udhe é t' a shpié te zoëin ne lufte.

Kali mesohét mé frë é é ndegjòn é é kupetòn téper; nje çikez t' i a tunde frenin a t' a çponje nè peronë kaloresi mé nje hére é kupetòn sé ç' do dhé é bân shpéjt. Gojen é ka shum te pastre é kurre s' ha kur bié ére grashdi; i mérr ére mé lumde ç' do gjâjé é ruhét nga se ligat. Véshet i ka prape shum te holle é ndegjòn mire é per se largu; muzika i pelqèn é é nr-tesòn kur ka marre hidhenim. Shëh édhè fort lark é fort mire; po per s' afermi i shëh te gjitha mâ te medha sé ç' i dukéu njériut. Shëh mire édhè naten, perandaj sadò èrresine qe te jëte, lérëni te shkonje vète é mos kini frike sé do te humbase udhen. Kali i mire nuke grémisét é nuke bié me thua véç radhe hére.

Kali mérr ére é njéh mire vendin, grashdin, kal-luten; mban ment udhen qe te kéte hâmma vétem nje hére. Kur kaloresi humbét udhen é é shpié kalin ne rruge te kèqé, kali ndalét é s' don te véje perpara dhé i jép te kupetonje sé s' é ka mire udhen. Shume udhe-tare, qe s' dijen udhen, lâan kalin t' éeij vète é ai i shpié atjé ku kane per te vajtun; ashtù édhé kur héq qérrén

é qérrétari flen, kali nuke qendrón, po é nérr udhen véte sé é dín sé ku do te shkonje. Kur é lirojen nga qérréja é nga freni shkon véte ne grasht; prapé kur duan t' i japin uje. é lirojen é kali shkon té pusi a ne kréne, pin uje te kullnar é kethénét perseri ne grasht.

Kali âsht shum i sgjuar ; shokun é ri, qérrén é rée. kaloresin é ri, i shekón é i véshtrón mire sikur mé âshtun te marre vésh sé ç' jane. Te zone é njéh nga zâni, nga pétkat, nga ngjyra é ketyné, dhé é véshtrón qe te kupetonje deshirat é 'tija. S' é harrón kurre, për é njéh te zone pas shume kohé. Kur shkon nesj udhé, ték ka vajtun nje hére qendron n' até vent ku ishté ndalun héren é pare. Mbasi ment vendja ku u-pengna a ku u-trenip nje hére tjatre, perandaj, kur i afrohét atij vendi, s' don te véjé perpara é s' bân udhe gjér sa t' a ngasin é t' a shkojen per freni. Sa knaj qe kane qene n' ushtrie ne tufat é kalories, nbajen ment te rânet é trumbétes é, kur é ndegjojen, hidhén nga gzat dhé frahin truallin mé thundre.

Kali âsht kaqe i mentshem sa qe é kupetón te zotin per se largu é qe nga zâni sé ç' do. É njéh kur âsht i zémeruar é kur âsht mé gas. Nga mendja qe ka din édhé te ruhét. É din sé kur hyn né lum, munt t' i rreshqase kâmba, perandaj hyn mé vréjtjé é mé urtesie te madhé. Édhé kur âsht bore ja udha âsht é lige, kali véshtrón mire sé ku é ven kâmben, é éeen duke vene 'rée drunjet é udhes qe te mos lajthitét.

Kali, si i sgjuar qe âsht, munt te mesonje shume lodra, po dulét te mirrét mé te mire é mé te bute é

jo mé t' éger é mé te rrahuna. Mesòn pra é bàn shume lajka: bié nbe gjunj, mérr mé buze ç' t' i hédhìn dhé i a shpié prape atij qe i a hoth; gjeu gjänat qe i a fshéhin, kercét mé kâmbe nge hére sa njéres ka perpara ja sa trégon ora qe âsht é varune perpara 'tij; shtrihét per dhé si i ngordhun é ugréhét pameta sa i thone sé po vijeu t' a rrjépin; qendròu srithi a shah sí qeni nbi dye kâmbet é prapesme; hidhét é lot vallé pas kânges qe t' i kendojen. Perandaj knajt é luftes i mesojen é i mbajen nent mire nrdhorimét é ushteries.

Pervèç ketynè kali ka édhè te tjéra zakonè te mira. Âsht gusimtar, s' frikesonét kutre, ndegjòn téper te zotin. Kur é mérr plumbi ne lufte, s' tundét, por é len sheronjesin t' i a nxjérre, é t' i shekonje a t' i qépe verren pa u-levizun sikundre s' i dhemp faré. Nde mést te gjenimit te topavét é te pushkevét, nde mést te tymit é te flakes kali s' trembét faré, por é shpié te zotin ku te doje édhè ku âsht rréziku mâ i math. Thone sé nde nje lufte zakonit rréthuan kryéushtarin majé nje uré; ky i ra kalit é kali n-hoth ne lum mé gjith 'të, bèni me mot é koshtù shpetuan qe te dy. Nde nje tjatre lufte ca kalores gjendéshin te rréthuare majé nje kodre; njeni nga kaloresit vajti buze kodres, qe ishtè thik, i ra kalit, é ky n-rrukullis terposhte é ngordhi ne funt, po kaloresi shpetoi.

Kali é njeh mire kaloresin qe ka per siper, é, ne qofte sé mban ndonje njéri te math, ndonje mbrét a kryéushtar, atehéré ngreu kòken mâ tèper é mburrét é madheshtoét.

Kali âsht shum sènuremire; mâ te rinjt pertypin

é bâjen gati te ngrânet é piéqvét, é pélat u japin qnmesht mâzavét te tjére kur mbétén pa t' âmat é 'tynë. Kali âsht édhé fort bésnik, po thna, si qeni: Kur shéh pas shume kohé te zone é pare, qe é shiti, hingellin, i qasét, é lepin dhé i rrefén gas te nath. Shume kuaj salén mé rrembâm kundre anmikut te te Zotit. Ca te tjére, kur u vritét i zoti é bié per dhé rrijen prane 'tij mé koke unjun sikur qajen, i zâan pétkat é i a kapin mé dhâmbe sikur sé te duan t' i thone qe te ngrihét, é véshtrojen mé mallengjim é nuke dose te largohén nga vendi ku ndodhét trupi i te zotit te 'tynë. Pa jane édhé kuaj, qe hélmohén kaqe fort kur u vdés i zoti, sa pe nuke u bié mâ nder ment te haan é munt te ngordhin unié.

Po bashke mé te gjitha këtâ te mira, kali ka édhé ndonje te ligë. Ai, qe âsht aqe guximtar, qe hidhét mé rrembim ne lufte dukë nxjérre shkendia nga syt, munt te trembét nga mâ é vogla gjâ. Flaturimi i zogut, nje téshe é varane mbi nje drû, nje hardhjé qe tunde gjéthet ndeper driza, mund t' a trembin kaqe fort sa bâhét si i terbuar, é s' ndegjon as frenin as fjalen é te zotit po ngét é ngréhét arithi, qendrón é véshtrón si i çmendun é gfryn mé hundé dukë hingellitun. Si jane njéres te mire é te liq ashtù ka édhé kuaj te mire é te keqinj. Kali i kéq han mé dhâmbe é kafshon si qeni, shtié mé shqélma, s' ndegjón ardherimin é te zotit, âsht pertac mban usent te ligen ê é paguan. Por édhé kuajt é égre, kur kane te zone é mire, bâhén me se fundi édhé atà t' urte é punetore.

Kali âsht kafshe qe na duhét é na sherbéu téper.

Âsht mik é ndihmes i mirë në lnîte, âsht shok é shërbénjes i vlénjes i vléfshem në pâne të tjéra. Kalit i hypim, kali ngarkohét, héq qérré é parasenda, siél mullinj é naqina. Mishi, dhjami, déjt, lekura, thundra, qimét é kalit janë gjâna, qé na hyjen të gjitha në pune.

219.

PUNETORI BÂHÉT FATBARDHE

Filosofi i math i Héladhes se vjétre, Sokrati, pau një dite udhes një mik të 'tij, që po écenté mé koke mbjua é dukë u-menduar. I u-qas é i tha:—Ç' ké sot, Aristark, që po shikon keshtù hidheshem é i méjtuar?—

«Mbasé é nesové, o Sokrat, sè me vdiq im'ate é me la shtate motra é mâmen per t' ushqyér, po gjâ é të holla nuke me la farë!»

—Motrat i pandéh ti per të rânde? Une tham sé si që kâ vllezer é motra, âsht fatbardhe.

«Édhé une i dua shum motrat, po me vjén kéq sé s' kam mé sé t' i ushqénj!»

—Po ç' pune bâjen motrat é tua?

«Ç' të punojen? Punojen si vashat ne shtepie.»

—Me dukét, o Aristark, sé é gjéta si do t' a sheronj varfërien tândé; pa me thuaj, a dijen ndonjë pune motrat?

«Dijen të qépin pétkat é t' i ngjyjen, dijen të tjérrin, t' endin é të bâjen pélhure.»

— Po kur qenka keshtú, ti paské nje thésar ne shtepie édhé qahé me kot!

«Pa me thuaj, o Sokrat, ku é paskam ate thésar te ishéhun ne shtepíe qe s' é ditkam!»

— Ndeqjo-me pra. Dil jashte ne trék bléj nje çike pélhure, ép-u-a motravét t' a présin, t' a qépin é t' a bájen pétka gati per te shitune; pastaj bléi en lésh épi-a motres qe din mé é tjérre, é t' a endin ç' t' a bâje pélhure, t' a ngjynje é t' a shése. A me bésón Aristark sé nga puna é motravét do te ítoni mjaft te holla sa qe dote kini te prishni per véhté é do t' u tépérojen édhé per mé u ndihun te varfervét?

«É bésonj, o Sokrat, po ç' do te thote hota? S'âsht turp per motrat é naija te punojen per te rrojtun?»

— Njérezit é menushme é t' urte s' kane per te thâne gjá faré, po do t' i lavdojen motrat punetoré, qe punojen é i ndihin vllaut, sé puna s' ka turp. É dijem mire historien é gjyshavét t' ane; vashat é nbrétit punonin si ato te gjithe botes: qépuin, tiérnin, lanin téshat ne lum, bánin punet é shtepies. Te vjétrit, te eilet ishin te mentshe é t' urte thoshnin: puna s' ka turp, pertimi âsht turp!

Ketò fjale i n-agulen mire ne ment é ne zémere Aristarkut dhé motrat é tija xâun punen. Shtepia u-mbush plót mé gjá é te gjithe ishin ñatbardhe é te gezuare qe munt t' u bánin mire édhé te varfervét.

2869.

FARKETARI

Vélin âsht farketar; âsht djale i shendoshe é ka fuqie te mndhé. S' ka tjater dialosh mâ te forte, é zouje s' muut t' a mbanje mâ mire sé zi kâmben é kalit kur é mbathin, as nuke muut t' i çouje mujt é te rrahe mé léhtesie hékurin é uxéhte mbi kudhre. Vélin âsht njéshter i zoti; fuqia i dukét nga fytyra, nga krahrori i gjâse nga llânet é lidhuna, nga gjith trupi.

Po Dêmiri shoku i 'tij âsht pertac; mâ te shumat é ditevét te javes nuke vété ne pune, por, édhé kur vété, s' punon mé ândjé é mé kujdés. Puna i dukét é raude é é nderziteshmé; âsht i trashe, i majim, rândésh é, kur zé te punonje, lodhét shpéjt. Kur i fryn zjarrit mé kçup qahét mé nje hére sé i lodhén duart é renkòa. Pertésa é bân te rrije pa pune é te marre udhen é lige; ne vent qe te véje ne farke, shkon é pin é déhét pa vene ment sé rakia prishe shendétin é kalbe zémeren si lagesina hékurin.

Puna, o djéme, forcón trupin, mban shendétin, sgjate jéten, po pertimi i prishe njériut trupin édhé shpirtin é con ne shume te liga. Kurre pra mos pertoni, po duani-é punen é bâni-é mé ândjé, mé kujdés, duké kenalnar.

Yji, qe s' tandét, prishét é qélbét!
Pertésa âsht é âma é te gjitha te ligavét!
Kush mbiéll me kohe, korre me kohe!

38.

MESIM

Mergohu nga ligesite,
Miresien é mbsi si burre,
Miresia eshte drite
Qe nuke shuhét kurre.

Miresia s' esht' é shkrétë,
Eshte drit' é Pérendise,
Drit' é Zotit te vertéte ;
Eshte drite é gjithesise.

Miresia te harrohéj
Te mirete nuk' i donim ;
Ligesia te udérohéj
Te ligte s' i mallekonim.

Persè te duam Aline
Edhè te gjithe ti miret ?
Sè duam miresine
Qe s' na fut ne érrésiret !

Psé é duam Fatiméne,
Imanét te dymbedhjéte,
Husanin édhè Hysène ?
Persè ishin te vertéte !

Persé kishin miresine,
S' paten kurre ligesite,
Po ishin mé Pérendine
Na lane dhé névé drite.

Kurre s' humbét miresia,
S' shuhét drite é Pérendise !...
Humbét valle Péraudin,
Zoti i math i gjithesise ?

Mos é ndyj shpártin ne jéte,
Zemeren mos é lyéj ;
Shko ne udhet te vertéte,
Mos u-kthé é mos u-thyéj.

Mos i hiq pas ligesise
Sé te fut ne érresiret ;
Mérr udhen é Pérendise
Te bashkobésh mé te miret.

Mos bej kéq kurre, po mire :
Kjo esht' ndh' é Pérendise ;
Kij ne zemere meshire
Édhé ndih-i njéresise.

Psé duan Krishtin é gjalle
Dhé t' Âmen é 'Tij Marine ?...
Persé nuk' é duan djalle ?
Sé na mesón ligesine !

(N. P.)

38.

TE MIRAT E DHÉUT

Lénushi i math i dhéut, faqéja é te cilit âsht é mbulluamé mé malé, mé fusha mé njera, na jép te gjitha te mirat per té cilat kémi névoje. Ajò balle, qe shohim é qe na dukét sé nuke hyn faré ne pune, munt te ndryshohét, dukè é gatuar nsé duar, nde uje mije gjàna é végla te névojeshmé, te cilat, kur i véshtrojem pastaj, çuditémi é nuke njohim ne 'to baitën é pare. Nde jye mot é siper toka bâhét rrâuje, trup, dége, flête, lulé, peme, te cilat i haam né andjé te madhé. Sa mâ thélle t' a putrojem token aqe mâ te mjafta na i jép te mirat é 'saja. E ndonsé ka mija vjétesh qe po lavrohét, po punohét é po mbiéllét, toka as nuke lodhét kurre as nuke plakét po gjithenje na jép mé te tépér frytét qe ka ne gji. Dhéu nuke plakét, nuke lodhét, nuke marxitét kurre: mâljuné njérezish, shtâzesh, bimesh kane rrojtun édhé rrojen mbi 'te; vdésin, bâhén piuhim, kethéjen prape ne gji te dhéut, po ky qendròn i paplakun é i pasosem. Mot per mot na vjén prentvéra é faqéja é dhéut gjélbenohét é mbulonét mé bime é mé lulé te bukura qe japén peme te shijéshmé é dérdhin ére te mire. Dhéu kurre s' i harròn njérezit, po ketâ bâjen shum kéq qe é harrojen token é shpésh é lâsu pa punuare, pse, dukè mos véshtruare até, harrojen é nuke véshtrojén véhtéu é 'tyné!

Lum ai qe ë punòn mé kujdés tokeu, sè andëj do te nzjérre te gjitha te mirat é te névojeshmét. Dhéu na jép grune, kallamboq, élp, tershûne, thékene, mél, bathera, lakena ; mé nje fjale, drithera, groshe é barishté gjithe faresh te cilat nuke munt t' i permendim te gjitha nje uga nje. Na jép édhè llojé llojé pemesh, si pas vendit é pas kohét, si rrush, fiq, molla, dardha, pjéshka, kumbulla, arra, lajthia, limonj, mâua te burdhe é te kuq, qershia, fionj é shumc, é shume peme te tjéra.

Po jo vëç faqéjt é tij, por édhè kerthiza é dhéut ndryn mbrenda gjâna te névojeshmé; dukë remuar thélle ne gji te dhéut gjendën xéhét é métallét si surfulli, asfallti, kripa hékuri, erêmi, pluuhi, argjendi, ari é tetjéra xéhé é métallé, ta cilat hyjen ne shume pune, é mé te cilat bâjem orêndie é végla te névojeshmé.

Perandaj thémi édhè nje hére sé lum' ai qe punòn è véshtrôu dhénn sé te mirat é dhéut jane te paujéhuna é te pasosmé.

DASHUNIA E ATDHÉUT

Sa i dashun âsht Atdhéu! Po kuj i thone Atdhé? Atdhé i thone vendit ku kane lindun é rrojen perindet t' ane, é ku édhè na kémi pamun driten per hére é pare Atdhéu i yne âsht ai vent i dashun ku kémi lémun, ku na ka leknndun ne djép é ku na

ka puthun é perkodhéiun mâma: Atdhéu i yne âsht atjé ku na ka çnditun per te paren hére drita é argjente é hânes kur lêu é pérendôn; atjè ku ndodhéu atò malét é larta te véshuna mé bore, atò fushat é gjâna te mbuluara mé bar é mé lulé, qe na sjéllin ne ment âqe kujtimé te mallengjyérshmé; atjè ku pnshojen éshterat é te parevét t' ane, ku ndegjuam gazin é pare, bélmin é pare, dashuniet é para; atjè ku dhén âsht i gatuar mé gjakun é vllézervét t' ane, qe vdiqen ne fushe te ndérit dukê luftuar trimerisht kundre armiqvét. Atij vendi i thone Atdhé; atjé âsht Atdhéu i yne!

Sa é âmbele, sa é mallshmé, sa bukur tingillòn ne vésh t' ene kejô fjale Atdhé! Te gjitha atjè na jane te dashuna, te gjitha na jane te shtrenjta. Kodrat, malét, fushat, lumenjt, burimét, perroujét, kalldét, qytétét kane nje pamjé é nje andjé te vêçante per syt é per zêmerat t' ona.

Po mâ tèper kur Atdhéu âsht i mjére é kur ndodhémi larg 'tij, munt t' i a çnojem vléren, é munt te kupetojem sé sa é duam. Ne vendé te huaja njérin munt te gjêje é te shohe gjâna mâ te mira é mâ te bukura, po cili âsht ai qe per 'tò munt te barronje Atdhéun é vét? Bukuriet é visévét te huaja s' kane shijén é âmbelsimin é anavét t' ona! Sa do larg qe te ndodhét ne ç' do qytèt te mire qe te rrouje, kujtimi i Atdhéut s' i hiqét njériut nga mendja; mé 'tê flen mé 'tê sgjonét, atê ka dite é nate perpara syth. Pyétni détaret, qe çajen détin ane é m' ane te botes, é do t' a thone gezimin qe u ka zêmera kur per se largu, nde mést te tallazévét, shohin majét é larta t' Atdhéut te 'tyné, é i afrohén brégut te

njohun ku do de harrojen pesimét é te vishtirat é ndhetimit.

Shqipetari, kur vété ne vent te huaj, ndahét nga Atdhéu mé lote nder sy é kethén gjithenje koken prapa qe te shohe édhé nje hére fshatin é brégun gjér sa asnjeni astjatri mos te dukéu má. Por édhé lark nuke é harrón vendin é 'tij é, édhé kur s' munt 'te kethéhét t' a shohe má prape é kujtón per ore é per qast é vdés mé emnin é 'tij ne goje. Kémi édhé sot Shqipetare qe pas qinda vjétesh qe ndodhén lark préj Shqiperies, akoma é knjtojen mé malh é i ruajen gjuhen é zakonét.

S'ásht gjá má é ámbele sé Atdhén, thote Homéri, vjérshetori i math i Héladhes se vjétre.

KRYPA

É dijem te gjithe sé ç'asht krypa é qe na ásht shum é nevojeshmé; é jo vétem na njérezit s' haam dot gjá pa 'te, por édhé kafshet kane shijé te madhé per krypen, é, kur é haan, lepijen buzet nga qe u vjén é ándeshimé. Dukë i krypan, ruajem shume gjéna te cilat, ndryshé, do te prishéshin é do qélbéshin. Ashtú krypim mishin, péshkun, djathin, gjalpin, é te tjéra gjáua per te ugrâne, te cilat, jashte krypes, nuke do te qendrenin te shendosha.

Krypa gjendét n' uje te détit, qe per keté ásht i ngjélme, édhé me dhé si séhé. Per te nxjérre krypen

nga njet é dëtit, hapim gropa é vija ne brék, futim njin mbrenda é é lüam te thahét dukë u-avullasr pak nga pak nga diélli; go qe avullimi te bâhét mâ shpéjt lypsét qe péllgjét t' i vrahij édhé éra. Pas ca ditesh nji i péllgut zen é knqét nje çike é audéj é kupetojem qe kane nisun te trajtohén gastarét é krypes, te ellat mbétën ne funt si bore; pastaj, si te jéte thanunte mire, é nâarriu krypen mé lopata, mbushim thaset é é dergojëm per t' a shitun.

Krypa é gjrit âsht gati, é nxiérét nga dhéu si thengjilli, si xëhét é métallét é tjéra. Kejó krype âsht mâ é pastre sé krypa è dëtit, é, sí te nxiéret, nuke ka névoje per tjatre pune.

Pa kripe njériu s' rron dot; te gjitha gjéllet do t' i merzitéshin. Buka pa krype s' na shkon, gjéllet pa krype s' na pelqéjen; péshku mîshi, djathi pa krype as nuke munt te rulsén as nuke munt te hahén.

Krype gjendét mjaft é pernudaj âsht édhé è lire; nde mos, dukë qene qe âsht fort é névojeshmé, shume njéres te varfera do de hiqnin kéq per të.

Per ne thâne sé dy véte jane te njohune é sé kane édhé miqesie nde nest te 'tyné, âsht zokón te thohét sé: kane ngrûne bukë é krype bashkë!

2[illegible].

JÉTA É BUJKUT

Bajku lavrón arat. Ka qiéllin per siper, dhé nen kâmbe dhéun. Kraherori i 'tij mbushét mé njer te

paster, syni i 'tij vështron per qark natyren. Ngreu syt nbi qiéll é qudités duké panun diéllin, hânen, hyjt, rêet; i siéll per rréth é s' ngopét kurre mé bukurien é fushes é te malit, qe é fute ne méjtimé dhé é mesôn.

Punet é hujkut jane te rânda, po te mîra per mé i dhâne fuqie é shendét trupit. Te gjitha punet é 'tija bujku i mbarôn nen qiéll, jashte ne fushe, n' ajer te qeruar, perandaj âsht plot mé shendét sé é pjék diéllí é é rrêh éra é pastre. Ne fushe mesôn te durouje te nxéhtin é te ftohtin, diéllin é shin, bóren é akullin.

Bujku ngrihét pa gdhîre mire, méer qet, patmenden é shatin é vétê n' are, é atjè punôn gjithe dîten gjér ne perendim te diéllit kur len punen é kethéhét ne shtepie. Bân shume llojé punesh. Lavrôn é çan arat mé parmende, i prashite, i trimôn, i peruthe, i mbiéll, i tarre, i korre; ngren lêdhé, hape vija, bân gardhinjé é thur mé fêrra, kullote bagetien; shin grunin, é héth, é shoshe; viél venéshtat, than fiqt, mbléth nllinjt, é shume é shume pune te tjéra.

Po bujku i shkrête, i forte é i vuajtun si âsht, din te perdore shum mire édhé armet per mprojtjén é Atdhént. Bujku luftôn mé ândjé mâ te madhé sé njérezit é tjére sé atij i dhemp mâ téper per ato ara é per ató fusha, te cilat i punôn mé dore te vête, i lage per dite mé djérsen é 'tij, é âsht pra kurdohére gati t' i laje édhé mé gjak qe te mos bién nen sgjédhen é te huajit. Péraudaj done mé thâne sé atâ lauze qe jane mâ te shumet bujq, kane édhé ushtrien mâ te forte, mâ te duruarshmé, mâ trimeréshe.

3165.

U J I

Uji, nga te gjitha gjânat é tjéra, âsht mâ mê te tépët é mâ i perhapun ne boten é tâne. Si kêmi thânë édhë tjatre hére, rruxulli dhént âsht i mbuluar ne trie te katertat é 'tija mê nje, é vétemi ude nje te katerte mê toke.

Uji gjendét kudo é na lypsét fort sa qe pa 'të as njérezit, as shtâzet, as bimet s' mund te rrojen. Uji ndodhét ne trie trajta n, mâ mire, gjendjé: ši akull, si lânk si avull. Uji nuke nxéhét as nuke ftohét shpéjt; nxéhét ne xjarr e ne diéll é ftohét kur é nxjérrim é é largojmi nga xjarri é kur shdukét diélli. Uji i détit ngrohét mâ mê te vishtir, pérmdaj, kur ne vére dhên ngrohét fort nga diélli, éra, qe fryn préj détit, na dukét é ftohte.

Uji, kur ftohét shum, ngrihét é bâhét akull. Akulli shtonét, perndaj kur ngrihét nji ndeper shtâma é te tjéra ene baltë, ketó pelasin. Kur é ngrohim njin ne xjarr, bâhét avull qe ngréhét si tym n' ajer, psé âsht mâ i lêhte sé ajri. Kur dél shum avull nga déti é nga lumenjt, ngréhét perpjéte é bâhét rêe, te cilat nuke jane tjater vêç avull i dendun. Por édhë rêet, nga ndrrimi i éres é i kohes, trétën é kethéhén prapa é bâhén nje é na bién si shi é, kur âsht te ftohte, si bore é si brésheu.

Dukê qene qe nxgjâ s' mund te rrouje pa uje, rrjéth

ketëj qe uji ësht tëper i nëvojeshem e, mä mirë te thëmi, i domosdoshem, qe s' munt te bähét pa të. Jane pra fort te lumé é fatbardhé atò qytétë é atò fshatë qe kane nje mjaft é te mire; psé, si trupi s' qendròn i gjall pa gjak, ashtù édhè qytétët é katundét s' perparojen kur te mos kéne nje.

Uji qe pijem s' ka as ére as ngjyre; po ka ujera, qe bién ére é dukén pak si turbull nga xéhët é métallét, qe kane ta trétuna mbrenda ne vëhté. Keshtù kénui nje mé llojé llojé krypash, mé surfull, mé hékur; sa nga ketó ujera pihén é bájen mirë per shendét. Te tjéra ujera dalin te ngrohtn nga dhéu dhé avullojen; édhè ketó jane shum te mira per banja mé te cilat sherohén dìsa semundjé te trupit.

XV.

PENDIMI

Djémet é shkolles nje dite, si dualleu nga mesimi é po ketheénéshin ne shtepia te Tyné, poqen ndbes nje njéri te çale, i cili mé mundim te math i hiqté kámbet brun. Djémet i u-qasen é zùnn t' a perqéshnin; bánin édhé atá sikur ishin te çale, sikur po i hiqnin édhé ata kámbet svaras é po é shanin édhè mé fjale te rända.

I çali i ndegjoutë mé durim é pa u thäne ndonje fjalë te lige, po syt i u-mbushen me lote. Nje plak, qe ndodhi atjè afer é i pau sé nake u-sallen mire mé te

çalin é shkrête, u-afrua té djémet, i mbajti é u tha : «A é njihni ndopak sé «ëlli âsht ai njéri i çalë, qe ju po perqéshni ashtú paturp? Sikur t' a njihnit, nuke do t' a shanit n' ate mënyre! Pa me ndegjoni nje çike: Ky i varfer kur ish djale i ri tëtemedhéte vjétesh, kishté trupin te larte é te dréjte si qiparis, é kâmbet é 'tija ishin ná te shpéjta sé te jnajat. Po nje nate, tëk po flinté ne shtrat, ndegjoi, pa pritun, disa pushke qe rnan; u-ngrit u-vésh, dolli jashte qe te pyésté shkakun é pushkevét é, kur i thaan sé ishté zjarr, vajti édhé ai né te tjéret dukë rendun té shtepia qe po digjéj. Atjé mori vésh sé nje grua é véje kishté shpetuare per nje çike nga zjarri, po kishté lâne fatzéza mbrênda ne shtepie nje foshnjé te vogle é asnje burre nuke ndodhéj qe te hidhéj nde mést te flakes é t' i shpetonté foshnjén mâmes se varfere, qe po qanté é po shkulté lésherat kokes é ulerinté sa qe gjemsoné fshati i tâne. Vétem ky i njévi, qe sot ju po perqéshni si te çalë, nuke muut t' i duroi vajtu é brengun é mâmes se shkrête é, pa menduar rrézikun é vét, hyni ne shtepie qe po digjéj, rreuhéu foshnjén é sbriti mbrenda nje shporté té lidhnue mé terkuze dhé é shpetoi. Te gjithe u-çuditen dhé lavdéruan trimerisen é 'tij, por ai véte mbéti mbrenda ne shtepie ndé mést te zjarrit. Shkalla nga do te sbristé kishté marre zjarr é, kur ai vuni kâmben mbi 'të u-thyé é ra copa per dhé bashke me djalin trim é zâmremire. Duke rane zuni kâmben kéq, é nuke muut t' u-sherua má kurre, po mbéti i çal si é shihni sot, psé déshi te shpetonté dhé shpetoi foshnjén é gruas se véje. Kurre pra, o djéme, mos é bâni zakón te perqé-

shuni te njérët, te cilet, shpésh hähén ashtù psé done te mbarojen dëtyren é 'tynë te bëjen ndonje tjatre vëpre te mire é trimerishtë.

Djénet é shkolles é ndeqjnan rrefïnin é plakut mé koke unjun é mé sy per dhé pa hapun gojen é pa u-tundun farë. Ë ns plakn nuke u-tha mâ tëper, psé turinì i 'tynë é kapetoî sé n-pendnan per perqéshjén qe i bïan te çalit, é sé peudimi u hynì thélle nezënere. Ë mé te vertëte, ç' ate dite kurve mâ nuke perqéshen njëri te njëve ndhes.

18.

GJYLPÀNAT

Gjylpanat jane te njohuna é te perdoruna qe ne kohe te vjétera, psé mé 'to, aherë si édhé sot, te mot-shuait qëpuin pëtkat, thnet, vélenxat é te tjéra tésha pelhurë. Po, motit gjylpàna s' ishté é hämmne préj hékuri si sot: atehérë gjylpänat i bänin nga halet é péshkut a nga gjembat é drunit; ketò i shponin dhé u hapnin brümen. u shkonin pë lështi a lini é pastaj qëpuin é qendisnin.

Te qendisunit mbi pelhure é dinin fort mire te vjéterit. Hélëna é bukure, pas sa na rrefën Homéri ne vjérshat é 'tija te pavdékuna, qendisté mbi pelhure lufat, qe per shkakun é 'saj banin Gréket kundre Troadhes. Ashtù édhé é urta Pénélopé kishtë qendisun nje rrobe te bukure te cilen é motri i shoqi, Odhisén, kur

u-nis per ne lufte. Nga ketò rrefimé dukét pra qe perdorimi i gjylpânes âslat shumu i vjéter.

Sot gjylpânat bâhén préj hékuri, po, sadò te vogla é te holla qe jane é sadò te lira qe na dukén, fabrikimi i 'tyné kerkon pune shume. Mbasé s' bésohét, por âsht é vertéte sé lypsém tétedhéte punetore nga duart é te cilevét do te shkonje nje gjylpâne, perpara sé te kryhét é te nxiérét mé n-shitun ne trék!

Gjylpâna mé shumice bahén sot n' Ênglетérre, ne Gjérmanie, ne Frânce. Gjylpânat jane llojé llojésh sé pas punevét per te cilat lypsém; keshtù kémi gjylpâna te mésimé per gjâna mâ te trasha; gjylpana te medha per thase é per opinga.

Po sot ndeper âsherka, nëeper dyqané é édhé ndeper shtepia qépin mé maqina, mé te cilat bahét puna shum mâ shpéjt é édhé mâ naire sé mé dore; por édhé maqina ka gjylpânen é 'saj. Maginen per te qépun é gjéti nje Frânk mé emen Thimonié'r; édhé maginet jane shume llojesh é fort té nëvojeshmé per shtepie, psé mé 'ta bâjem ç' fare-do punesh, qépim gjâna te holla é te trasha, qépim kepuce é opinga é édhé qendisim.

XIX.

VARFERIA

Ju, te pasur, kur rrini
Krêth zjarrit mé gezim,
Qéshni é hani é pini,
Shaviti mé defrim:

Kercéni é kendoni
Dhé çéli é gezohi,
Beni gaçi é loni
Édhé prehi é ngrohi.

Dhé jyvé, dukë pare
Mê sy' ishtarëllesine,
S' ju vjén farë te qare
Valle per varfërine?

Ê dîni q' eshte jashte
Nje plake é dobetuare,
Ê pergjynure, é laslate,
Ê mjére, é desheruare?

Nje plak qe i vdiq femija
Édhé mbét i hélmuar
Sé i u-shkrétua shtepija
Mbét si kandil' i shuar?

Gjithe këtà te mjére
Ne te keqija rrojen,
Vin 'é lipìn ne dére
Nje kafshite kerkojen!

S. F.

449.

SHKÀMBI

Nje udhetar shkonté udhes majé nje mali te larte. Kur arrini ne qafe te malit gjéti perpara udhes nje shkàmp te math, qe kishté rànc se larti é kishté zàne udhen per se gjàni ashtù qe udhetari s' mund te shkonté ns nga ana é djathte ns nga é majta.

Udhetari, si é pau qe s' mund te kalonté andéj, provoi mé tundun shkàmbin qe te lirontè udhen, po, si u loth kot dukè u-mundnar sa qe djéresa i rrihté curk nga balli, é kupetoi sé s' ishté i zoti mé hàmun gjà préj gjàjé. E la pra shkàmbin, u-unj é, dukè menduar véhté mé véhté, thoshté: «Ç' do te bànj une kur te èrrét nata ne kete shkrétetine pa buke, pa stréhe ku te futém é te fléj, pa nje shok qe te me mprouje kur te dalin ùnten bishat égra?!»

Atjè tèk po mendonéj ashtù, arrini nje tjàter udhetar, i cili u-mundua édhè aì mé é tundun shkàmbin nga vendi. po, si é pau sé po i vénté mundimi me kot, é la é u-ni é ndenji i hélmuar mé sy per dhé.

Pas ketij érdhi nje tjatre udhetar, é mà voise érdhen

te tjére, é te tjére, é séicili u-mmudua qe t' a largouté shkâmbin é te haptë udhen, por asnje nuke qé i zoti t' a kryénté ate pune. Me se fundi nje nga 'ta u tha te tjérevét: «O shoke, pa éjani t' a tundim te gjithe bashke shkâmbin, sé jam shigur sé ate pune, qe as njeni préj nésh s' é mbaroi dot vétem, do t' a mbarojem kur te mundohémi te tânë tok!»

Atehéré u-ngrâten te gjithe bashke é zûnn te tundin shkâmbin, i cili nuke munt t' u qendroi mâ tépér, por u-shkepet nga vendi é u-rrukullis perposhte; é keshtù udha u-hap é udhetaret kalnan é shkuan ne shtepiat é 'tyné.

Kejò rrefénje na trégon jéten t' one: udhetari âsht njériu, ndhe âsht jéta, shkâmbi jane te keqijat é rréziqét, qe ç' do njéri gjen perpara ne jéte te véte. Rrefénja na mesón pra sé njériu s' munt t' i kapercénje te keqijat é rréziqét é s' munt t' i mbaronje vétem punet é 'tija po ka névoje per ndihmén é miqvét é te shokevét.

Fjala é vjétre thotë: Bashkimi bân fuqien; é njena dore lau tjatrén é te dyja lajen faqét.

41.

GRUAJA Ê PULA

Nje grua é véje kishté nje pule, é cila i piéllté nga nje vé dite per dite; po gruaja s' ishté é kenaqune mé nje, é zuni pra t' i jipté pules mé ngrâne mé te

tépez, psé ashtù kishté shprése sé do t' i bânté nga dye vée diten. Por i ndodhi këq se njéres, psé pula, si nisi te mahéj nga te ngrânet é shume, nuke mund t' i polli mâ us véen é perditeshmé.

Shpésh ai, qe kerkòn te shumat, humbét édhè te pakat qe ka a qe mund te fitonje.

Lakemimi siéll t' keqija ;
Sé njériu, qe lakemòn,
Vêçsè vdiér pasjét é 'tija
E gjâ tjatre nuk' fitôn !

42.

V E N A

Vena bâhét nga rrushi, te cilin na é japin hardhiat é venéshtit. Veneshtat jane fusha a kodrina te mbjéllana mé hardhia. Venéshtat i mihim é i permihim mé shat, i turrim, i qevajem é i delirim nga bari é nga férrat, i kijem. Ne Prill venéshtat zâna é çélin é lulezojen ; asjérrin bubuqé nga sythet é nga bubuqét dalin flétet é véringat te cilat dal' é nga dale rritén é bâhén vésh plot mé vilza é mé kosjé rrushi. Rrushit, sa âsht akoma i tharte, i thone grése a aguridhé ; pastaj zen é shenjét é laroshét pak nga pak é ne Vjéshte te pare âmbelsohét é pigét mire é ahére vjélim. Nde fshatét t' ona te vjélunat jane si te krenté ; dalin te gjitha grat ne venéshta mé femijen é 'tyné é vjélin rrushte duké kendnar. Présin véshat é rrushit mé thike a mé

kize ë mbushin shportat ë kanistrat, te cilat i shtrazin pastaj nder kosha, ë ketà më knaj a më qérrë i sjéllin ne shtepia. Atjë ë futin rrushin mbrenda ne tinare ë ë shtypin ; dukë n-shtypun rrushi leshón lângun, te cilin ë ndajem nga pateshtinat a bersiet, ë ë mbyllim mbrenda ne buta ë ne vosga. Lângut te rrushit, kur nuke ka nisun édhë më ziém, i thonë mushtì po, si te ziéje disa dite, quhét vene ë 'rée, ë cila bié ne koke ë na déj shpejt. Kur rrushi nuke âsht njaft i âmbel, lângun ë lâam qe te ziéje bashke më pateshtinen ë munt t' i hédhim édhë puk shéqér mbrenda. Pateshtina zihét pastaj ne llambik ë asht bâjem rakì.

Venen dinté t' a bântë njériu qe ne kohet më te vjétrat; pa vena nuke âsht nje gjâ tépër ë mire. Kur pijem shume, vena na bié ne koke, na zen ë na mérr mend. Njériu i déjun s' di as së ç' thote as së ç' punón; i dridhén duart ë kâmbet, s' qendrón dot po rrukullisét ë i bié murit më koke.

Te déjtunit âsht gjâ shum ë lige ë ë ndyre; më i kéq âsht i déjtuni së i marri ; ai qe déjét âsht véte futzi ë prishe édhë gruan ë femijen ë 'tij. Njériu, qe bié pas pijés, nuke mendohét më as per véhté as per shtepie, po prisbe sa te holla te kéte ë len gruan ë femijet pa buke ë te çvéshume ë te shathune. Dobesón shendétin, harrón punen, i shentohét fytyra. Édhë pjélla ë 'tij dél ë dobte; djémet lindén te semune, rritén te pafuqieshme, ë ja vdésin shpéjt ja marrosén nga mendja.

Ë jo vétj vena, por édhë pijét ë tjéra jane shum te dâmshme. Rakia, mastika, konjaku ë te gjitha alkoolét

é tjéra, qe perdorén sot. jane hélm, qe na prishe gjaknn mé nga dale é na siéll semundjé te cilat perterihén brés pas bréxi.

Spartiatet é vjétre, te cilet kishin zakoné te thjéshta, qe shembelléjen shum mé atô te Shqipetarevét, é névéritnin fort pijén; é qe t' u jipnin mesim djénevét te 'tyné é t' u trégonin sé sa pune é felliqnse âsht te déjtunit, u jipnin te piniu shkllévevét é i siéllnin perpara djélneries. Djénet duke véshtruar marrezjet qe hânin é ijalet é poshtmé qe thoshnin shkllévet é déjtune, merzitéshin é névéritéshin nga te pimit é keshtù rnanin véhtén nga te déjtunit.

Perandaj djémet é Shqiperies, qe te rnajen shendétin é te mos turperohén duké n déjtun, duhét te nos é qasin faré ne baze as venen as rakien; lé te pijen nâ mire njet é ftohte é te knllnar te malévét t' ona!

I SHPÉJTI É GJUMASHI

Dénairi âsht kaç. Ngrihét shum shpéjt, qe naten pa gdhire mire, ende pelhuren, hyn n' avliment é mbarôn punten é 'tij shpejt. Si é mbarôn pelhuren, é mate mé kut, é mbléth é vété é i a shpié te zotit, mérr pagésen é zen mé endun tjatren.

Duké shknar udhes shéh te shtrimnn ne prak te déres Gjérgjin, qe rrin é nder krahet é hape gojen sikur s' ka fjétnn gjithe naten. Gjérgji âsht gjumash,

nuke ngopét kurre mé gjume. Mbrâmjé bié ne shtrat mâ hérét sé Dêmiri, ne mengjès sgjohét trie ore pas 'tij; peraudaj é ka trupin si te shkalitun é kâmbet é duart te mbimuna; êsht pertac é s' i a k' anda punen.

Atà qe flêsen shum bâjen jéte te lige é muat te tiémi édhè sé rrojen mâ pak sé te tjéret; é shkojen kohen ne gjume é gjumi âsht gjynasa é vdêkjés, sé ne gjume njérin nuke shéh sé ç' bâhét, nuke gezôn, nuke é defrên shpirtin é 'tij. Dukê vështrnar jéten é Dêmirit é te Gjérgjit, muat te thémi sé ky rron, te paken, nga trie ore, dite per dite, mâ pake sé Dêmiri: ketô trie ore bâjen afro dyzét é nje dite ne mot é ne dhéte vjéte bâjen nje motmot é dyzét é pêse dite. Sikur se rronin te dy nga gjashtedhéte vjéte, Dêmiri do te jétouté afro shtate vjéte mâ téper sé Gjérgji, i cili nuke do i' a gezouté te gjithe ate kohe, psé do t' a shkouté ne gjume!

Fjala é vjétve thote sé agîni siéll arin sé goje; lé te sgjohémi, é te ngrihémi pra sa mâ shpéjt ne mengjès é te punojem, psé, dukê punuar sa jémi te rij, é shkojem jéten shendosh é mé gezim, é é présim pa frike pléqerien.

4 2.

D U H A N I

Duhani u-perhap n' Êurope pas shtimit t' Amérikes, te cilen é shuloi Kristofor Kolonbi ne motin

1492 pas Krishtit. Kolombi é shoket é 'tij, kur sbritën hèren i parë atjè, u-çuditen tèper dukë panum njèrezit é veudit qe mbanin ne goje flète te thata te mbeshtjélluna si bosht i vogel é te ndézuna. Flèta dìgjéj é uxiertë tym te cilin é thithnin é é perpinin si frymen, é pastaj é uxiérnin prape jashte nga goja é nga hunda. Atehéré u-qasen tèk atà é i pyèten sé ç' ishin atò flète; é bvendasit é Amérikes u-pergjégjen sé ishin gjéthet é nje bimé më emzen tabako é sè kur hiqnin é perstéllnin tymin é 'tyné ndegjonin nje shije te mirë.

Kolombi mé shoket déshìn édhè atà t' a provonin ate tym, é mnaren pra disa flète, i mbeshtollen, i ndézen ne majé é i vùnn ne goje. Tymi u pelkéu; keshtù qe, kur u-kethyén, shallen më véhtë shume nga atò flète é i shpunn per te paren hère ne Spanje; andéj duhani u-perhap ne te gjithe Europen. Ca é thethinin si tym, ca te tjére i shtypnin flétet é i hànin si miéll, é keté pastaj é hiqnin më hunde ashtù si bàjen édhè sot dìsa plèq ne vise t' ona, é qe àsht nje zakòn jo fort i mire é i pastér. Duhanin é perdornin édhè si bar per shendèt; bésonin sé tymi i 'tij largòn dhembjén é kokes.

Duhani àsht shume llojésh, por a i mire a i kèq qe te jéte, àsht gjithmone i dùmshem per shendèt: na hélmon gjakun, na prishe shijén é ngrànejés é na miéll édhè te liga te tjéra.

Duhani njihét édhè pa é héquu, po vétem dukë é panum, a àsht i rànde a i lehte, i forte a i bute: sa më i zi àsht duhani aqe më i rande àshte, é sa më i vèrdhe qe te jéte, aqe édhè më i lehte é më i bute

do te dale. Duhani i mire ka ére fort te pelqyéshmé, te cilen i a jép dhén qe é hân ; po t' a mbjéllim gjétke é humbét éren é mire.

Duhani ka nje hélmi te forte qe thohét nikotine. Shume hére ka ndodhun qe kane vdékun njéres pas qe kishin tymosun shtatemedhéte cigaré ne dite; u ishté hélmuar gjaku! Po mâ tépér duhani u hân kéq djémevét, sé mushkenîet é 'tyné jane te njoma é hélmonén mâ shpéjt. Djémet kur nisin te tymosîn akoma te végjele zhan me nje hére te sbéhén ne fytyre é te thahén; u mérrét mendja, u vjén per te vjélle, s' u hahét buka, u iken gjumi, u shurdhohén véshet é dal' é nga dale zhan é u drîdhen édhé duart é kâmbet.

Perandaj djémet, ne qofte sé duan mé rnajtun shendétin, duhét te névéritin te tymosunît, psé hélmi i duhanît âsht tépér i dâmshem é i rrésikshem; na hélmôn pa é kupetuar, po na vrét mâ kéq sé rruféja.

23.

Ç' PESON KUSH S' NDEGJÔN T' ÂMEN

Nje dite mesonjesi, per te bindun uxânesit qe t' u ndegjojen nâmavét te 'tyné, u tha kete perralle.

Nje qenq i vogel nuke ndegjonté faré délén mâmen é tij. Largonéj gjithenje nga é âma, vénté mé kullotun lark 'saj, i pelqénié mé n-ngjitun mbi shkrépa é mbi shkâmbinj ku gjenté bar te njome per te ngrâne.

Déléja, é âma, é qortonté é i thoshté hêre: «Bir-o, mos u-largò nga nâma é joté qe te dou é te ruan; mos hip ndeper shkâmbinjt, sé Pérendia nuke na bâni né dhénet te ngjitému é te hidhému shkrép mbe shkrép si dhia; perandaj ruaj-u é rri i urte, sé, ndryshé, ké per te pesuar ndonje te lige. «Po qenggi nuke i vinté vésh é thoshté né mendjé te 'tij:—Mâma âsht vête frikacaké, é perandaj trembét é s' do te me lâje as mua te vété é te kerkonj bar te njome ndeper shkâmbinj! Po, me se fundi, kush é ndegjon: lé te thote sa te doje, une dua te vété atjé ku mâ téper me pelqén!—

Nje dite ndodhéj majé nje shkrépi é po hanté mé shume shijé bar te njome; po, si hângri ca, déshi te véshtronté sé c' kishté perposhte nen shkâmp. Atjé tèk véshtronté, i shkiti te njérit kâmba, é qenggi i vogel u rrukullis ndeper shkrépa é ra mbi gjembat qi ishin ne funt. Nuke ngordhi, po théu kâmbet é u-bâ i çale, u-thér é u-shpua nder gjemba, qe i hyn ne mish te njome, é mbéti atjé é s' munt te lsanté nga vendi.

Pas nje çké n'érr é mbi nate; po ku te flinté atij fatziu, vétem é i vogel si ishté? Atehéré i ra nde meut per t' âmen, é cila ishté shum é bélmuare sé s' dinté ku ndodhéj qenggi. Ky i shkréti deshironté te kethénéj tèk njó, po s' mundéj, é mé mall shum é mé frige te madhé sé mos é hanté njeu naten, mendonté t' âmen, shoket, stanin, dhé thoshté:—Mire é kam, faji âsht i imi! Mâma te gjitha këtó mi kishté thâne perpara, dnhéj qe t' a ndegjonja psé, po t' i kisha vene vésh keshillévét te 'saja, nashti nuke do te gjendésha këtù i vétem, i çale, mé te dhembuna!—

Qengji nbéti atjè gjithe naten, é, vétem ne mengjès si n-gdhi, bariu, qe kishté dale t' a kerkouté, ndegjoi blégerimin é 'tij é vajti é é gjéti duké n-dridhun. Qengji n-perpoq te ngrihéj, po kâmbet s' é mbanin. Atehéré bariu é mori ne krah é, duké é perkedhélun é duké é ferkunun, é shpuni ték âma, qe n-gexua téper kur é pau ndonsè nshtù te plagosun.

Qengji hoqi shum nga kâmbet é, me se fundi, mbéti prape i çale; po ç asò dité nuke punoi ma kurre kundre deshirit te s' âmes.

Pjala é motshmé thote sê: drûen shtrembete é djék zjarri! Ê perralla na mesôn se duhét t' i ndegjojem ma te medhânjt, te cilet na keshillojen per mire, sé kush nuke ndegjon me se fundi é pesôn.

43.

SQIFTÊRI I VOGEL

Sqiftêri bâhéj gati nje hère te dilté per gjah. Foshnja é 'tij, nje zok i vogel te cilit kishin nisun t' i dilnin ca peuke te vogla ne krahe, é shihté t' i atin qe po bâhéj gati, pra deshirouté édhè ai t' i vêute pas qe te shihté é te mesonté sé si é zêen gjahun sqiftêret. Perandaj i u qas t' i atit é i tha:—Tata i im i dashuni, foet te lutém te m' apish lejen te vinj édhè une per gjah bashke mé ty, sé per dite po ndegjoj shum te mira per gjahun, por une s' dij faré gjâ nga ato qe thone te tjêret. Te falém pra é te lutém

téper, lëu-me te vinj édhè une bashke mé ty qe te shoh si bâhët gjahu. Pa vështrò-me nje hére; tani pendet m' u-rrien, krahet m' u-smadhuan, thonjt m' u-forcuan é m' u-bâan si te tut: munt te vinj pas téjé pa te renduar é pa te merzitun faré!—

I ati, dukë tundun koken, i tha zogut te vogel: «Mire, bir-o, te vinsh pas méjé! Édhè une é shoh sé krahet t' u-rriten, pendet t' u-smadhuan é thonjt t' u-forcuan shum mire sa munt te rrembénsh é te gjuansh mé 'ta; po dij-é mire sé, per te vajtun per gjah, nuke jane mjaft krahet é thonjt. Duhét te kémi kurdohére mendjén ne vent é te véshtrojem mé kujdès sé njérezit na ndjékin fort kéq é na pergjojen mé dhélpenie te madhé, é véshtrojen qysh te na vrasin a te na zhan te gjalle. Kâne llojé llojé armesh é grackash per né, dhoknaré, kurtha, lége, batina; duhét pra t' i njohim te-gjitha ketò é t' u-ruhémi sé, ndryshé, ja na vrasin ja na zhan é na mundojen mâ kéq. Ti jé i vogel é nuke i njéh djalleziet é grackat é njériut é nuke din te ruhésh préj 'tyné; te késh pra mendjén é te me ndegjonsh é te bânsh sé ç' do te te thom une gjér sa te mesohésh mire. Ne me jép fjalen sé ké per te me ndegjuar, éja mé mua, po, nde mos, mbét-u mâ mire ketù ne cérdhé, sé munt te te ndodhe ndonje rrézik.»

Zogu i vogel i dha bésen t' i atit sé do t' i vénté per fjalé, é ashtù i ati é mori é iken te dy bashke nga foléja é duallen per gjah. Fluturuan é çaan éren si shegjéta é pas nje çiké u-gjenden ubi disa ara te ubjéllura. Atjè sqiftéri i vogel i tha t' i atit: —Ja nje thellânze te majmé; lé-me te vété é t' a zâ sé é

shoh qe âsht shum lêhte t' a rrembênj!—Por i ati i n-pergjêq: «Thellânzen é shoh mire fort êdhê une; po, pa veshtrô pak atjê nder driza; pas 'tynê fshihêt nje gjahtar, te cilit nuke i vêté kurre, pushka dâu, é rrnj-u mos te vrase! Len-é, thellânzen é éja t' ikim ketêj.»

Sqiftéri i vogel n-droth si purtéka n' nje kur pau prapa drizavêt gjahtarin mé pushke ne dore, é iku andêj bashke mé t' i atin duké fluturuar shpéjt. Vajben gjétke ku paau nje pellump te bukur. Zogu i vogel i tha prape t' i atit:—Ai pellump s' ka per te shpetuar préj thonjvét te nij; lea-me te vété é t' a zâ, sé s' dukét gjaknudi ndouje gjahtar!—«Po nuke é shéh, i n-pergjêq i ati, sé pellumbi âsht i mbyllun mbrenda ne kuvlie? Nuke i shéh prane 'saj shiliqét, ku do te mbétésh i penguar nde qofte sé afronésh atjê afer?» Sqiftéri i vogel nuke kâso ne fjalen é t' i atit é s' dêshi t' a ndegjonté, po, kur po bâhêj gati t' i hidhêj pellumbit, pau nje zok tjater, qe po fluturonté mbi pellumbin, é qe s' arrini t' i qasêj psé, kur mâ pak é pandéhté, u-perdroth nde lêgé u-zâ i gjall. Sqiftéri i vogel u-tmérua é u-droth prape nga frika é, pa vështrnar mâ pellumbin, rrahi krahet é fluturoi gjétke bashke mé t' i atin.

Si shkuan nje çike mâ 'ndéj pau per se largu nje buf, é i tha perseri t' i atit;—Ja ku po rrin atjê nje huti, qe âsht anmiku i yne; s' ka pake dite, qe i çau krahenorin vllaut t' im te mjérit: lea-me tashti te vété é t' i marr gjakun!—«Ah! mos i u-qas i n-pergjêq i ati, sé atij afer, ku po rrin bufi, âsht nje kesolle é

mbrenda 'saj fshihét ne gjahtar mé pushken ne dore guti; ik andéj shpéjt, éja te shkojem!»

Sqiftéri vogel é pau kesolen, po nuke shihté gjahtarin, ndonsé zoqt shohin tépert; é deshiri qe te zinté lutinin é t' i pinté gjakun, é bindi qe te mos u vinté vésh fjalevét t' i atit. Perandaj u-end mé ftenshim te math mbi bufin é i ra mé sqép kokes, po m' ate çast u-ndegjua nje pushke, sqiftéri i vogel u-lavós é ra per dhé. Ah! te te kisha ndegjuar, o ati i ini i dashuni tha, é i dolli fryma.

I ati i hélmuar u-kethyé vétem ne folée, ku per shume dite kujtoi é qau sqiftérin é vogel. Sa hére qe i shkonté mendja ték ai thoshaté mé hére nder sy! Sa likesht punojen ata djénte qe nuke ndegjojen perindét é 'tyné; sa kéq béjen até qe s' i véen vésh fjales se mâ te medhânjvét, te eilet i keshillojen per te mire! Po te ne kish ndegjuar nuna zogu i im, tani do t' ishté i gjall é une nuke do te kisha kéte hélm te math ne zémere!

Ndhé kejò perralle na trégòn sé djénet é végjele, ne qofte sé deshirojen te nisen é véte, duhét t' u ndegjojen mâ te medhânjvét.

47.

DIMENI

Théllim, skull é te ftohte,
Qétesie é shkrétetire!....

Ah! ku jé, o kobe é ngrohte,
O vér, o diteze é mire ?
Sé te varferit po vdéseu,
Ê ték ti é kane shprésen.

Jan' pa drite é lakuriq,
Vatra é 'tyné s' ka as hi ;
Ndihmes s' kane as shoke as miq...
Te dye duart vêen nde gji!
Po tij, o kanues, s' te vjén kéq ?
S' é ké vllath até qe héq ?

Gjithe njérezit, qe jane,
Vellézer jane te tere.
Nje at é nje meme kane,
Nga nje halte jane here ;
Nje qe s' méjton te vellane,
Njéri po désben é thane.

(N. F.)

38.

SHTEPIAT È KAFSHEVÊT

Kali, lopa, déléja, dhia rrojen ne kesolla é ne stané; léperi, dhélpena, shqarri kane strofkallat é 'tyné ; bréshka rron mbrenda kafkes se 'saj ; zoqt é Pérendies rrojen ne foléet é 'tyné, qe i béjen nen strébet é shtepiavét, fushes ndeper dége é ndeper driza, é pyjévét

si shqiponja é shkaba, qe i ndertojen çérdhét mbi shkâmbinj. Lakuriqi rron nde vrimat é murévét; ariu, iriqi, mini i fushes remojen dhéun, hapin shpélla é futén mbrendà; bléta bân sgjuan ndeper sgaurn é ndeper koshéré; dreni, dhia é égre, ujku rrojen ne pyll; péshqit rrojen n' uje.

Nde foléet é nde furriqét é 'tyné zoqt pjéllin vézet é çélin zoqt é végjele. Zoqt i bâjen fuléet vétvétin é i ndertojen mé balte, mé karthin, mé kashte, né lésh, ndonsé nuke kane tjâtre végje pervéç sé sqepthit te gojes é thonjvét te kâmbévét. Zoqt é bâjen foléen nqe te madhé sa u lypsét per véhté per te végjelit é rrojen mbrenda si njérezit nde shtepie. Atjé zoqt pjéllin vézet, i ngrohin duke râne mbi 'to, çélin zoqt é végjele, te cilet i nprojen é i nshqéjen gjér te vritén é te bâhén te zotet te fisturojen é te kerkojen véte per te ngrâne.

Shum kéq bâjen disa djême, te cilet, pa pasun ndonje fitim, u prishin çérdhét zoqvét é marrin te végjelit; Pérendia nuke i deshiròn ketô pune, sé édhè zoqt jane te Pérendies pastaj djémet vihén édhè ne rrézik, psé, dukè hypun ne maje te drunjevét per t' u bere kéq zoqvét, shpésh rrezohén é vritén kéq. Sa é mire gjà âsht te vémi ne pyll é te ndegjojem zoqt kur kendojen. Psé pra t' u bâjem kéq, t' u prishim çérdhét t' u marrim te végjelit é keshtù t' i trembim é t' i ngasim zoqt, qe nuke na bâjen ndonje te lige, po véç na kenaqin mé kângen é 'tyné!

69.

DHÉLPENA VJÉDHARAKÉ

Dhélpena kishté marre vésh nje hére sé nde nje fshat jo fort lark ishin pula te majmé; i érdhi âudjé per 'to é u-nis pra te vénté é t' i hanté. Priti sa t' érrij mire nata é pastaj nori ndhen nga pylli per ne fshat. Kur i u-afrua shtepies ku gjendéshin pulat é majmé, i u-suall per dye a trie hére rrotulle é per qirk ngjér sa gjéti nje zue te murit mâ t' mujte, é ashtù kapercén shtégun é u-hoth mbrenda n' ohorr, ku isinté kesolla é pulavét. Dhélpena u-qas dal' é nga dale, hyni mbrenda é zuni t' i nbyesté pulat nje-nga nje: te mjérat nuke iknin dot sé ishté nate é nuke shohin faré naten. Dhélpena po thua sé i nbyrti te gjitha; vétem ca zoq te végjele shpetnan sé i kishté mbaluare é ana mé krahe. Kejô, nga frika sé nos humbisté zoqt, zuni te therristé mé zâ te math, é ashtù po bânté édhé gjéli, qe kishté hypun majé nje trari ku dhélpena s' arrinté dot. Nga ketô thirrma te forta u-sgjua i zoti i shtepies, u-ngrit nga shtrati é dolli jashte. Kur vajti ne kesolle nuke é gjéti mbrenda dhélpenen, psé kejô, si ndegjoi déren é shtepies qe po hapéj, iku nga kesolla mé nje pule ne goje. Fshatari, kur pau pulat é nbytuna, u-hidhenua fort é tha mé véhté:—Dhélpena, vjédharaké m' a hâni kete dâru te math! Ajô ka, vertèt, shume hollesie, po do te me shohe édhé nuna sé ç' kam per t'

i bâmun. Pulat é majmé i pelqyén shtau, é pra donsoldò do te kethéhét prape ketù, por nue do te vê nje kurth brenda ne kesolle é atehéré do te shohim si ka per t' i mbytun pulat é tjêru.—Ashtù tha édhé ashtù bâni katundari, qe kishté marre hidhenim te nath kundre dhélpenes.

Te nésermên, ne mbrâmjé, kur ra nata dhélpena érth prape te shtepia é pare, kapércéu shtégun, qe dinté, é u-hoth u' obcrr; vuni véshin é adegjoi mire é, pas qe s' ndibéj gjâ, hyni mbrenda ne kesolle ku kishin mbétun édhé en pula te tjêru. Keté é kapetuan é zâna te fluturoniu duke thirre; ashtu édhé gjéli é kliuka dhuan zâ si nje nate perpara, po dhélpenes nuke i trembéj syni, é pa pandéhun ndonje gracke i qaséj kurthit gjér sa u-zû mbrenda. Dhélpena é kapetoi atehéré rrézikun é u-hâ si é terbuamé; vraléj é perplaséj, hidhéj é i bânté kurthit më bisht, por ai s' é leshonté. Me ne faut u-loth, pashoi se tunduni é po pristé vdékjén. Nga te gjitha ato te kelthituna u-ngjua i zoti i shtepies, shkoi ne kesolle é, kur gjéti dhélpenen ne kurth, u-gezua téper; nxori nje érrë é i ra kokes mire gjér sa é mbyti é é la te ngordhune ne vent.

Perralla na mesôn qe te mos vjédhim, sé vjédharaku ne se fundi zihét é turperohét ja vrités.

1869.

QENI VJÉDHARAK

Nje qen i math rintë shtrimun gjithe diten atjè ku therèshin mishera, lepintë gjakun é bérrêvét é hantë kocinj; po, ndonje hére, kur ikentë andéj mishthéresi gjintë kohen kur nuke é shihtë njéri, vithtë nga nje cope mish te varun é é kllapistë mé shpéjt pastaj shtrihéj prapa é rrintë artësht sikur sé nuke kishtë hâmun gjâ préj gjajé. Mishthéresi, kur kethénéj, é shihtë mire sé i mengontë copa é mishit é i vinin dyshimé mbi qenin, po prapa nuke dontë te bésontë pa é zâne é pa é panun mé sy.

Shkoi ashtù shume kohe gjér sa nje dite mishthéresi bâni sikur po ikentë, po nuke u-largua é u-fshéh atjè afer qe te pergjontë é te zintë vjédhesin. Qeni, pas zakonit qe kishtë marre, u-ngrit, rreubéu copen é mishit, é perdini mé shpéjt u-shtrû si per hére. Mishthéresi n-kethyé é nuke i dha te kupetontë qenit sé ç' qëllim kishtë, po nga dale morî sepaten, i a hoqi ne koke é i dan trûet. Qeni s' arrini dot t' ikentë, po vétem ulerijti nje hére é u-ndé ne vent i ngordhun.

Perralla na thote; po hângrê najaltin, pi édhè uthullen !

XII.

DJALI I NDÉRESHEM

Nje njéri i mire rrontë nde nje qytét afer nje fshati te vogel ku nuke é njihtë njerí farë. Nje dite po éventë jashte qytétit dukë véshtruar më pelqim shtepiat é ha-kura qe shihtë ndhes. Kur që, pa pandéhun, i qasët nje djale i vogel, i véshun mé pétka te vjétra po te pastra, i cili mé zâ te holle é mé lote nder sy i u-lut qe t' i falté pése grosh sé kishté t' amen é semune é donté te bléntë barét per 'të.

I huaji i pasun é i mire i u-pergjéq djalit sé s' kishté te holla, po vétem lira, é sé i vintë kéq fort qe s' munt t' i a bânté ate lemoshe, psé nje lire ish téper t' a jipté. Djali, qe kishté nëvoje te madhé per t' ndihun mâmes se semune, i u-lut qe t' i jipté liren te vëntë ne qytét é t' a kembéntë mé te vogla, te cilat kishté per t' i a sjéllë te gjitha pa mbajtun asgjâ farë. I huaji i mire, ndousé nuke bésontë sé djali kishté per t' u mbajtun fjalen, mé gjithe kete i dha liren é i tha qe t' a provontë a i ishté bésnik a po jo. Djali u-mesua nje çike é i huaji, stehéré, nuke é priti mâ, po mori ndhen per te gjate dukë bésuar sé é humbi liren. Por u-gezuyé fort, psé djali i varfer por i ndéreshem é zuni ni' udhe dukë rendun é i dha te holla te gjitha ne dore. I pasuni u-çudit téper mé ndérjén é djalit te vogel é é pyéti:—Psé, bir-o, s' é mbajtë liren te tûne?—«Psé s' jam vjédhes! u-pergjéq mé te shpéjte djali;

as nne as mâna é imé é shkrêta s' é kêmi pasun kurre zakón te marrim a te mbajêm gjâu é hmaje. Âsht é vertête sé jêmi shum te vobte, po deshirojem mâ mire te vdésim unié sé te vjédhim!»

Te pergjégjunit é djalit i bâni nje pershtypjé te thélle é te mire te hunjit te pasun sa qe i a dha liren te tâne é é porositi qe te vêuté é t' a gjuté baslike mê t' âmen kur kejo te shendoshéj.

Pas ca kohé gruaja é varfere bâni usî mire, é nje dite u-ngrit é vajti bashke mê te birin têk i huaji i cili, kur moti vêsh vobesien é 'tyné, u dha édhé te holla te tjéra sa te mpahéshin é te mos vdisnin unit. Djalin é vogel é vêshi mê pêtka te réja, é dergoi ne shkolle sa zuni pak shkrim é kendim é pastaj é vuni te mesonté nje njéshterie.

Djali i vogel ishté i urte é punetnar; ne pake kohé mbaroi atô mesimé, qe i duhéshin, é zuni édhé mê qêpun opânga. U-rrit mê ndêr é mé nrtesie; u-bâ njéri i mire qe s' é kishté shokun. Shekonté punen mé knjdés é fitonté njaft sa per t' a shknar mire jéten baslike mé t' âmen. Po te kishté vjédhun liren nuke do te fitonté tjater vêç sê do te bâshéj njéri i lik, é do t' a mbaronté jéten é 'tij pa ndêr ja i vrum ja ne burk.

***

PELLUMBAT

Dy djême te végjele é te sgjuare. Démua é Nashua, kishin shtepât afer njeni mé tjatrin. Démua ishté

i pasun, kishtë shumë të mira ë mbantë édhë shumë pëllumba. Nashta i mjêre ishtë i vobet ë s' kish nëonje të mire tjatre përvëç së ca pëllumba, por édhë këtà ishin të dobtë ë si të rrjëpune nga qe nuke nshqétésh'n mire.

Nje dite dy nga pëllumbat ë Démos flutarnan ë érdhen ne folée të pëllumbavët të Nashos, të cilit i u-pelqyéu fort, psë ishin mà të mire ë mà të bukure së të vëtet, ë për nje hére i shkoi mendja t' i mbantë. Ah! thoshtë më vëhtë dukë i véshtruar me lakmim,

sa jane të bukure! Jane të bardhe si bora, koken ë kane të zéze, bishtin larosh! Nga pëllumbat ë Démos këtà ne pelqéjeu mà tëper: sikur t' i mbanj! — Po, dukë u-mendúar mà mire, i u-pergjéq vëhtës: — Jo! tha më mëmbën; âsht turp për mua të mbanj pëllumbat ë huaj: s' âsht gjà ë pelqyémë të bâhët njëriu vjédharak, se vjédharaku humbe shpirtin édhë ndérjéu ë' t'ij, nuke ë don as Pérendia as njërezia! — Ë dukë thâne keshtù zanë pëllumbat ë Démos ë i a shpanë.

Démua u-gezua kur i pan pëllumbat, qe i kishin hambune, po mà tëper u-kénaq më ndérjéu ë shokut

të 'tij qe, ndousë i varfer, ishtë djale i mire é bésnik.

Kur puallen vézet ntà dy pellumbat é bukure, qe aqe fort i ishin pelqyér Nashos, Dénusa i nori ne dore é vatë fshéhurazi é i vuni ne folée te pellumbavét te Nashos nori andéj dye véze te tjéra é iku pa é pare njéri. Pellumbat é Nashos raan mbi vézet, qe u vuni Dénusa, é pas pake ditesh nxuaren dy zoq te végjele, te cilet, kur u-rriten é leshuan puplа é pende, u-bâan fort te bukure. Nashua, dukë i pamun, u-çudit nga bukuria é 'tyné, é me se fundi é kupetoi qe nuke ishin zoqt é pellumbavét te 'tij; vajti pra të Dénusa é é ftoi te vënte édhë ai te sàihtë zoqt é bukure. Dénusa qéshi, pastaj i rreféu sé qysh ngjau puna, é qysh ai vajti fshéhazi é ndrroi vézet nga duallen pellumbat é bukure. Dénusa i trégoi keshtù nikut te 'tij sé nuke i a harrouté te miren, é kur u-ndaan i tha:— Njériu, o niku i dashun, duhét te jéte gjithmone i drejte é i ndéreshem, sé Pérendia i békòn é i mpron ntà qe nuke i bâjen te liga te tjérevét, é édhë njérezia i ndéròn é u ndihe.

Ç' asó dité Dénusa é Nashua u-bâan miq édhë mà téper sé perpara, é Dénusa i ndihté shume hére nikut te 'tij te vobet.

FSHATI É QYTÊTI

Ne koherat é vjétra njérezit rronin te pernelame, shtepiat é 'tyné ishin te perhapuna ca atjè ca ketù é

lark njena préj tjatres. Po mâ vone é kapetuan sé ky zakòn nuke isluté i mire: atà qe kishin fis é fare nuke donin te ndahéshin, miku donté t' a kishté shtepën afer mikut. Keshtù pra zûnu t' i ndertonin shtepiat afer njenen mé tjatren, é keshtù dal' é nga dale u-bâan katundét é qytétét.

Fshatrat a katundét nuke kane shume shtepia as aqé te ndertuara mire é te bukura si ato te qytétit. Shtepiat é katundit jane mâ te shumat t' unjta, te vogla, te godituna mé drûe é mé plisa; nuke jane te lyémé mire perjashta, s' kane shume dritaré, é ca jane te mbuluémé mé kashte thékmé. Nuke jane pastaj te ndertuamé mé radhe, po ca ketû ca atjé, ca mâ jashte ca mâ mbrenda udhes; keshtù qe édhé rrugat nuke jane te dréjta, po jane te shtrêmbeta, te ngushta, te pashtruamé é te padrituna naten. Fshatrat kane nga nje xhamie a nga nje kishe, é dhonje hére kane xhamien édhé kishen, kur vendasit jane dye fésh; lypséj te kishin te gjithà édhé nga nje shkolle te vogle, psé sot per sot shkollat jane shumu te névojeshmé; njériu qe s' diu kendim é shkrim âsht si i vérbet.

Ndeper fshatra barrat vétem te kremtét dukén udhavét; ditet é tjéra shkon séicili ne pune te 'tij, n' are, ne venéshte, ne livath mé bagetie, ne pyll perdrûe. Ca katundé jane te ngréhuna ne fushe, ca te tjéra rrâze kodravét a majé malévét. Atà qe rrojen ne fushe i quajem fusharake; njéresvét te malit u thêmi malesore.

Qytétét ndryshojen shum nga fshatét. Nde qytété shtepiat jane, mâ te shumat, te medhaja, te gjithe te ndertuamé mé gure, é te radhosuna é te rrjéshtuamé

é nateu te ndrituna. Séecila ndhe ka emaun é 'saj é sbécila shtepíe ka édhé ajò numerin é 'saj. Nde qytété ka shume xhamia é kisha, ka shkolla te medhaja é te vogla, ka shtepía per te semune, kasérna per ushterien, bujtoré a hotélé per te huaj, é shume dyqané.

Nde qytét âsht trégu ku shitén é bléhén gjithe fare téshash é véglash, gjâna per te ngrâne, drithera, penue, kadshe, orëndie shtepiaké, é te tjera é te tjera. Nje dite ne jave shrésin nga katundéti, fushatsket é zanesoret per mé hâmun trék: shésin é bléjen, ndrrojen é kembéjen, fitojen, é grishiu te bollat Diteu é trégut mbledhén kaqe shume njéres sa âsht te vishtire te shkohét ndhes.

Puna é njéresvét te qytétit ndryshôn shum nga ajò é njéresvét te fshatit pse qytétasit, porvéç qe jane tregtare, zyrtare é nepunes te Qéveries, kane édhé te gjitha mésiteniet ne dore. Jane qépes, kaçer, kepucebânes, opingare, ugjynjes, farkétare, drûgdhendes, gatonjes, bukepjékes, mishthéres, é qe kane njéshterie te tjéra é te ndryshmé.

Ca qytété jane farë ne fushe te shéshmé ca te tjéru jane te ngréhuna buze détit, ne brék te ligenit a te lumit, mâne kodres.

Qytétit, ku rrou Mbréti a i Pari i Shtétit é qe âsht qendra é Qéveries, i Cfone kryéqytét. Stambolli, Londra, Parisi, Roma, Vjéna, Pétersburgu, Athina, Bukuréshti jane Kryeqytété.

33.

DJALI I MBRÊTIT.

Djali i Mbrétit kishté daše nje dite bashke mé mesonjesin é 'tij mé u-endun jashte qytétit. Udhes, ngu po késhin, shkouté nje fshatar i cili, kur i pau, qendroi, ngriti doreu me kryé é i ngjatjétoi; po djali i Mbrétit nuke é véshtroi faré é šäni sikur s' é pau.

Si u-endeu mire, u-kesḧyén me pallat: mesonjesi i 'rrefén Mbrétit sé si ngjau puna mé fshtatarin, é ketij i érdhi shum kéq. Porsiti pra sherbetoret qe, kur te šänin gati travézen per mé ngrâne, djalit mos s' i vinin buke perpara, po vétem gjéllet.

Pas nje çikë érdhi koha é darkes é femija é Mbrétit nduuj mé ngrâne; perpara djalit nuke kishin vene buke. Djali u kerkoi buke sherbetorevét, po ketà nuke i dhaan; plot mé zémerim i tha atehéré t' i atit :—Ç' don mé tâkue kejò pune qe nuke me sjéllin buke sherbetoret, po vétem gjélle?—I ati i u-pergjéq: «Kur dashké mé ngrâne buke, bir-o, mos bân pra nje tjatre hére sikur nuke é shéh ate fshatarin é shkréte, i cili, mé djérse é me mundim te math, mihe arat, é mbiéll é korre grunin mé te cilin bâhét buka, qe po kérkòn tani!»

Djali u-turperua é é mbajti ment per gjithnone mesimin qe mori ate dite nga i ati.

XXXV.

KOPESHTI

Ne katunt ç' do shtepie ka nga një kopesht te vogel a te math; po ne qytétë nuke kane te gjitha shtepitë kopeshtinjé.

Kopeshti thuret rréth mé léth é më shpésh mé gardh é mé férra. Ne kopesht mbiéllén peme, barishtë, grosbe é lulé. Lulét é kopeshtit jane: trendafillét, manushaqét, lilat, jasémini, é te tjéra. Pemet jane: mollat, dardhat, qershitë, pjéshkat, kumbullat, shégat, ftoujt, rrushi, fiqt. Drunjet é pemevét, sa jane akoma te végjele é te njome, i lidhin per hunj, qe te shkojen drejte é te mos tundén nga éra. Ne kohe te prentvéres i kijem é i qerojem nga déget é thata; më vone, ne qofte sé nuke japin peme te mira, i shartojem.

Barishtét qe mbjéllim ne kopesht jane: lakenat salhatat, préshet, hudhrat, qépet, lepjétat, kungujt, bizéla, fasulét, thjétrat.

Fshataret é punojen véte kopeshtin, po njérezit é pasume te qytétit marrin sherbetoce te véçante per kopeshtinjé é per lulishta.

Bimet kade mbrenda ne dhé rrăjet, te cilat ushqéjen trupin é déget, qe ritén perjashta dhént, dukë thethitun mé ane te disa fijévét te holla lăngjét é ushqimshmé te dhént, qe pastaj perndahén ne te gjitha pjéset é bimes é i ushqéjen. Trupi ka perjashta lekuren

é per mbrenda palcen. Nga trupi perndahën déget, te cilat leshojen lulé é flète, mé te cilat bimet marrin fryme. Flétet jane shume llojésh: ca jane rrumbullakë, ca te gjata, ca mé dhâmbe, ca te dréjta é te holla si gjylpâna. Lulét jane édhë nâ tépër te ndryshmé; cila-dô nga 'to ka ngjyren é 'saj, éren é 'saj, bukurien é 'saj. Préj lulévét bâhën penset é faret, te cilat pastaj mbjéllën é bajen nje bime te rée.

Bimet pergjitherisht ndahën ne barishtë é ne drunje; barishtét rrojen pake, po drunjet kane jéte te gjate, nik te gjate sé jéten é njérint é te kafshevét te tjéra.

1941.

MÂMA É VARFERE

Nde nje qytét te vogel rronte nje bére nje grua é véje mé katre djéme te végjele. Burri s' i kishte lâne gjâ te njéves, é pra gruaja é véje rjépéj diten é naten ne pune per t' ushqyér véhtén é femijen é 'saj, po shume bére nuke nxiérte nga puna as buken é dites. Ishte dimen, é djémet, lakuriq é pa zjarr, i dridhéshin s' ftohtit; viute koha é bukes é mâma é varfere s' kishte ç' t' u jipte mé gräne. Me se fundi pesimét é mundimét é perditeshmé é lodhen é é munden gruan é shkrête; trupi i 'saj u-trét si qirin, fuqia é la faré é u-dobesua nge sa qe s' ishte me as é zonja te punonte. Po prape

mundonéj mé qiudrunnin, ishté grua é ndéreshmé é i vinté turp te liptë dére me dére.

Nje nate mbéten larë pa ugrâne, é gruan é njére nuke é xuni gjumi kurre naten. Ne mengjès u-ngrit é vajti ne furre, po bukepjékesin nuke é gjéti atij, é é shoqéja é ketij, jo vétem qe nuke i dha buken pa te hollla, por édhë é perzuni mé fjale t' ashpra é te poshtmé. Gruaja é varfere u-kethyé ne shtepie mé lote per faqé; fytyrat é svérdhuna te djémevét te végjele, qe po lengonin préj unit, é hélmuan é é njéruan édhë mâ kéq; ishté dita é fundit per 'té! Fuqia i pakesonéj, djérset é ftohta i nbalosën gjith trupin, jéta po i tkenté pak nga pak. Nuke arrini pra as t' u thoshté djémevét sé per ate dite nuke do te kishin buke, psé, nuke kishté mbarsun akoma fjalen, kur nisen t' i mékéshin syt, é u-shtri mbi shtrat é vdékun sî t'i-kishté râne rruféjat!

Gruaja é bukepjékesit u-pendua mâ vone per meqyren é lige mé te cilen perzuni pa buke nânsen é varfere, é, kur u-kethyé i shoqi, i cili ishté zâmrebardhe, i u-lut qe te vëntë é t' i shpinté buken fqines se vohte; po, kur burri hyni ne dhome te vobesies, gjéti katre djéme te vorfene qe po qanin rréth nânes se 'tynë te vdékune. Bukepjékesi u-pikellua ne zémere nga ajò gatuié é vajshmé; u-mundua te ngushllonté nje çike djémet, pastaj u-la buken é vajti é i rreféu te shoqés sé ç' pan mé sy. Kejò u-hélmua téper nga ajò ngjarje, te ciles mundét sé i dha shkak ajò vête, é i tha te shoqit qe t' a lanin mé te mire te ligen qe bâni. Vajten pra qe te dy ne shtepie te gruas se varfere,

bâan gati te vdékunen é é kallen ne dhé, é postaj mnuren te vorfenit é végjele é i saallen ne shtepie te 'tyné. Po, sadò te mîra qe u-maundna t' u bânté atyné djémevé, zêmera é grnas nuke gjéti kurre qétesie é ngushllim; vétedia é 'saj é kallzonté é é padisté gjithenje si shkaktaré te vdékjés te s' âmes se 'tyné. Ê kete hélm zéneré grusaja é bukepjékesit é solli gjêr ne varr!

Rrefénja na trégòn dashunien é nje mûmé, qe jép édhè jéten per djémet é véte; é na mesòn édhè qe keq hâmesit nuke gjéjen kurre qétesie é ngushllim.

II.

PUNETORI QE SHPETON

Nje punetuar nje hère nde mest te dimenit shkonté udhes ngarkuar mé nje thés ne krah. Bânté cingerrime é maadhé é i varferi dridhéj se ítohti; pétkat i kishté te holls é te grisnua, ngjingat copa copa.—Ah! pshéretinté é thoshté i varferi duké écun mé mundim; ah! sa njérîun per mua! Mos i hèqte as nunikn te zézat é mia! As nje shtepie, as nje kesolle nuke gjendét ketù aier sa te hynj é te ngrohém nje çike. Do te ngrihém é do te vdés ketù nde mést te fushes é do te là mâmen te shkréte. Kush do t' a ushqénje te mjéren? Ah! nakar sikur te rrontè im' at!—Keshtù mendonéj é thoshté punetori i varfer dukè çapun kâmbet, po ketó nuke tundéshin mâ, sé u kishté ikun gjaku é ishin bâmune

si drûe, sa qe, pas nje çiké mbéti ne vent. Hodhi thésin mbi bore, ra mbi 'të dhé sikur é zû gjumi.

Ndodhi qe, pak per mbrapa te shkouté andèj nje kalores, i cili é pandéhu nje hére per te vdékun punetorin é mjére é zuni te frikesonéj sé munt t' i thoshnin sé é kishté mbytun ai; po, si u-afrua, é kupetoi qe ishté akoma i gjall é ushtù i ra kalit é vrapoi per ne qytét qe t' i jipté zâ njérecies é te vénin é t' a shpetonin. Po bota nuke i jipnin te gjégjun é thoshnin sé ishté kot te vénin, pas qe punetori munt te vdieste gjér sa t' arrinin atâ ne vent ku ishté. N'étem nje njéri i varfer, por i meshiresheni, ndegjoi dhembjé per punetorin é mjére é, pa i thâne gjâ njériut, u-nis é shkoi t' a mirrté. E gjéti akoma te gjall, é mori ne krah é mé shum mundim é solli gjér ne shtepie, ku pastaj u-mblodhen édhé te tjére é ferkuan mé bore é é ngroben é ushtù é sunllen ne jéte é é shpetuan. Si i érdhi frysma, i varferi i meshiresheni i dha édhé nje çike nga ajò pake buke qe kishté é u-mundua t' i ndihté sa mâ tépér kishté fuqie. Punetori i shkrète nuke i a harroi kurre té mirén é per dite i falèj Zotit per shpetimtarin é 'tij.

Bâni te mira sa mâ fort te mundéni, sé i Larti Pérendie do t' u a pagusuje nje qint per nje ne kete é ne tjatren jéte.

28.

KUNADHJA Ë VÊSHUN SI GJÊL

Pende kendési
Kunadhja vene,
Ndrruar dhé zene,
Pulavét u érth.
Tha: — Mir' mengjési,
Ç' beu, si jini?
U-ngritte n' flini? —
Dhé n' mëst u-derth.

Kaposhi i tha:
— Kur-na harroni
Të s' ardheroni
Fort mire jëmi;
Po tuni, a!
O miku i yne,
Kur te shoh syne
Ç' te mire këmi?

Vertét pend' ké;
Po nn 'te shoh,
Fort mir 'te njoh
Qe jé i huaj.
T' dij cila jé,
S' me genjën dot,

Mos u-mundò kot
Êdhé nos vasj.

Ê naira è jone
Esht te nos nbése.
O é pa-bése,
Nga ja as fare;
Per t' ese Zone
Te pergjerohém,
Shume gezohém
Djalli t' ja marre!

A'jgrit ê ikn
Shtriga kunadhja,
Genjéshtre—madhja
Ê sy-shkendija.
Iku armaikn
Sé u-gdhi dita
Ê u-dha drita
Pa sê'ish é kija.

N. F.

1849.

QOFKA

»Ah! sa te ftohte kân sot!« tha Hâna é vogel kur u-ketluyé nga shkoîla ne shtépie dhé vajti ne vatre afer zjarrit per te ugrohna duart e ngriénué. Por édhé vllai

i 'saj Vasili hunì atehérë ne shtepìe mé hunde é mé véshte te kuq nga'te ftohtit é dukë ferkuar duart.—Bora na mbyjti farë, tha, é s' gusón njëri te dale jashte sé po bié floqnadhé é po fryn ére é kéqé!—

Kur atà po thoshnin ketô fjale, ndegjnan njé krisme mbi qélqét è dritarés: tik... tik... tik... Kethyén koken é paan mé çudie te madhé nje zok, i cili i hinté gjmé sqépth gastarés; drîdhéj se ftohtit é véshtronté, mbrenda.

—Ah! tha Hâna; ja nje zok i bukur, sa dridhét fatziu se ftohti; tani do t' i hapinj dritarén qe te hyrj mbrenda ne dhome!—È dukë thâne keshtù u-ngrit é hapi dritarén, zogu nuke u-trem farë, po, nga gezimi qe hyni ne dhome te ngrohte, zuni sikur te kendonté. Fluturoi nje çike andéj é kendéj, pastaj u-qas é ndenji afer djémêvét mbi truvése. Atehérë qe te dy vllézerit thaan per nje gojé;—Zogu do te kéte unîe te madhé! —é Hâna m' nte çast u-ngrit mé vrap é mori n' arke nje çike buke; é bani therrimé é i a vuni perpara zogut qe nisi te hanté mé shpéjtim te math. Si i mbaroi te gjitha dromzat, ferkoi sépthin per pende é u-ul é ndenji urtisht.

Djémet é qarknan zogun é é véshtronin mé çudie te madhé. Hâna pastaj pyéti Vasilin sé ç' zok ishté, é ky i u-pergjéq sé i thoshnin emnit qofke a mullenje. Qofkat kendojen shum mire, tha prape Vasili; po éja t' a marrim é t' a mbyllim nde nje kuvlie te bukure é t' a varim prane dritarés qe te kendonje!

È vâun pra pofken nde kuvlie, i futen atjé mbrenda per te ngrâne é per te pîne, é é varen kuvlien afer

dritarés. Déren é kuvlies i a lann te hapane shtù qe mullenja, hynté é dilté andéj kur duaunté. U-bá faré é bute; é, kur shihté djémet, u flutrouné prane, u rrinté mbi supet, u mirrté therrimét é bukes é grimzat é shéqérit nga dora.

Gjithe dimenin qofka u-mbajt é mire é kurdohére é gezuare; po, kur nisi te dilté preatvéra, i préu lodrat mé djémet é kerkouté te rrinté véjem si ne mendim. Atehéré é hina u-tha te bijvét;—Pa me ndegjoni, Hâne é Vasil; qofka do t' u a dije mà fort per te mire ó do te gezonét mà téper nde qofte sé é leshoni te véje ne pyll bashke mé shoqét é 'saji é te rronje ne lirie. Nde qofte sé nuke do t' a lironi, do te pendohéni shpéjt, psé nuke do te shkonje shume kohe é mullenja ka mé ngordhun nga deshiri i pyllit!—Djémet ishin mesuare mé të é nuke donin te ndalésshin préj 'saj; po, pas qe nuke i deshironin té kéqén é kishin frike sé mos ngorthté, é thirren qofken, é muaren ne dore é duallen 'ashtu mé 'të. Mullenja u rrinté mbi gishtat é dores é véstrouté né nall é mé çudie rréth é rreth botes é shukuruamé; pas nje çiké nuke u-mbajt mà, po rrahi krahet é fluturoi duké kendnur dréjt pyllit.—U'dh' é mbare, udh' é mbare, qofke, i thann djémet mé nall; do te pàqémi prapa ne dimen!—É duké thâne keshtù u-kethyén ne shtepie.

Ai, qe ka zëmeren é mire é te bardhe, rnua é dou ôdhé kafshet, é shtrengôn deshirét é véta qe te mos u bâje kéq te tjérevét.

1869.

UJKU Ë KUNADHJA

Nje dite kunadhja hidhéj é lonté ne pyll é kerosénté dége me dége kur, pa pandéhun, i zreshqiti kámba é ra ubí nje ujk qe po flinté nen hié te drunit. Ky u-sgjua hidheshem, é rrembén kunadhén mé zémerim é déshi t' a shqyénté.

Kunadhja i lutéj mé lote nder sy qe te mos é hanté po t' a leshonté, sé nje hére tjatre s' kishté mú per t' a sgjuar nga gjumi.—Mire, i tha atehéré ujku, une po te leshonj po édhé ti te me thuajsh nje te dréjte: psé ju kunadhét jéni gjithenje te gezuam, é na ujqit s' muut te udegjojem kur gezim é kenagesie? Psé ju gjithenje hidhéni é luani vallé, é na rrijem kurdohére te méjtuare é si te shkréte?—

Kunadhja i u-pergjéq:—Te trembém é s' guxonj te te flas te dréjtem; po len-me te lire nje hére te ngjitém siper drunit é andéj kam per te te thane te vertéten.—Ujku é leshoi, kunadhja u-ngrit majé drunit é andéj i tha:—Ju ujqit jéni gjithenje te hidhte é ne méjtim psé jéni te keqinj é gjakesore; Zémera é juaje ásht é forte si gurí, s' ka meshire é perdellim é peraudaj mpétét é thate é nuke ásht é zonja te udiénje é te kupetonje gezimin. Na kunadhét kémi zémere te bardhe é nuke i bájem kéq te tjérevét, peraudaj jémi te gezuara; po ju ujqit, qe nuke mendohéni kurre per

tjatre veçsé per gjakesie é per te liga nuke muut t' a shkoni kohen ndryshé véçsé nder méjtimé te hidhuun é te thélla!—

Perralla na thote sé ai, qe ka deshiré te liga, âsht kurdohére, i-mjére, é s' ka ç' i bân te mirat, psé nuke muut ti' gezonje.

61.

DHÈLPENA È MAJMUNI

Nje hére ishin mblédhune nde nje vent te gjitha kafshet é po bâuin goestie. Ca hanin, ca pinin, ca qéshnin, ca kendonin, ca luanin vallé; te gjitha gesonéshin shuna.

Atjé nde nje ane zuni te hidhéj vallé majmuni. Pike se pari shtâzet é tjéra nuke é véshtruan, po pas nje çikë zûun te mbledhéshin per rréth 'tij é çuditéshin sé sa mire é lonté vallén; nuke kishté asnje tjater qe t' i a dilté. Sî mbarroj vallja kafshet u-pergezuan mé majmunin per mjéshterien qe defték ne vallé é é njohen per mbrét.

Po dhélpena s' é durontë dot kete pune, persé kishté ajó véte nder ment te bâhéj mbrét mbi shtâzet. Nje dite, tëk po écenté ne pyll, pan, te ishéhun nder gjéthé, nje kurth plot mé mish te majm. Mé vrap vaté atehéré té majmuni é i tha :—Kam ndérin t' i tham Madheries s' até sé nde nje vent, atjé ne pyll, gjéta nje thésar, te cilin asnje préj nésh nuke âsht i zoti t'

a nxirre, pervèç Madherìés s' até; ne do te vémi atjé, nne do te bânj detyren t' imé é te te hèq ndhen!—

Majmuni é bésoi, vajti pas dhélpenes é pas nje çiké arrijten atjè ku ishté nishi. Majmunit i u-pelqyé téper é u-hoth t' a rrembénté, po nuke arrini as t' a kafshonté, psé, dukè u-qasun, ra ne kurth é u-zû mûrenda. Atehéré nisi te shanté é te mallkouté dhélpenen, qe é gënjéu; po kejò, dukè qéshnn, i tha:- Psé me shau nnâ é jo véhtén tândé? Psé nuke u-mendovè nje çike përpara sè te hidhéshé si i terbuar mbi nishin? Ai qè âsht i urte s' bâu kurre gjâ pa n-mendnar! Mire jé nashti aty ne kurth; ai vent âsht per atâ qe mendonén mé burk!—

Symi i pangosun
Trupi i brengosun.

45°2.

MAÇOKU É PULAT

Kishtê ènne nje hére semundjé é ashpre ndèr pula. Maçoku é mori vésh é u-gezna; pandéhu sé mé dhélpenie te véte do t' a mbaronté éeshiriu é ftij é do te ngopéj mé pula. Mé te shpéjt vajti pra é u-vésh si sheronjes, mori en bark é ca plaçka te tjéra mé véhté é, u dolli perpara pulavét.—Dita é mire! u tha; ç' beni, si jini? Me thaun sé jéni te semuna; âsht é vertéte? «Ë vertéte âsht, i u-pergjégjen pulat, qe s' jémi bark

mire gjér sa te jésh ti ketù afer ; po ikè ti, jémi si don vète Pérendia !»

— I urti é nunt te fortùa.

4528.

QENI ÈDHÈ UJKU

Qeni ishté shtrinuun n' udhe perpara déres se shtepies édhé po flinté. Ndodhi qe shkoi andéj nje ujk, i cili, si é pau qenin qe flinté, i vajti afer pa pandéhun édhé é zuni. Qeni, i zène ngusht, é kapetoi rrézikun é math, é kerkoi mé te lutuna é mé dhélpenie t' i mbushté mendjén ujkut qe te mos é shpyénté. «Ne qofte sé me han nashtù, i tha, nuke kè per te fituar gjà, psé jam i dobet é mishi i im nuke ka shijé ; po, ne me lùsh sa te ha dasmen qe kémi ketò dite ketù ne shtepie, atehére do te mahém é ti do te késh sé ç' mé ugrâne aga mishi i im !»

Ujkut i u-pelqyé mendimi é é la qenin per pas dasmes qe t' a hunté te majm. Si shknan ca dite, ujku u-mendua sé kishté ardhun koha per te ugrâne qenin ; u-nis pra é vajti t' a gjinté é, dukè éoun, lapihéj buzesh kur kujtonté mishin é dhjamin é qenit. Po, kur arrini perpara déres, nuke é gjéti qenin aty ; i thirri pra é é ftoi qe te shristé qe te mbaronin fjalen ne te cilen kishin mbétune dìten é pare. Qeni i u-pergjèq atehére dukè qéshun :—I urti vétem nje hére lajthitét é, po shpetoi shendosh, mesòn ment é nuke bàn mà marre-

zie. Ne me pafsh nje tjatre hére te shtrimen perpara déres, me shqyéj atij per atij é mos me len per pas dasmes. Per tashti te qefte ndha é mbare, sé nuke kam kohe te sbrés!—

Pesimét bâhén mesimé.

43-të.

GRIFSHA È PELLUMBAT

Nje laraske pan nje dite pellumbat qe ushqénéshin mire é u a pati ndéze; perandaj u-mendua te ngjyhéj é hardhe qe te mund te trazonéj mé pellumbat é te rrenté é t' ushqéhéj bashke mé 'ta. Vajti pra prane nje mullini, ka ndodhéj nje thés me miéll, ufun é u-rrukullis mbrenda é, si u-shardhua mire shkoi ték relmin pellumbat é u-perzié mé 'ta.

Pellumbat per nje hére u-genjyén é é mbajten aber, po, kur grifsha harroi é uxori zânin é 'saj, é muaren vésh sé cila ishté é i u-valen é é sbuan nga shoqeria é 'tyné. Grifsha u-kathyé atehéré té shoqét é véu, por édhé ketô, kur é puan ashtû te bardhe, é perzûna é nuke é dështen mâ aber.

Genjéshtra ka kâmbet é shkurta é i siéll turp é dâm atij qe é thote!

4424.

DHÈLPENA PLAKE

Dhèlpena, si n-plak é s' ishté nã é sonjs t' ushqéhéj mé lèhtesie, n-mendua te vénté é te hâhéj kellogjër, qe te vénin bota tèk ajò é t' i mirrnin uraten é ti' békonté.

Trè gjéla, te cilet kurdohére punojen pa ment i bésuan é i vajten dhélpenes ne shpélle; atjé i rrefyén te ligat qe kishin bere, po, kur prîtnin békimin, dhélpena, ashtù é nushmé si ish, erembéu pet qafé qe te mé é i dergoi ne gjume-jéte. Pastaj duké qéshun é duké qanun per 'ta, thoshté mé véhté: —Atà, qe nuke kane ment, é pesojen si gjélat é mjère, te cilet érdhen tèk une si vétë sqapi té-mishthèresi.

Perralla na mesbu qe nake dishét t' i bésojem do é kujdò; lypsét sidomos te ruhémi nga atà, qe na insdojen perpara syshi, te cilet shume hére dukén perjashta te hute si dhene, por é kane zèmeren t' égre si t' njèmi.

4425.

GRIFSHIA ÈDHÈ ZOQT É TJÈRE

Zoqt domin nje hére te sgjithuin ubrétin é 'tyné; n-mblodhen pra te gjithe nde nje pyll qe te sgjithuin mâ te bukurin.

Si u-gdhi dita zoqt zûun te ndrronéshin é te sbukuronéshin qe te vénin ne mbledhjé. Véshtruan é ndertuan mire pendet, nxuaren ató qe s' u pelqénin, é pastaj vajten é u-laan ndeper perronjé. Vétem laraska nuke pati kujdès te sbukuronéj sé kishté qellim t' i genjénté zoqt é tjére. Perandaj priti sa te vénin te tjéret; pastaj sgjodhi pendet mâ te bukurat qe atâ kishin hédhun, i ngjiti mé mjéshterie te madhé mbi trupin 'é 'saj, é ashtù é ndertuamé vajti édhé ajò ne mbledhjé te zoqvét. Ketù mbéten te nalmituné nga bukuria é 'saj; as ne fushe as ne mal as tékdò rrojen shpezet, nuke kishin punun kurre nje te tille zok te bukur. Te gjithe kerkonin te mirrnin vésh sé nga kishté ardhun ai zok i bukur é ku kishté rrojtun gjér atehéré; i u-qasen pra afer é é véshtronin mé qadie te madhé. Po, kur po bânéshin gati t' a sgjithuîn per mbrét, bufi, qe po é véshtronté grifshen mâ tépet sé te tjéret, pan disa pende te 'tijat mbi trupin é 'saj, édhé ashtù é kupetoi genjéshtarén. I vaté pra afer é, kur grifsha po mbarréj mâ fort per bukurien é 'saj, i shkeputi nje nga nje pendet é 'tija. Atehéré é kupetuan édhé zoqt é tjére, é séveli, duké u-qéshun é duké u-tallun mé 'té, i nduki puplat é véta nga trupi, ashtù qe grifsha mbéti me ne fund mé pendet é 'saja é perqéshune é é turperuamé.

Genjeshtari é vjédharaku nuke fitojen gjâ véqsé hâhén lodra é botes; gezimi i 'tyné qendrón pake kohe. —Até, qe i hipen kalit te huaj, é sbrésin nde mést t' ndhes.

67.

QENI DHÈ GJÈLI

Qéni édhé gjéli iken nje hére nga fshati t 'yné é mnaren udhen qe te vénin é te rrosin nde nje vent tjatèn. Ïsen é écen gjithe dïten pra, si u-érr nata, arrijten nde nje pyll.

— Ketù jémi mire, i than njeni tjatrit; te flèjem sonté ketù é néser kur te gdhihét marrim prape ndhen!

—Gjéli, si pas zakonit te 'tij, hypi mbi nje dége, é qeni u-mbloth si kulaç nen drù afer zrànjes; é ashtù i zuni gjumi.

Te nésermën, pa dalun akoma drita, gjéli i a nisi kànges. Nje dhélpene, qe ndodhéj atjé afer, ndegjoi kàngen e gjélit è i vajti nen drù mé qellim te lik. Pra nisi t' i thoshté:

— Shrit-u, o miku i im, sé kam pregatitun nje gostie te mire per ty; àsht é para hére qe ké ardhun ne pyll, qe àsht vendi i im, é é kam per détyre te te bàj ndér!—Po gjéli é kupetoi lajkat é 'saja é i u-pergjéq: «Smunt te sbrés, sé nuke me len qeni qe me ruan déren; sgjò atè qe te me hape déren, é atehéré do te vinj ne gostie tàndé!»

Nga fjalet é gjélit qeni u-sgjua é, kur pau dhélpenen afer, é zuni é é shqéu mé dhàmbe.

Kush deshiron te ligeu é tjatrit, me koke é gjeu.

138.

TRENDAFILLI I RI

Ne gardh te kopeshtit kishtë çélun nje trendafill i ri shum i knq ë shum i bukur. Nje djale i vogel shkoi andéj, pau trendafillin, i u-pelqyë tëper ë i érdhi deshir t' a kepustë. Zuni pra t' i thoshtë:—O trendafill i bukur, len-me te te kepus; do te te mbanj në dore, do te vënj hashke të shokët ë mij qe te te shohin édhë atù së sa i knq ë sa i bukur jë!—

Po trendafilli, dukë qare i u-perggjeq: «Shum te lutëm, o çun i vogel, mos me kepus; ç' te ligë te bâna qe te me marrish jétën?! Nuke dua te vinj më tij; me pelqën mâ tëper te rrij ketù afer gardhit ku jane édhë shoqët ë tjerat ketù me vuni Përendia ë ketù dua te mbétëm!»

Djali atchërë u-zëmerua dhë i tha:—Pas qe ti nuke don më te mire, une do te te kepus më pahir;—édhë dukë thânë keshtù sgjati doren t' a kepustë, po trendafilli i a shpoi më gjemba sa nisi t' i rrjédhe gjaku. çurk.

Çuni vajti më lote nder sy tëk âma ë eila i lidhi gishtin, por édhë ë qortoi per te ligen qe donte më bâmun. Gishti i ndéjti per shum kohe i semune, ë ç' asò ditë çuni i vogel nuke sgjati mâ doren te mirrtë trendafillë as gjâ tjatre te huaj.

Njériu si punon ashtù édhë ë pesòn.

«559».

LUNDRA ÉDHÊ TRÊ ÇUNAT

Trê njiq te vêgjele, Mitri, Qazimi é Kola, kishin sbritun nje dite fshêhuzi nde kopesht. Prane kopeshtit rrithtê nje lum i math é buze lumit ishtê lidhune nje lundre. Çunat hyyu nbrenda, futen lundren ne lum é nisen te tundéshin é te qêshnin. Pas nje çkê lundra u-sgjith é, nbassi djémet nuk dinin t' a qêvêrisnin as te rrenoin mê lopata, lundren é mori rrjêdha é lumit. Ashtû é u-larguan slanta nga qytêti su nuk nuke dukéj asnje shtépie; atehêré é kapetuan rrézikun é zânun te qanin, U therrisnin njêresvêt, qe shihnin ne brêk, é u lutéshin qe te vêsin é t' i shpetoinin, por asnje s' guxontê te hidhêj ne lum, psé nji ishté i rrêhte é turbull é i thêlle.

Lundra ikenté gjithenje é tundéj andéj é kendéj nga nje êre é kêqê, qe nisi te frynté : çunat é mjére ndodhéshin nde rrézik te math. Po per fat te bardhe te 'tyné, dita peshkatore, qe ndodhéshin atjê afer, kur pasan lundren mê çunat nbrenda qe po kaperthéhéj nga êra é forte, i dhaan mê nje hêre mê fuqie lopatavêt te vêta é arrijten me kohe t' i shpetoinin fatzést.

Ç' atehêré çunat é vêgjêle nuke é zânun nâ lundren mê dore.

20.

PLAKU

Nje plak nd' udhe tek po shkonte
Pa nj' asht koke pej njerin,
Qendroi édhé po é véshtronte
Dhé po dérthté lote i zin.

Tek é qantè si te hire,
Nj' udhetar i ndalerua :
I tha : — persé qan, o i mire ?
Ç' te ka gjétur as me thna ?

Plaku tha : — Kjo kok' é njére
Me thote ishin ne jéte
Édhé un' njéri nje hére !
É rronja si donja véte.

Kisha mem' at é femij,
Ungj' é émté é fis é fare,
Moare, vlla é bir é bij ;
Isha kanues édhé i pare !

Kisha kafshe é bagetize,
Kisha miq shum' é te mire ;
Kisha pleuk kisha shtepize,
Édhé gjá shum' é deshire !

Kisha gjithenje mëjtinme
Si t'a shtonj gjene me shtrime,
S' é ndiqna dot lakenimme
As ne enderr' é në gjumë!

Po gjeshëndi s' trashegova,
Nde mëst te se mires rasa!
Gjithe punen é shkrëtova;
Ah! per nje hërë i lasha!

Lulé é bar mbi varrt me bime,
Opopò mbi varrt te shkrëte!
Mishte krimbat m' a perpine;
Oh maj jéte é zéza jéte!

Ketò thote dhë te tjëra,
I tha plaku ndhetarit
Më gjuhe te 'saj é mjëra.
Pra i u-dha prape te qarit.

Sikur te hapinj dhéu gjithe,
Të ç' ka pshëhur t'i rreféjne!
Po s' i mban sé vëne é vithe!...
Pa nuke ka ku t' i gjénje.

Psé nxiér lulét mé ére
S' eshte çudie dhën i shkrëte:
Ç' bukurie pershin nga hëre!...
Opopò Zoti i vertéte!

Perdridha, o rrote shkrête,
Ê ndryshôi gjithe sa jane!
Kështù esht ngrêhur kjò jête,
Dhe gjithesîa pa ane!

(N. F.)

71.

LUÂNI È MIU

Luâni isht shtrimun é po flintê ne shpélle te 'tij ne pyll. Atjè afer u-ndoth nje mî, i cili, mbassi nuke é kishtê pamun kurre luânin, i u-qas afer t' a véshtronjê mire. Luâni flintê é nuke tundéj, é mini mori ashtù guxim é hypi sipri é po écentê mbi 'iê; dêshi t' i hyntê édhè ne brinne te hundes, por atehéré luâni u-sgjua, é zuni minin mê hidhenim é dêshi t' a perpintê.

Mini i shkrête dridhéj nga frika é i lutéj luânit qe t' i faltê jéten duke i thâne:—Ç' do te kupetonsh ne qofte sê ne han mua? Une jam i vogel, nuke do te ngopésh! P'al-na'a jéten sê po te jap bésen sê édhè un do t' a shperblénj ndonje hére te miren qe po me bân!—

Luâni qêshi shum mé fjalet é minit é thoshtê mé vêhtê: «Ç' te mire munt te prése mbrêti i gjithe kaishevêt nga nje mî i vogel?» Po mé gjith ketê, i fali jéten minin édhè é leshoi.

Pas ca kohê ca gjahtare kishin zâne luânin mé lêqé ne pyll. Luâni ulerintê sa gjeunontê pyllî, é rrahéj é perpluséj qe te shpetontê, por aqe nâ tépér lidhéj mé litarin é trashe te lêgévêt.

Mini é ndegjoi ulerimen é luânit è ngau shpéjt per ne pyll ku gjéti mirebânesin é 'tij te lidhun ne lak. Pa humbun kohe, zuni terkuzen mé dhâmbet é mpréhte qe ka, é bréu é è keputi é lirói luânin po ardhun akoma gjahtaret t' a xinin. Si é shpetoi i tha: «T' n-luta nje hérë mé me falun jêten édhè te dhashe bésen sé do te te paguanja udérjén. Ti qéshè atchérë mé mua; me pandéhnjé te lik é nuke me bésonjé te zotin t' a mbanja ment é t' a paguanja te mirën. Tashti é pé mé sy sé s' jane te gjithe te liq, po ka édhè mirenjohes; ne kete bote édhè nje nî i vogel nunt t' i shpetonje jêten luânit! Te bâjem te mirën, sê kush i bân te mire tjatrit s' ka kurre dânë!

Fjala é vjétre thote:—Ka édhè mixa shpnétke!—Ka édhè qinja hiê!

32.

PËRENDIA ÊDHÊ KARDÊLINI

Kur hâni Pêreudia zoqt, u dha dye kâmbe per t' écun, dy sy per mé panun, dy vésbe qe te ndegjojen, é nje goje, jo vétem per mé ngrâne mé të, por édhè qe te kendojen.

Si n-hâan ketô te gjitha Pêreudia i véshtroi zoqt édhè i pelqéu shumu trupi i bukur i tynê; po deshiroi t' i shukuronté édhè mâ tépër. Mori pra nje kutie te madhê, ne te cilen gjendêshin shumë kutia te vogla

plot më ngjyra ëdhë zuni te ngjyrtë pendet ë trupët te zoqvët.

Te gjithe zoqt flaturuan afer Përendies dhë njeni shtyntë tjatrin qe te dilté mâ perpara. I pari u-qas pellumbi, te cilin Përendia ë ugjën të bardhe si bora më kâmbet ë kuqë; pas 'tij érdhi pula, te cilen i vuni shumë llojë ngjyrash; mâ vone doli korbi te cilin ë ugjën te zi si thengjilli; ë pastaj nje nga nju dunden te gjithe zoqt ë tjére, ë sécilit préj 'tynë Përendia i a ugjën trupën më ngjyra te bukura.

Kardélini, i cili ishtë zok i urtë ë i bute, mbéti ne funt, psë s' dontë te shtyntë te tjétret qe te qesëj perpara. Kur mbaruan pane te gjithe zoqt, atehérë édhë kardélini doli, më koke t' u-njune nga turpi, perpara Përendies; po ugjyrat ishin sosunë ë kardélini mbéti pa gjâ ë zuni te qantë më lotë. Përendies i érdhi shumë kéq per 'të ë i tha:—Mos qaj, mos qaj, së nje zok, kaqe ke mire ë t' urtë si ty, nuke kam per t' a lâne te hélmuar; ne ç' do katie te vogle ka mbétun nga nje çikë ugjyre, do t' i mblêth ë më atò do te ngjyénj pendet ty!—Ashtù kardélini doli më shumë ngjyra ë âsht nje nga më te bukurit zoq.

Qengji i bute thithe dye mâna.—S' ka i voltë, po ka njaf Përendia.

78.

PÉRENDIA ÉDHÉ BYLBYLI

Knr bâni Pérendia zoqt, asnje uga 'ta nuke mbéti i kenaqun per ngjyrat è 'tija; péraudaj nje dite i dualen perpara Péndies é zâun t' i qaléshin. Dalleudyshja i thoshté :

— Une douja mâ mire te kisha koken é kuqé! é gjéli «Mua do te me pelqénté mâ tépér t' ísha i kuq, i vérdhe é i riúnte!» È ashan q' do zok i rreténté deshirúa é 'tij.

Vétem bylbyli nuke thoshté gjâ farè; ishté i kenaqun mé ngjyren é péndévét te véta é i falej Pérendies qe i a dha. Pérendies i pelqén fort artesia é bylbylit é i tha: — Ti, qe nuke po qahésh si te tjéret, po jé i kenaqun mé ngjyren qe te vuna, fitové dashmnien t' imé; peraudaj nne dita mé te dhâne zânin é âmbel qe te kendonsh mâ mire sé te gjithe te tjéret!

C' ntehéré bylbyli âsht kângetari mâ i mire qe mé fershellime te 'tij çudite njérezit é shtâzet kur é nêzgjojen ne pyll.

Kush kenaqét gezon, é i urtí fitou.

76.

PLAKU MIREBÂNES

Djalí i nje mbrétí dolli nje dite per gjah. Udhes

tëk po shkonté bashke mé njérezit é 'tij, pau nje plak i cili po mbiéllté ne dhé nje arre. — Sa i marre qenka ky plaku, i tha djali i mbrétit atyné qe i vénin pas; mbiéll arren sikur t'ishté i ri é te mund te pristé t' i hanté koqét?—Te gjithe te tjéret i a pelqyéu ijalen édhé zâmu te perqéshuniu plakun. Po djali i mbrétit u-kethyé é tha prapé: «Nga çudia é madhé qe vjén, kam deshir te mesonj psé plaku é bân kete punen pa éjuni t'a pyésim, sé do te kémi shkak te qéshémi nga te pergjégjunit é 'tij».

I u-afruan pra é djali i mbrétit é pyétî?—Pa me thuaj, i tha, o plaku i mire, sa vjétesh jé?—É plaku: «Tétedhéte é pése, zotni; po ka dashun Pérendia é jam shendosh sa qe me dukét véhtja si djale tridhéte vjétesh!»—Po édhé sa vjéte ké shprése qe te rrosh akoma qe te mund te gezosh punen qe po bân sot dukó mbjéllun kete arre, é cila, me dukét, sé jép pemé pas shumé kohé?—Plaku atehéré u-pergjèq: «Nuke duhét te mendohémi vétem per véhtén t' one, por édhé per te tjéret, qe do te vijen pas nésh, si u-mendunan per nêvé atà, qe qéne perpara ne kete bote! Mbanallen gjyshat t' ane é haam na, mbjéllim na é do te haan nipat t' ane! Mua pastaj me pelqén fort te mbiéll pemé; é, ne fund, psé te rrij pa pune kur Zoti me ka falun shendétin? Pa me ndegjó pak, o Zotnia i vogel; ti jé édhé i ri é nuke é njéh mire boten, pra mos m' u-hidhenò nde qofte sé guxonj mé te dhâne nje keshill. Ne don mé qene kerdohére i gezuar é i kenaqun ne kete jéte, mos rrin kurre pa pune, mundo-n te hânsh gjithenje

te mirja, pse te mirat pagulsën ja ne kete jête ja ne tjatren, é pagésa do te jête shum é larte.

Ketó fjale te holla é te vlêfshmé i pelqyén fort djalit te mbrétit é, qe t' i defrésté plakut kenaqesien é 'tij, nxori é i fali disa lira te floerinjta.

Plaku, dukè marre lirat, i u-fal udérit é i tha:—A é shêh Madhesia é jotè sé sa shpéjt i dhu pemet arra é vogle? A é shêh sé si pagnhét prana é mire??—

Hâni, o djéme, te mira sé do te jêni gjithmone te kenaqme ne kete jête!

VII.

KLLUKA ME ZOQT

Nde nje dite te bukure te vêres Hâna, nje grua é vobte meri vajzen é 'saj dlzé doli jashte fshatit ne pyll per mé mblédhur drùe. Pylli ishté lulezuar, druajet kishin çélun, lulét dêrthuin ére te mire, fluturat qendronin dége mbi dége, zoqt kendonin mé mall.

Si u-shllodhen nje çike zhun punen âme é bije. N' até êrdhi ne pyll nje klluke mé zoq, é cila kishté dalun nga nje fshat atjè afer. Vajza é vogle kur é pan i tha s' âmes:—Mâm-o, sa te buknre qe jane ketâ zoq! Ah! kish te mnnt te zinja nje é t' a shéllnja ne shtepie!—Si mbaroi ketó fjale, ngau pas zoqvét, po ketâ ishin te shpéjte dhé u-shéhen férravét. Klluka, nga frika sé mos i mirrnin zoqt, vajti pas 'tyné é dukè i thêrre l l u k . . . l l u k mé zâ te larte, i mblodhi prune

vëlitës é i mbuloi mé krahe.—A é shëh, i tha atehérë Hâna se bijes, a é sa mâme é mire é é dashune qe âsht klluka? Edhë zoqt é njohin, é done é é ndegjojen t' âmen é 'tynë é, kur i therrët, ngasin duke kercyér tëk é i futén ne gji!—Tëk po flisté Hâna keshtú, çupa é vogle vuni 'rëe qe klluka u-ngrit mé të shpéjte nga vendi ku ishté ulune perpara é, si é trembune, vajti é ju-dut bashke mé zoqt nde mést te fëtravét, ku i mbuloi prape mé krahe; pastaj zuni te therristé dukë véshtruar lart ne qiéll. Vajza nuke é kupetonté shkakun é kesaj pune, é perandaj i tha s' âmes: «Psé therrët klluka keshtú dukë mbajtun sy't perpjétë? Tani zjó s' muut te këte ndouje frike nga une, pse âsht ishéhune mire é zoqt i ka nen krahe!» E âma atehérë i u-pergjëq:—Pa véshtrò nje çikse lart ne qiéll é do te shohish dukë hâmun rrathë n' ajer nje sqiftér te math, i cili rrembën pula é zoq é ushqéhét mé mishin é 'tynë. Klluka é shkrétë, qe i rnan mé knjdés te math zoqt é vëte, é vuni 'rëe mé nje hére rrëzikun qe kishté nbi koke, é perandaj vajti é u fshéh nde fërra é tani beriét é i ugrihén puplat nga frika, klluka ka dashanie te madhé per fenijen é 'saj, é âsht gati te japé jéten per te bijt. Do kishjé pamun çudie po t' i ishté qasun sqiftéri; kurre s' do t' a linté mé i ngrâtue zoqt, po do te infonté mé 'të gjér sa te vritéj! Nashti, per fat te mire te 'saj, u-ndodhem na ketú ne pull é é shpetuam; sqiftéri pan mun é ty ketú é nuke shriti por u-largua.

Si iku shqiftéri, klluka dolli nga fërrat é u-perhap mé zoqt ndeper pyll dukë kullotun; ne tjatre ane Hâna mé te bijen mblodhen gjithe diten shkarpa é karthin,

é ne pérendim te diéllit u-kethyén ne shtepie, duké folun gjithenje per dashmnien qe ka ç' do mâme per pjéllen é 'saj.

Si qiélli mbrillòn dhéun zshtû mbrolòn mâma djémet é vête.

71.

FOLÊJA É KANUSHES

Nde nje fshat ishté nje shtepie é vjétre. Mbi stréhen é 'saj katundaret shihnin mot per mot, ne kohe te prentvéres, dye kanusha te bardha qe trokellitnin mé sqep te gjate mbi tjegullat duké ngritun koken perpjéte sikur te donin mé n-pershendétun mé çérdhén é 'tyné mbrenda se cáles kishin rritun zoqt per sa é sa vjéte.

Nje dite te ngrohte te te korravét fshataret ishin ndejcr ara é po korrnin grunin kur, pa prítun, u-ndegjuan disa pushke ôlhé zâni i kembones. Ê dinin qe nuke ishté nônje é krenté é é kujetuan pra mé nje héré sé do te kishté râne zjarri ne fshat. Laan pra démétat é drepcajt é u-ulsen mé vrap drêjt fshatit qe te shpetonin shtepinit é 'tyné. Kur arrijten pran sé vêtem ajò shtepia é vjétre, kn kishin folôsen kanushat. ishté rrêthosune mé flake é mé zjarr. Te gjithe burrat u-mblodhen pra aty ôlhé po mundonéshin te shuanin zjarrin, po nuke i a dilnin dot sé shtepia é vjétre kishté marre zjarr ne te katre anet: trénat binin copa,

mirét rreconéshin, nga strêha flaka é shkendiat ngjitéshin, lart ne qiéll. Kur fshataret nuke gnxuan mâ te qaséshin, nga tymi é nga afshi i zjarrit, qe te uxiérnin édhé ca qlaçka te tjera, qe kishin mbétun akoma mbrenda, po rrinin é vështronin per se larga shtepien qe po mbaronté se djéguni, arrini nga brégu i lumit nje nga kanushat ne folée ku kishté zoqt. Folêen é kishté rréthosunne flaka, é kishté mbytune tymi, po mâma é dashune nuke é vështronté rrézikun. Ndeper mést te flakes hymi é dolli dye hêre nga foléja duké mbajtun ne goje nga nje zok te vogel. Por i mbétéshin édhé dy te tjêre mbrenda é ketà nuke munt t' i shpetoi: krahet é perbelluare nga flaka nuke i pranoin mâ. Atehêrê futi te dy zoqt ne gji é i mbaloi mire é ndenji é n-doq bashke jné ka ne qérdhé!

Oh! Sa é madhé ésht éaslumia é mâmes! thirreu per nje gojé te gjithe katundasit, qe kishin ndenjun é po vështronin mê çndie é ne bindjé te madhé kanusheu é mjére.

22.

PERÇOLLAKU ÉDHÊ BRÊSHKA

Perçollaku la femijen
Édhé u-hoth per vêj vijen;
Ate kohe ra shi shum
É u-bê vija po si lum;
Dha é dha é mê s' hêdhéj dot
Sê qé mbushun vija plot.

Bobol tha, i mjéri nue,
Ç' me gjét kjo é madhé pane;
Qysh u-ndoth̨ç nue i mahuitur
E, dolla per t' n-shavitur?
Perçollaku po uendohéj
Po dridhéj é rrotullohéj.

Bréshka ne nie dasme vinté
Dhé shnme te mira shpûté;
Perçollakut afer shkoi,
Puuen é tij kupetoi.
Si é pa qe dérthié lot
Dhé nga vija s' hidhéj dot,
I tha: «Ç' qan si çiliune?»
— Pa shih ç' u' beri, i tha, shia!
Kush é di fmija ç' me hèq?!...
Mbén te shkréte é jane kéq!—
Bréshka i tha: «Jake, iu zot,
Te te héth uu' sé dij not.»

Mç krahe é hodhi édhé shkoi
E shin nei tépet shterngoi.
Bréshka shkonté dhé degjonté
Qe kerkonté t' a kafshonté.
I tha:—Moré zot i mire,
Une s' hera te pa-hire;
Femijeu do te t' a shpetonj
Dhé xénueren te t' a gesonj:
Ti psé kerkon t' me thumbonç?
Mirebenesin t' hélmonç?

Nuk' é di ti, o i gjore,
Sé une te kam ne dore?
E po tanithi ç' me thua?
Te te' béth una ne gerrua?»

— Te lutém, tha perçallaku,
Êdhé i pat ngrîre gjaku,
Pandaj buta m' esht arnuk
Sé é kam shpirtin te lik.
Êdhé mire te me bejen
Prapa te liga do t' gjejen!

Bréshka me qaie s' é mori,
Po per 'téj lumin é nxori;
E i tha: «Une t' u-ndutheç nuk
Sa do qe é ké shpirtin' é lik:
Mua me shpetoi samari,
Po ti do vdéç nga mékari!»

N. F.

24.

KRIMBI I MENDAFSHIT

Si kémi thâue shumte hére, pétkat é holla bâhén édhé préj mendafshit, i cili nuke âsht hime si lini é si gamtuku, po nxiérét nga nje mpshike, qe é bâu nje krimp i vogel qe per kete arsyé thohét krimp mendafshi. Ky krimp ushqéhét mé gjéthé mâni, qe

âsht nje drû i math, i elli rrôn é gjendët édhé ne visé t' ona. Mâni âsht dye llojésh, i éger é i bute; i buti jép peme te mira é t' âmbela, qe thohén édhé atô mâna, é qe jane hére te zés hére te hardhe.

Nje drû mâni te bute, nga shtate vjétesh é lart. jép nde mot nga dhéte é gjér ne pésemedhéte oke flétë; mé nje qint oke flétë mund te mbahén aqe krimba sa te hâjen shtate a téte oke mpshika mendafshi.

Krimbi i mendafshit é ka vendin ne Çine, nguha é solli nje peift: perpara viniu nga Çina é nga Japonia pelhura te mendafshta, por Europasët nuke dinin sé mé sé i bânin.

Krimbat é mendafshit éalin nga vézet é nje fluturé ne ngjyre te hinit é cila piell nga 400 véze mbi nje cope pelhure, ku pastaj i mbeshtjéllin é i rrasjen dimenit. Ketô véze i çelin ne muaj te Prillit, psé atehéré rrinén édhé flétet é mânavét mé te cilat krimbat ushqéhén.

Nde visé t' ona per te çélun vézet, i mbyllin ne trasteza te vogla é i futin grat ne gji qe t' i mbajen ngrohte, po kejô âsht menyre é vjétre é jo shum é nasyéshme. Mâ mire âsht te futén vézét nde nje arkoze te vogle é t' u vihét nga nje karte mé vrima per sipei; arka duhét te marre ajer é praue saj lyposét te vêem tjégulla te ngrohta a poça mé nje te nxéhte; po duhét te kêmi kujdés t' a bâjem pamen dal' é dale é mos t' i sjéllim vézet per nje héré nga te ftohtit ne te ngrohte. Âsht mire édhé te mos ndéeim thengjill as te mbajem kandila mé vaj guri ne dhome ku çélin vézet, psé tymi, qe dél nga ketâ, u bân dâm krimbavét te végjele.

Krimbat nuke dalin te gjithe per uje héré nga vézet po pake nga pake nse trie dite é siper; duhét pra te ndahén qe te mos perzihén te paret mé te mbrâmet. Flétet, qe u japim ne ditet é para, duhét t' i présim holle é holle mé uje thike te pastre é te véshtrojem qe te mos jéen te laguna as te ndyémé sé mynt te sémuhén krimpthat préj 'tyné. Krimpthat shtrohén mbi mesalla te lamé, te cilat duhét te ndrrohén shpésh, psé pléhi i krimbavét bié ére é u siéll sémundjé.

Krimbat é mendafshit gjér sa te triten mire é te nisin te bâjen mpshiken, é ndrrojen katre hére lekuren. Pas katre ditesh qe dél nga fara krimpthi bié ne gjume é rriu 15 ore pa ndundun é pa ngrâne. Pas kesaj kohé nise é i çahét lekurza é i bié, krimpthi dél mé cipe te rée é zen te haje mé vrembim. Nga ndrrimi i pare ne te dytin shkojen katre dite; ndrrimin é tréte é bâu pas gjashte ditesh é per te katertin lypsén édhé gjashte dite te tjéra. Ne tridhéte dite po thua krimbi i mendafshit é shkon jéten é 'tij é nise é bâu mpshiken; ka krimba te cilet, kur ndodhén ne vent te ngrohte é ushqéhén mire, nisin t' a bâjen mpshiken édhé pas njezét ditesh, por ateherë mendafshi nuke dél i mire. Nuke duhét te harrojem qe krimbavét lypsét t' u japim gjithenje fléte te njoma é te pastra, t' u nbajem dhomen te delire é mé ajer, é t' i ndrrojem shpésh.

Krimbi, si te mbaronje te rritunit, zen é bâu mendafshin, domethâne, mbeshtiéll mpshiken é mbyllét mbrenda. Ndonje dite perpara sé krimbat te nisin t' endunit, duhét t' u vêem praue dége, t' u bâjem si nje gyll te vogel, ka te ngjitén; nde nos é hédhin fijén

mbi mesalle é nuke bâjen mshike. Mendafhsi nuke gjendét, ashtù si é shohim, ne trup te krimbit, por âsht si nje qull, qe dél nga dy brima qe ka afer buzes; ky qull dukè u-pjékun mé ajrin, ngjitét é forcohét, krimbi i zen te dye fijét mé buze, i lyéu mé nje lloj jargu qe ka dhé i bâu nje fill é mé atê ende per nj' a trie dite gjér sa é mbarrôn mpshiken é mbyllét mbrenda. Aty krimbi bâu nje ndrrim tjeter; pake nga pake i ndryshohét trupi si per mbrenda si per jashta, i dalin kâmbe é krahe, é pas njézét ditesh bâhét fluture, shpon mpshiken, dél jashte é bâu farat ashtù si thaam ne fillim. Po nga mpshika é shpeshmé nuke muut t' a nxjérrin mâ mendafshin; pra duhét te sgjédhim vétem ca mpshike te mira é te shendosha, qe t' i lâam per fare, é te tjérat t' i thajem ne diéll te forte é te ngrohte a ne farre qe te ngordhin krimbat é te mos bâhén flutura.

Mpshiket jane te bardha é te vérdha, po kotô te fundit jane mâ te mira é mâ te çmuarshmé sé te parat. Fijén é nxjérrin nga mpshiket mé maqina; nde visé t' ona vétem ne keto kohet é fundit kane sjélle ndonje maqine, po é nxjérrin grat mé dore dukè futun mpshiket n' nje te veçuam, é thone: mé héqun mendafsh. Po pelhuret é mendafshta i bâjen grat t' ona mé holliesie é mé mjéshterie te madhé é i dergojen édhè ne visé te hnaja t' Shkésin.

79.

MÊZI I DITES

Kur diélli na dukêt nde mést te qiéllit atehêrë âsht édhë mézi i dites. Qiélli, dhéu, dëtî ndritîn mâ shum sê ne te tjéra orë të dites, sê ne mengjês é sê ne mbrâmjé. Ne dinsen mézi i dites âsht shum i pelqyér psé atehêrë diélli ngrohe mâ fort : kafshet é njêrezit kerkojen vendë ku rrêh diélli é rrijen ê ngrohên ; ashtû édhë bishet é égra dalin nha shpéllat é nga brinat é 'tyrë, é péshqit ngjihén ne syperfaqé te dëtit që te gezojen rrézët é diéllit.

Po ne kohet te vêres diélli i mézit te dites djék é pervelôn, sa te mxéhtit s' durohét dot. Kush ndodhét ne fusine, nde mést te dites, vétë é pushon nen hié, njérezit ê qytétit rrijen ndeper shtepia, kafshet édhë atô kerkojen hiét, bishet é égra futén ne pyll é ndeper shpéllat, péshqit sbrésin thêlle ne dét, zoqt fshihén gardhinjévet é nuke kendojen ; vétem gjeungalia, kur vapa âsht mâ é madhé, i a thote kângés ne dége te lisit.

Njérezit é lâau punen nde mést te dites, haan é pushojen. Bujku leshon qét nga parmenda é ulét é han é shtlodhét ; barinjt mblédhin dhenet é shkojen é bâjen meris nen hié ; Kthisesit é mjeshterit é tjêre largohén édhë atâ per nje çike nga puna é haan é pushojen. Édhë uxânesit dalin nde mést te dites nga shkolla é

vêne ndeper shtepia ku perndet u bâjen buken gati.

Si te haan é te mprehên é te shkonje vapa é madhé gjithe ngrihén é zâun prapë punen, é mundohén gjër sa t' érrét.

80.

LOPA, KALI, DÊLJA DHÉ QENI

Lopa, kali dhé dêlja kullotnin bashke nje dite ne livath. Atjè zâun fjalen é po thoshnin sê cila kafshe ishté mâ é névojeshmé per njérezit.

Lopa thoshté:—Une i jap njériut qumesht t' âmbel, mé te cilin bân djathe é gjalpe é bylmét tjater é i jap édhé mish te mire.

Kali përgjigjéj : — Une i mbanj mbi shpine njérezit, u hêq qérrét, u ndihnj ne lufte.

Dêlja prapë thoshté :—Une i jap njériut qumeshtin mé te cilin ushqéhét, ê lêshin mé te cilin vishét.

Atjè têk po zihéshin mé ketò fjalë, u vajti afer qeni. Atehéré qe te tria kafshet luan kuvendin é zâun é po vështronin qenin, dukê i thâne njena tjatres mé sy sê qeni ishté nje nga ato shtâzet, qe nuke i hynin n' asnje punë njériut.

Pas nje çikê dolli ne livath i zoti i 'tyné, i cili vêtem qenit i foli ; ky i vajti afer dukê tundun bishtin é i zoti zuni é po é perkedhêlté.

Lopes, kalit é dêlês nuke n pelqéu kejò punë dhé n-zênerisan. Kali pastaj mori guxim é i tha te zotit :

«Dukét qe na nuke paskénaï ndonje vlére perpara 'téjé, ndonsé na jéni te nëvojeshme per ty é qeni nuke te kyu ne ndonje pune!» I zoti, duké perkedhélun qenin mâ fort i n-pergjéq kalit: — Jo, nuke âshtù si thna, sé qeni ne shpetoi nje diteraj djalin nga vdékja, qe kishté râne n' uje é po mbytéj Pastaj pandéhni ju sé mund te kullotni ketù vétem pa pasun qenin afer? Po mos t' ishté qeni, kush do te ju mprontë nga ujku, qe do te vinté é te ju shqyénté, é nga vjédhesit qe do te ju rreubénin? Ç' do kafshe ka vlére é 'saj, po qeni âsht nüku é ndihmesi mâ i mire i njérit!

81.

M B R Â M Ë J A

Diélli nde mést te dites gjendét ne njédis te qiéllit, po pastaj zen é shrét pak pa nga pak é i afronét pérendimit gjér sa shdukét pas malévét te larta ja zhytét ne dét. Atehéré diélli dukét mâ i kthjéllte, drita pakesohét, qiélli é najét é malévét ngjyhén bukur, rrét dukén si te zjarrta.

Si te pérendonje diélli nata zen é bié pak nga pak: malét é larta é rrét é humbin shkelqimin é 'tyné é aty ketù nise te çlaqét ndonje hyll. Atéhéré zoqt pushojen kängen é mblidhén ndeper ioléet é 'tyné; bujku kethéhét ne shtepie mé almisrat ne krah; barinjt sjéllin dhenet ndeper stanë é nisin t' i mbjélin; bagetiet é tjéra lânu kullosén é kethéhén ne shtepia é ne kesolla. Gjithe

toka tubulohét mé érresine é s' dukét gjâ faré ; vétem hâneza, kur asht ne qiell, keshón driten é 'saj t' âmbele é te bardhe é i rrefén rrugen udhetarit qe éson naten. Kurrgjâ nuke ndegjohét ne fushe, vétem bylbyli kendon akoma.

Me te tâne te nates kafshet é buta kethéhén ndeper kesolla é ndeper stânë ; é nisin te dalin jashte nga shpéllat é 'tynë bishet é égra per te kerkuar ushqim. Ídhé zoqt rrembénjes te nates, si bufi a hutinë, kukuvaja é te tjére, lâan foléet é gardhinjét é perhapén pyllit per gjah.

Mjéshterit, argatet é te gjithe punetoret é tjére kethéhén ndeper, shtepiat nde nést te femijes sé dashune. Í édhé nxânesit kethéhén nga shkolla é nga lodrat, kendojen mesimét qe u dha nesonjesi é pastaj haan buke é shtrihén é fléjen qe te shlodhén é te marrin fuqie te rée per diten é nésernjé.

152.

LUÀNÈSHA DHÉ DÈTARI

Ca detare i hodhi nje hére tallazi nde nje buze déti te shkrête ; njéri i gjall nuke gjendéj aty prane. Si filloi te ngryséj kryédétari dergoi shoket é 'tij te mblithnîn drûe te thata ne pyll qe ishté afer. Po nje nga keta n-largua pak téper nga te tjéret é, per fat te 'tij, u-poq me nje luânéshe, é cila, po sa é pau, i u-sul per sypri. Mbéti i njéri si i mahnitun ; po çudie é

madhé, luánésha nuke é zuni t' a shqyéuté, por i ra nder kámbe é i lepinté duart né gjuhe duké sjéllun koken gjithenje dréjt ne drunj sikur te kerkouté gjá. Détari s' muut te kapetoi te paren hére sé ç' douté luánésha, po pastaj, si i shkoi frika, mori guxim é i vajti pas. Kur i u-qasen drunit, qe trégouté luánésha, détari véshtroi per sypri é pau ndeper déget nje majmun qe nbauté te shtrengnare ne gji dy klysh te luánéshes; i kishté rrenuhyér kur é ánna gjuudéj luck per gjah. Atehére é mori vésh deshirin é luánéshes, é zuni te pristé drunin né sepate, é nuke lioqi fort kéq psé nuke ishté shum i trashe. Kur drunk ra per dhé n-rrezua édhé majmuni mé gjith vé; atehére luanésha i n-hoth sypri dhé é shqéu, pastaj mori klyshet é, duké i lepinuun né gjuhe, i shpuni ne llosh. I la aty é u-kethyé prape té détari é, sé per t' i tréguar mirenjohjén é 'saj, zuni prape t' a lepinté é t' i kerkouté koken per kámbe. Détari u-çudit fort nga kejo ngjarje, é bashke mé té u-qudituen édhé shoket é tij kur vajti é u zrefén ne barke.

NATA

Nata é mbulón token né érresine te thélle; nga do qe t' i sjéllun syt nuke shohim gjá faré. Fushat é malét, qe diten kane aqe bukurie, naten humbin n' érresine; déti é lumenjt, qe diten shkelqéjen é xhi-

xhillojen nga rrëzët é diëllit, naten shdukën si t' i mbeshtiëllhé nje niégalle é dendune. Te gjitha jane t' érreta, te zëza. Udhet jane pa njéres, lusha é shkrëte, zoqt s' keudojen, dheuet s' blégerijen.

Vëtem per mbi né, sypri ne qiëll, ka nje çike drite; jane hyjt qe guxojen te dukën naten kur s' âsht diëlli, i cili i mbyte diten mé driten é 'tij te gjalle. Mâ te shumen shkelqén édhè hâna hére mâ é madhé hére mâ é vogle; po drita é sbéte é hânes è é hyjvét nuke âsht mjaft per t' i dhâne shkelqim é jéte dhéut. Po disa hére, kur qiélli âsht i kthjéllte é kur hâna âsht é plote, édhè nata é ka bukurien é 'saj, nje bukurie te bute, te paqte, te mallshmé, qe shtié ne qétesie é ne kujtimé zëmeren é njérint.

Qétesia é nates i therrét gjât é gjalla per pushim é per mprelajë; édhè bâuet dukét sikur shlodhén naten é bâhén gati per te çélun ne mengjés fléte é lulé mâ te njoma é mâ te bukura. Kaïshet é zoqt, pervëç égersinavét zvendéujesé te nates fléjen é pushojen te gjitha. Njérezit mbyllën ndepet shtepia, haan é shtrihén; gjyshéja u kallxon perralla djémevét qe t' i zâje gjumi dukë qésuan.

PUNETORI TRIM

Nje hére nde nje qytét kishté râue nje zjarr i math; shume shtepia u-dogjen é u-bâan hi. Nde mést

te turbullimit te pergjitheshem, nje grua dolli nga nje shtepie, mé léshera te leshuara ë dukë qanun é dukë thirre si é çmendume; kishté djalin é vogel te rrëthuam nga flakat ne dhome, é ajò é njéra s' mnat te hynté qe t' a shpetonté! Atjè afer ndodhi nbréti i vendit, i cili, si mori vésht brengun é gruas se shkrête, u-pikellua ne zémere é déshi t' i ndihté; perandaj u tha atyné qe ishin aty:—I jap pésedhéte lira te vérdha atij, qe te jéte i zoti te shpetoaje djalin é gruas se njére!—

Kur nbréti po thoshté ketë fjale, arriné n' ate vent nje punetuar djalosh i ri, i cili, si kupetoi rrezikun é djalit te vogel, pa u-mendnar dye hére, n-both nde mést te tymit é te flakes é hyni ne shtepie qe t' a shpetonté. Te gjithe bésonin sé nuke do te dilté i gjall, po, kur te tiéret zëtun te qanin per 'të, punetori trim dolli mé djalin é vogel ne gji: djali nuke pesoi gjá faré, vétem punetorit i u-percelluan pak dnart é fytyra. «Pérendia ësht i math é i meshireshem!» thirren atehéré te gjithe sa qéen aty, dukë perplasun duar per trimerien qe bani djaloshi i ri.

Mánes se varfere i érdhi fryma kur pan djalin é 'saj shendosla, é nuke dinté si t' i faléj ndérjés atij qe i a shpetoi, véç i lutéj Zotit per fatbardhesien é tij.

Mbréti, qe kishté mbétun si i mahnitun nga burreria, qe rrefëu punetori trim, é foi prane 'tij, é lavdoi shum per punen é mire qe bani é u-xori t' i jiptè pésedhéte lirat; po punetori nuke i mori é u-pergjéq: — Nuke ké per sé me lavdón as per sé me jép te holla, Madhesie; nuke bana véç nje detyre, te cilen dubéj

t' a mbaronté ç' do djale i ri si une ! T' i falémi vétem Pérendies qe me ndihu é é shpetova ate foshnjé nga rrézíku. Te hollat, qe dou te me japish mua ndaj-n-a nä mire atyné te njérevét qe humben shtepint é téshat é tyné !

MENGJÉSI

Nuke àsht gjà ma é bukure sé agiuni i drites ! Qiélli zen é skuqét pak nga lindja é diéllit, hyjt shdukén nje nga nje; majét é malévét nisin te çíaqén; fushat, kodrat, pyjét lirohén pak nga pak nga éresina, flétet é druntjevét zbau té hapén; nata iken, dita fillon me sbardhullumun.

Zogj làun fërrat é folét é pergezojen mengjésin mé kànge te malsùmé, barinjt nxjérriu bagetien mé kulloturn, bujku zen qét, mérr parmenden é vétë n' are, gjahtaret vêen langonjt perpara é marriu fushat é pyjét mé arme ne dore, détaret bàjen gati pelhurat é lopatat, mànat sgjojen djémet qe t' i prégatitën shkolles.

Àsht koha qe te ngrihém njérezit, te làun shtratin é te zàun punen. Vête dita mé driten é me gazin é saj na fton qe te sgjohemi é te gezojem bukurien é mengjésit, kangen é zogvét, éren é lulévét, blégerimin é dhenevét, ajrin é holle é te paster qe na hape nushkenìet, lindjén é diéllit, qe fillon pak nga pak mé

shendritun prapa malit é mé leshonun mbi gjithesien mézét é 'tija jétesjéllesé !

Te lunet atá qe sgjohén shpéjt ne mengjés sé ruajen shendétin é tyné é nisin edhé punen me kobe; Kane gezim édhé fitim !

863.

M I D H A

Thone sé n' Asie te vjétre zonté motit nje mbrét shum i pasun i quajtun Midhas. Perralla é motshmé na rreféjen sé kétij mbréti i vajti nje hére ne shtepie nje nga Pérendiet é rrénesbme te mythologjies se lashte.

Midha é prîti dhé é percolli ate Pérendie mé shume ndérje, sa qe Perendia mbéti i kenaqun é i tha Midhes t' i kerkonté ç' kaf má téper t' i peiqénté, sé kishté per t' i a dhanë. Midha, ndonsé njaft i pasun, nuke ishté prapa i kenaqun ne ató qe kish ; pra i kerkoi Pérendies dhunetien qe te muut te ndrronté n' ar ç' do gjá qe te zánté mé dore. Pérendia i a bani me nje hére te miren qe i lypi, e ashtú Midha n-bá má i pasuni i botes por édhé má fatzin sé te gjithe ; psé édhé buka, qe donté né ugrâne, i bâléj ar ne dor é né ar njeriu nuke muut t' ushqéhet !

Ne kete menyre Midha nisi te vnanté kéq ; mé gjithe pasunien, qe kishté, érdhi ne gjendjén é ligé qe te vdisté nga uria. I u-hut atéhéré Pérendies t' i a

mirrtë prape ate dhunetie, qe i kishtë falune; é Pérendia é ndegjoi é i tha te vëntë é të lahëj ne bunim te lumit Patkollos, rãna é të cilit thone së u-bâ ç' asò dinë é arte.

Perralla na trégôn sé lakemimi i tëperme âsht i dâmshem; e sé atâ, qe nuke dijen t' a perdorin mire pasjén é vëtë nxjérrin mâ shume dâmé é te ligа sé fitimé é te mira nga ajò!

87.

KLÉANTHI

Ne kohe te vjëtra rrouté nje djale, mé emen Kléanth, shum i vobet; s' kishté as mâne as tate as ndonje njëri tjater prëj gjakut te 'tij; kish nbëtun fill vëtem.

Prape n' atò kohe jétoutë n' Athine nje mesonjes i math, i quajtun Zin, emni i te cilit ishté perhapun é i njohun kudò. Kléanthi kishté ndegjuar shume fjale te mira per Zinin é deshirouté pra te vëntë afer 'tij é te mirrtë mesimé. Po qysh te vëntë? S' kishté as bake te hatté! Mé shum mundim é fitouté buken é dites.

Pas shume mendimésh per mé i gjétun nje sgjidhjé çështjés se mesimit é te fitimit, ne funt vendosi qe te punouté naten, é diten te vëntë é te ndegjouté mesonjesin é larte. U-lith mé nje kopeshtar qe t' i vadiste kopeshtin naten é t' i bluauté ne mulli, é ashtù

fitonté buken, pra diten shkonté é mirrté mesimé té Zini.

Keshtú é shkonté kohen dukë punuar naten é dukë nesuar diten ; po bota, qe é njihnin Kléanthin per te varfer çuditéshin sé ku i diltë per te ngrâne dukë qene qe gjithe diten rrintë té mesonjesi. Zinu pra te bânin dyshimé mbi 'të sé mos vithtë a sé mos bintë udonje tjâtre punë te pandéreshmë, é ne funt é paditen édhe té gjykatesi si njéri te lik.

Kur érdhi dita é gjygjit Kléanthi dolli pa frikë perpara gjygjetarevét; é, kur é pyéten sé qysh é fitontë buken, u-pergjéq :—Dukë vadítun kopeshtin naten é dukë bluajtun miéllin ne mullí!—Kopeshtari, qe ishté aty si deshmonjes, i a vertétoi fjalen : é atehéré te gjithe u-çuditen fort nga kejò punë, é lavduan shum Kléanthin é dêshen t' i jipnin édhe te holla ; po mesonjesi i 'tij Zini dolli si mprounjes i Kléandhit é é mori ne shtepia. Ç' ate dite é mbrapa pati kohe é lehtesie te mesonté sí i deshirontë zënera.

Ai qe ka mé te vertéte deshir mé xâne mesim é dituníe sadò ndalimé é pengimé, qe t' i dalin perpara, i kapercên te gjitha.

MIQESIA

Shume lsére ndegjojem ne zênere nje dashunie te madhé, dashunie vllézerisht, per ca njéres, te cilet

nuke i kémi as gjak as fis as fare, po vétem te njohume. Kejò dashunie vllézerishtë per ketà njéres te huaj quhét miqesie.

S' ka gjà më t' âmbele sé miqesia! Te lumet atà, qe dijen t' a mbajen miqesien, per te cilen kémi aqe nevoje ne trazimét é te vështirat é kesaj jete! Dy miq te pandare, te lidhume mé miqesie te vertéte si mé një vargua békuri, jane dye fuqie, dye mendjé, dye te mira pa ndonje te lige.

Po qe miqesin te jéte é vertéte, duhét qe miqt t' i a hapin qe te dy zémeren njeni tjatrit, t' a njohin mire shoqi shoqin é se kéen bésim te patundun nde mést te 'tyné. Perpara sé dy véte te lidhén mé miqesie fyposét pra te véshtrojne mire ndjenjat é zakonét é shoqi shoqit qe te dijen sé cilin po sgjédhin per mik. Atà njéres qe s' ndérojen Pérendiem, Atdhéun, perindet dhé më te medhânjt: Atà njéres qe s' kane é s' ndeqrjojen ne zémere te 'tyné 'nje bésim, nje ndjenje te larte, nje idhéal, nuke duhét t' i sgjédhim per miq, psé nuke mund te jéne miq te vertéte. Mund te na thone shume lajka, mund te na bâjen shume perkedhéljé qe te na âmbelsojen é te na fitojen, po nuke do te na é mbajen bésen gjér ne funt. Psé miku i vertéte nuke duhét kurre nga shoku i 'tij; gezonét nder te mira, bashke mé 'të, hélmonét é vuan nder te liga prape mé 'të bashke.

Djémet duhét t' a sgjédhin mikun é 'tyné ç' kur jane te végjele, ç' kur jane akoma ne shkolle qe t' a kéen pastaj per te gjithe jéten! Po jo nje mik fjalé, jo nje lajketar po nje mik te drejte é te vertéte,

nje mik zëmeré, qe t' a sjëlle shokun n' ndhe te mire é t' i qortonje zakonét. Miku i mire nuke prét qe shoku t' i kerkonje ndihmë é mprojtjé, por i a knpetón vëte névojen é ksht gati mé dhânë édhè jéten per shokun é vëte.

Na ne Shqiperie é këmi ne ndérjé te madhé miqesien ; na é këmi mikun si këmi vllézerit t' ane; per mikun jémi gati te prishim shtepíen é femijen t' ane. Ky zakoni mâ i mire qe këmi, é duhét pra qe djémet t' ane te mos é prishin é te mos é harrojen, po t' a rujen mé mâ te madhin kujdés si nje trashegim te shenjte qe na kane lâne gjyshat é motshme!

849.

KESHILLË MBI MIQESIEN

Miku i vertéte nuke ka lajka, po na thote kurdohére te vertétën édhè é hidhmen ne qofte, é na qortón per zakonét é liga qe t' i shkulim nga zëmera.

Nje mik vlén mâ tépér sé nje thésar.

Ne kohe te lige miku na duhét mâ tépér sé te hollat.

Miqt é vertéte lypsét t' i duam é t' i nunérojem per vllézer.

Miqvét duhét t' u ndihmn é t' u rreshéjem dashunie mâ tépér nder shtrengimé.

Miku i mire nuke njihét ne kohe te mire, po ne te ligen.

Per atà, qe s' jane miq te vertète é miq mé zënere. po per fitim, thémi :

Sa te ka trasta fiq
Te gjithe t' jena miq !

FUNT.

BKSH

TRÉGONJES I LÀNDÉVÉT

Nr.			
1.	Macéja dhe minjt	Faqé	3
2.	Dallendysha dhé macéja	»	4
3.	Gjykatesi i sgjuar	»	5
4.	Gomari é qeni	»	7
5.	I shkréti.	»	8
6.	Peronat é patkonjt.	»	9
7.	Udhetaret dhé ariu	»	10
8.	Dhélpena é bariu	»	11
9.	Néperka é dhélpena	»	12
10.	Djémet é bujkut	»	13
11.	Miresia	»	14
12.	Vashat qe shpetnan	»	15
13.	Patkoni	»	17
14.	Mirebûnesi	»	18
15.	Dhélpena é luâni	»	19
16.	Kau	»	20
17.	Punetori i mire.	»	25
18.	Diélli.	»	27
19.	Hâna.	»	28
20.	Hyjt	»	30
21.	Vlli lart ne qiéll	»	31
22.	Dhéu	»	32
23.	Qeni	»	34

Nr.	24. Qeni dhé hija é 'tij	Faqé	42
	25. Fjale te motshmé mé vlére . .	»	43
	26. Te rrijem te pastre.	»	44
	27. Jéta é Hélinevét te vjétre . .	»	45
	28. Kalí	»	47
	29. Punetori bâhét fatbardhe. . .	»	54
	30. Farketari	»	56
	31. Mesim	»	57
	32. Te mirat é dhéut	»	59
	33. Dashunia é Atdhéut	»	60
	34. Krypa	»	62
	35. Jéta ë bujkut	»	63
	36. Uji	»	65
	37. Pendimi	»	66
	38. Gjylpânat	»	68
	39. Varferia	»	70
	40. Shkâmbi.	»	71
	41. Gruaja ë pula	»	72
	42. Vena	»	73
	43. I shpéjti é gjanashi	»	75
	44. Duhani	»	76
	45. Ç' pesón kush s' ndegjón t' âmen	»	78
	46. Sqiftéri i vogel	»	80
	47. Dimeni	»	83
	48. Shtepiat é kafshevét	»	84
	49. Dhélpenza vjédharaké. . . .	»	86
	50. Qeni vjédharak	»	88
	51. Djali i ndéreshem	»	89
	52. Pellumbat	»	90
	53. Fshati é qytéti	»	92

Nr. 54. Djali i mbrétit. . . . . Faqé 95
55. Kopeshti 96
56. Mâma é varfere 97
57. Punetori qe shpetoi 99
58. Kunadhja é véshtune si gjél. . . . 101
59. Qofka 102
60. Ujku é kunadhja 105
61. Dhélpena é majmuni 106
62. Maçoku é pulat. 107
63. Qeni édhè ujku 108
64. Grifsha é pellumbat 109
65. Dhélpena plake 110
66. Grifsha édhé zoqt é tjére 110
67. Qeni dhé gjéli 112
68. Trendafilli i ri 113
69. Lundra édhè trê çunat 114
70. Plaka 115
71. Luâni é min 117
72. Pérendia édhè karaélini 118
73. Pérendia édhè bylbyli. 120
74. Plaku mirebânes 120
75. Kllaka mé zoqt. 122
76. Poléja é kanushes. 124
77. Perçollaku édhé bréshka. 125
78. Krimbi i mendafshit 127
79. Mézi i dites. 131
80. Lopa, kali, délja dhé qeni 132
81. Mbrâméja 133
82. Luânésha dhé détari 134
83. Nata 135

Nr. 84. Puuetori trim . . . . . Faqé 136
85. Meugjési . . . . . » 138
86. Midha . . . . . » 139
87. Kléanthi. . . . . » 140
88. Miqesia . . . . . » 141
89. Keshillé nibi miqesien . . . . » 143

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH

Shitél 4 grosh

BKSH